

Budapest
Magyar Nemzeti Múzeum

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Novisad, Trg Oslobođenja 3. szám. (Wagner palota.) Telefonszám: 187. éjjel 488. Sürgőnycim: „Délbaeska”, Novisad

NOVISAD, 1925 DECEMBER 25.

PÉNTEK

Előfizetési ára: egy hóra 40, három hóra 120, fél évre 240 és egész évre 480 dinár. Egyes szám ára hetköznapi 1:50 dinár, vasárnaponként 2 dinár.

Elsimult a nézeteltérés, amit Rádics okozott a kormányban

Fekete karácsony... fehér karácsony

Mintha a természet sem tudna úgy örülni az idén a karácsonynak, mint valamikor. Nem öltözött pompás fehérbe, a selymes hótakaró nem fedi be a szennyet, a sárt, a földi szürkeséget. Fekete Karácsony... Valami elszomorító van ebben a két szóban, valami lélekreható, kissé fájdalmas; nem lehet teljes az örömlünk.

Nekünk magyaroknak százszorosán fekete a karácsonyunk. Amerre nézünk, ameddig látunk és messze azon túl is mindenütt csak gond, fájdalom és kétségbeesés. Talán egy nemzet sem járta végig a keserű megpróbáltatások azon kálváriáját, amelyet mi járunk. A lelki szenvedések ekkora tömege ugyan kinek jutott még osztályrésztül?

A négy éves világégés után mindenki megkönnyebbülve lélegzett fel, mert azt hittük, hogy a béke áldásait fogjuk ismét érezni, amit azelőtt nem tudtunk megbecsülni. És ehelyett mi jött? Nem a béke váltotta fel a harcot, hanem valami egészen más. Amikor fegyverekkel öldösték egymást az emberek, csak a testet akarták megölni, de most veszélyben van a lelkünk, a magyar lelkünk. Kívülről, belülről, a soraink közötti fenyeget bennünket a veszély.

A kisebbségi élet súlyos harcát sokkal inkább állnánk, ha egységesen, zárt sorban, szilárd hittel tudnánk felvenni a küzdelmet. Talán ki tudnánk védeni sok olyan csapást, amely alapjában veszélyeztetni kisebbségi létünket, talán nem kellene olyan kétségbeesetten gondolnunk a jövőre, ha az átkos visszavonás ma jobban nem dühöngene nemzetünk körében mint valaha. Amikor lassu, de biztosan élő méreggel igyekeznek előkészíteni halott torunkat, akkor mi magunk vesszük ajkunkhoz a poharat hogy minél előbb következzen be végünk. Nem okultunk a multak példáin és ma kevesen, nagyon kevesen, nem egymás mellé állunk, hanem egymás ellen fordulunk. És ez a sorsunk legsötétebb pontja. Mi magunk talán nem is látjuk ennek végzetes következményeit, de nagyon jól látják azok, akiknek érdekük, hogy innen kipusztuljon a magyar szó, kihaljjon a magyar ének és sirhant boruljon a magyar élet felé. Pedig ha egyszer meghalunk, abból a halálból nem lesz feltámadás! Nekünk nem szabad meghalnunk, élnünk kell. Élni kell az élniakarók életét, törhetetlen gerinccel, magasra tartott fejjel; élni kell a magyar életet.

A nyolcadik karácsonyt üljük már azóta, amióta a magyar anyától elszakítottak bennünket. Ez ránk nézve talán sokkal végzetesebb mint szabadna lennie. Nyolc év után még mindig nem találtuk meg azt az utat, amelyen haladnunk kellene. Keressük a fényes csillagot az égen amely elvezetne bennünket Betlehemhez, pedig ez a csillag ott ragyog egünkön, amire mi nem merünk, nem tudunk, nem akarunk feltekinteni. Sokkal jobban érezzük magunkat a sötétben, ahol száz veszély fenyeget bennünket és nem sietünk a csillag után, amely a nappal, a világosság birodalmába vezet. Ne várjunk addig, amíg más mutatja meg az utat, mert akkor sohasem találjuk meg, nekünk magunknak kell rálepnünk arra. Nem kerül

nagy fáradságba, csak le kell vetnünk hibáinkat, meg kell szabadulnunk bűneinktől, félre kell dobnunk kicsinyes féltékenységünket, személyes hiúságunkat, bántó önniességünket és meg kell látnunk testvérünkben is a magyart. Ne keressük az ellentéteket, amelyek elválaszthatnak bennünket, ezek különben is csak mesterségesek lehetnek, távolítsuk el mindazt, ami egymástól elválaszt bennünket, ha ez kissé fájdalmasnak is tűnik, de feltétlenül hasznos lesz. Álljunk egymás mellé, zárt sorokban, hogy senki közénk ne férközhessen, akkor erősek leszünk, nem kell félnünk semmitől és senkitől,

akkor lesz öröm is életünkben nemcsak fájdalom és megaláztatás.

Karácsony napján, a szeretet ünnepén, a Megváltó születésének kell, hogy megtaláljuk a lelkünket, amely tegnap még szürke volt, fekete, de holnap már fehér lehet, holnap már örömjongva hirdetheti, hogy a mi lelkünkben is karácsony van, hófehér karácsony. Annyi szenvedés, a sötétben való annyi bizonytalanság után, kövessük a mi bethlehemi csillagunkat, a testvéri szeretetet, ne gyűlölet és harag válassza el a magyart a magyartól, hanem a szeretet forrassa egygyé. És énekeljük a szeretet szaván a hálaadó éneket: Dicsőség menyben az Istennek...

Budapesten is nyomoznak a pénzhamisítók ügyében

A Hollandiában letartóztatott frankhamisítók letartóztatásuk előtt el akartak szökni

Amsterdam, dec. 24. A Pesti Hírnap amsterdami tudósítója táviratozza, hogy a frankhamisítók közül Jankovics Arisztó vizum nélkül, Marsovszky mint a Szózat munkatársa és Mankovics hamis névre kiállított román utlevéllel érkezett Amsterdamiába. Itt a legelőkelőbb szállodában szálltak meg, elegáns bundákban, nagyobb dollár értékkel felszerelve, előkelő, gazdag emberek benyomását keltették a szállodában. Amikor a hamis ezerfrankosok forgalombahozatala kiderült, kihallgatásuk után letartóztatták őket és mindhárman a hágai rendőrségi fogházban várják a vizsgálat bírói döntését. Elegáns és előkelő fellépésük eleinte valósággal elkápráztatta az itteni rendőrséget. Az amsterdami rendőrségen kezdetben azt hitték, hogy a három letartóztatott ember egyike Nemes Zoltán, a másik kettőt pedig a Pannónia gépgyár sikkasztóinak gondolták. A holland rendőrség információja szerint sem Amsterdamban sem Hágában a három ember antiszemita, vagy fascista célról szóló vallomásáról nem tudnak. A rendőrségi nyomozás vezetője

is csupán a lapok híradásából értesült erről. A kétmillió értékű hamis frankot a szállodában, ahol Marsovszky és társai laktak valóban megtalálták a házkutatás alkalmával, de csak alapos kutatás után. Kihallgatásuk alkalmával először tagadtak, Jankovics magát Csáky Károly honvédelmi miniszter sógorának mondta. Beismerő vallomásában bevallotta azután, hogy a lefoglalt frank bankjegyek hamisak és azt állította, hogy a hamis bankjegyek Budapesten készültek. A rendőrség megállapította, hogy Jankovics elfogatása előtt Skandináviába akart utazni, társai pedig a bajt megneszelve Belgiumba akartak szökni.

A hollandi rendőrség azt hiszi, hogy egy nagyarányú európai magyar pénzhamisító szervezet vezéreit fogta el. A budapesti rendőrség nagy apparátussal kezdte meg a nyomozást ebben az ügyben. Házkutatást tartottak a három elfogott pénzhamisító lakásán, de eddig még pozitív eredményt nem tud felmutatni a nyomozás.

A csehszlovák kormányt bármikor megbuktathatják

Prága, december 24. A Nemzeti Újság tudósítója kérdést intézett Hlinkához arra vonatkozóan, hogy mily uton-módon kíván haladni a néppárt az autonómia felé. Hlinka a kérdésre többek között a következőket mondotta: A jelenlegi kormány mindenképen meg fog bukni. Bármely napon megdönthetjük, mert a többsége mindössze tizenkilenc főből áll.

Elsőrendű kötelességünk ennek a pénzzel, demoralizálással fenntartott kormányzati rendszernek megbuktatása és ez meg is fog történni, ha az egész ellenzék egységesen fog fellépni. Minden eszközt megragadunk ennek a kormánynak a megbuktatására, ami talán már a legközelebbi ülésen meg is történik.

Elsimult a Rádicsal támadt viszály

Beogradból jelentik: Rádics Sztepan által támasztott követelésekről tegnap késő este ismét tárgyalás volt Rádics Sztepan és Janjics Voja között. Ezen a tárgyaláson teljes megegyezés jött létre. Este 9 órakor Rádics Pavle Pasics Nikola minisztereinkkel és Sztojadinovic Milán pénzügyminiszterrel tárgyalt. A kon-

ferencia befejeztével hivatalos jelentést adtak ki, amely szerint a minisztertanács tagjai között teljes a megegyezés a pénzügyi delegáció amerikai útja ügyében.

A viszály elsimulása után Rádics tegnap este Zagrebba utazott, Kezman és Paszarics kíséretében.

Tíz dináros okmánybélyeg hamisítványok

Zigribban nemrégiben leplezték le egy okmánybélyeghamisító bünszövetkezetet, amely nagymennyiségű tíz dináros okmánybélyeget főzött forgalomba. Elfogatásukkor elkobozták a lakásukon talált készleteket és a fellelhető példányokat, a közkezen forgó hamisítványokat azonban természetesen nem tudják felkutatni. Hogy a közönséget megismertessék a hamis példányokkal és beszolgáltatásukat lehetővé tegyék, a belügyminisztérium közbiztonsági osztálya rendeletet küldött szét az egyes helyi hatóságoknak, amelyben ismerteti az eredeti példányok és a hamisítványok közötti különbséget. A rendeletekből az alábbiakban közöljük a fontosabb részleteket.

Az eredeti példányokon a sas szárnya tisztán és élesen látható, a mi pontos, precíz kidolgozásra való, míg a hamisítványokon a szárny egyes részei más és más alakúak és kidolgozásuk szembetűnően hiányos.

A szlovén címeren világosan látható, hogy a felhoid finoman és éles vonalakkal van megrajzolva, míg a hamisítványokon a hold szélesebb és rövidebb mint az eredetiben.

A csillag elhelyezésénél is eltérés van a két példány között, de a legszembetűnőbb különbség az eredeti és hamisítvány között, hogy míg az előbbin a szöveg és általában a betűk precízen kidolgozottak és éles körvonalúak, addig az utóbbiakon szétfolyó és részenként alakatlan.

A recézésnél is vannak eltérések. Így például a hamisítványokon a fogazat nagyobb és ritkább.

Pápai enciklika Krisztus birodalmáról

Róma, dec. 24. A pápa Krisztusnak, mint az emberiség királyának tiszteletére enciklikát ad ki. Ebben figyelmezteti a népeket és az emberiség vezetőit arra, hogy Krisztusnak világszerte hatalmát ismerjük el, mert ez mind annyiunk előnyére szolgál. Végül a pápa minden év október utolsó vasárnapjára új ünnepnapot jelöl ki, még pedig Krisztus birodalmának ünnepét.

Ezen az ünnepnapon lesz az emberiség felajánlása Jézus szent szívének, amelyet X. Pius pápa írt elő. Az idén ezt az ünnepet december 31-én ülik meg. Rómában a pápa ünnepi pápai misét tart és felajánlja az emberiséget Jézus szent szívének, hogy a szent évet ezzel zárja be. Az enciklika végén a pápa azt mondja, hogy Krisztusnak, az emberiség feletti királyságának és birodalmának megtisztelése alkalomával emlékeztetnie kell arra, hogy az egyháznak, mint Krisztus alapításának, teljes szabadságban és függetlenségben kell állnia a világi államoktól.

MEGHIVÓ

A NOVISADI KATH. OLVASÓ- és GAZDÁKÖR

1925. december 26-án, Karácsony másodnapján a kör saját helyiségében, Egres u. 18. közköv-natra ismét színtre kerül

KATICA

Csíte Karoly háromfelvonásos enekes népsziműve melyre a kör tagjait és azok vendégeit tisztelettel meghívja a rendezőség.

SZEMELYEK:

özv. Gál Bindine	— — —	Buzgó Erzsike
Katica, leánya	— — —	Mazany Juliska
Agoston, keresztfia	— — —	Gausz József
özv. Csínko Istókné	— — —	Lépes Mariska
Csicsó, fia	— — —	Lepár András
Csiza Gergő	— — —	Diner Gyuszi
Naca	— — —	Mókus Margit
Kálman	— — —	Szekely János
Náci	— — —	Andricsek János

Muzsikós cigányok, leányok, legények és asszonyok — Történet jelen időben

Kezdeté este 8 órakor — Előadás után tánc reggelig — Jegyek elővetelben kaphatók a körben
Ülőhely 15.— Din., Állóhely 10.— Din.

Az Első Ujvidéki Takarékpénztár összeomlása

Indolencia, rosszakarat Noviszád egész közgazdasági életében a nagy tradíciókkal rendelkező magyar pénzintézettel szemben

1854-ben hívta életre az akkori Ujvidék a takarékpénztárt, melynek igazgatóságában helyet foglaltak a helyi irányító személyiségek Winkle István, Dietzen Imre, Herger Ágoston stb. Az intézet eddigi inkább csak vegetálásához hasonlítható működése erőteljes fejlődésnek indult amikor 1899-ben Balassa került a vezetőség élére. Innen datálódik az a periódus, amikor bank bekapcsolódik a polgárság ipari vállalkozásába. Hiteleket folyósít, egzisztenciákat teremt és támogat, főleg avval, hogy nem annyira az üzlet tartozik és követel alapjára helyezkedik, hanem a józan belátás, jóakarát vezeti mindenben.

A fedezet sok esetben messze alatta marad a hitelnek. Az egyének gazdagodnak, általa természetesen a köz is.

A vállalatok közül fel lehet említeni pl. a Mayer szállót. Ezt is a takarékpénztár finanszírozza és liquidálásánál is nagy szerepet játszik, Juba Károly-féle szappangyár, ahol Jovánovicsal együtt működik az intézet többek, között Brüll kendergyár, Kron Károly-féle konzervgyár. E mellett sokoldalúságának eklatáns példája az erdő kitermelés terén kifejtett munkássága pl. a predrievói erdő kitermelés.

A voltaképpen banküzlet pedig a földék áralakulásában jótékony befolyást gyakorol.

A földárak holdanként az 1800 iki évek 50 forintja körül mozognak. Kezdődik a Balassa éra. A szakszerű vezetés. Pénz jelenik meg a piacon, élénkül a forgalom. A földárak emelkednek a 100—150 forintos nivőről 1000 koronáig; majd 1200—1600, a háboru előtt már 2000 korona egy hold földára.

Végig lehetne menni a gazdasági élet minden megnyilvánulásán. Eredményeken, amik teremődtek egy áldásos pénzügyi — helyi viszonylatban óriási jelentőségű — politika révén. És eljött az idő, amikor a politikai átalakulás depressziója miatt, a közönség cserben hagyta az intézetet. Az összeomlás elkerülhetetlen volt, de a bukás élő vád a város magyar közönsége ellen, amely homokba dugta fejét, nem védte saját érdekét.

A tőke szükségességét nem kell bővebben magyarázni, főleg a magyar tőkét, ami a kisebbségi vállalkozások sikerét biztosíthatta volna. A tradíció nélküli város magyar polgársága bukni hagyta egyetlen tradícióval rendelkező intézetét, s ezzel a magyar polgárság becsapta önmagát.

Pannoniabeli lakásán kerestük fel Balassa Henriket a takarékpénztár utolsó vezetőjét, aki szívesen állott rendelkezésünkre.

— 1899-ben a takarékpénztár vezérigazgatói állását abban a reményben vállaltam, hogy az ipar és kereskedelem megfelelő támogatásban fog részesíteni, úgy hogy az intézetet talpra lehessen állítani. Azok a budapesti bank kiküldöttek, akik az akkori ujvidéki takarékpénztár helyzetét megvizsgálták azzal bizakodtak, hogy az intézet teljese szánálva van. A Zsotimalom égése által okozott kárt az igazgatóság megtérítette.

— Ekkor én számítva a magyar ipar és kereskedelem támogatására a legnagyobb lelkesedéssel foglaltam el állásomat. Amidőn az intézet státusát átvizsgáltam megállapítottam, hogy a szánálás alapját képező mérleg hamis volt. A közönség bizalmára való tekintettel, egy a tényeknek megfelelő mérleget állítottam fel, ami 120.000 (azaz százhuszezer) K. veszteséget tüntetett fel. Arra a szomorú megállapításra jutottam, hogy az intézet tárcájában csak 50.000 korona volt, amivel azonban az intézetet mobillá nem tehettem.

Ez volt a helyzet amikor Balassa a takarékpénztár élére került. A közgyűlésen keresztülvitte a részvények lebélyegzését, azzal a kijelentéssel, hogy ezt az intézet jövőbeni nyereségéből pótolni fogja. Ily módon a 120.000 koronás hiány fedezetet talált.

Az intézet ezután megerősödött. A bizalom helyreállt. A betétek ismét jelentkeztek, aminek révén az intézet a helyi és vidéki hitel-igényeket kielégíthette. A háboru kitörése és

hatása alatt bekövetkezett pénzügyi bizalmatlanság már egy teljesen erős intézetet talált.

Ebben az időben még az sem rendíthette volna meg a takarékpénztárt, ha a betétek a betéteiket kivették volna.

A háboru folyamán a vagyonfelhalmozások és nyereségek következtében a közönség a bankkal szemben levő tartozásait kiegyenlítette. Maga a takarékpénztár háborus üzletekben nem vett részt, hanem felgyülemlt tőkét a budapesti összeköttetéseihez terelte, vagy rövid lejáratú kincstári jegyekbe fektette.

Az összeomlás tehát akkor következett be, amikor Budapesten volt az intézet tőkétének jelentékeny része. Az összeomlás következtében előállott új helyzet folytán az intézet értékeitől el lett zárva s ezekkel nem rendelkezhetett. Ez a nyomasztó körülmény sem hatott még bénítólag az intézet működésére.

A megszállás után a magyar intézeteknél zárlatot rendeltek el, így elsősorban a Pesti Kereskedelmi fiókját vették zár alá. Majd ezt követte Vig Vilmos és Társa bankcég zárlata és ekkor a takarékpénztár tulajdonát képező értékeket szintén elkobozták, ami nagy hátrány volt.

A nyugtalanság minden egyes alkalommal érezhető volt, azonban a bizalmatlanság csak a takarékpénztár zárlata alkalmával vált katasztrófálissá. 12 napig őr állott az intézet előtt. Ez az idő elegendő volt arra, hogy a teljes bizalmatlanság urrá legyen. Mindenki igyekezett betétiét kivenni.

A mentőakció megindításáról és szervezéséről Balassa igazgató a következőket mondta:

— Miután a nacionalizálás, értve alatta az igazgatóságnak szerb polgárok által való részbeni betöltése nem sikerült, hogy a Vig cég miatt tőlünk elvett értékeket visszaszerezzük és a közönséget megnyugtassuk, egy olyan összeköttetést törekedtünk létesíteni, amivel békében is birtunk.

— Ez sikerült is a Jugoszláv bankkal oly módon, hogy a bank a felemelt részvénytőke egy részét köteles volt átvenni és azonkívül bennünket korlátlan hitellel, de minimálisan 20.000.000, azaz huszmillió koronával ellátni tartozik, ami akkor nagy összeg volt.

— A tőkeemelés, amely emiatt a szerződés folytán szükségessé vált, hétezeröttszáz darab 400 koronás névértékű részvényből állott, amiből a Jugoszláv bank 5000 darabot vett át és 2500 darab a régi részvényeseknek jutott. Így az összrészvények száma 12.500 darabra emelkedett és tekintettel arra, hogy a Jugoszláv bank 5000 darabot kapott, a részvénytöbbség a régi részvényeseknek maradt volna. Sajnos azonban ebben a reményben csalatkoztam, mert a részvényesek a nekik fenntartott 2500 részvényre a jogot nem gyakorolták, sőt a második felhívásra is csak 500 drb részvényt vettek át. Mivel a második felhívás is eredménytelen maradt, a Jugoszláv bank birtokába jutott a többség és ezzel megszerezte magának a döntő hatalmat. Természetesen a többség birtokában a Jugoszláv bank az általa vállalt kötelezettségek teljesítése alól magát felmentettnek érezte s az ott levő fiókjába olvasztotta a takarékpénztárt. Így az Ujvidéki Takarékpénztár, amely messzevidéken és Budapesten is a legjobb hírnévnek örvendett, megszűnt élni. Ennek a szükségére azonban nem állott fenn. Nem tehetek szemrehányást a részvényeseknek a Takarékpénztár iránt tanúsított indolenciájuk miatt, akkor amikor az egész igazgatóság, Königstädter Dusánt kivéve, egyetlen részvényt sem jegyzett.

— A fuziót a Jugoszláv bankkal maga az igazgatóság vetette fel, amit azonban én visszautasítottam, azzal a kijelentéssel, hogy a fuzióra az én vezetésem alatt gondolni sem lehet. A betéteseknek két évig tartó rönje, akik a betétek kifizetését akarták, és az a körülmény, hogy a künnlévőségeket kellett bevonnai, úgy hogy forgatóköre rendelkezésünkre nem állott, súlyos helyzetet teremtett. Így én, aki a fuzió gondolatát kizártam, szorgalmazni voltam azt kénytelen, feláldozván mellette saját érdekeimet is." T. K.

Pollák úr szerencsése

Első felvonás:

Pollák úr a háború előtt még szegény viszonyok között élt. Foglalkozása szatócs, vagy ahogyan ezt minálunk nevezzük: „grájer”. Egy kis üzlete volt a temerini úton, de a boltját fölött nem lógott cégátla. Egész árúja nem ért többet száz forintnál. Csak azok vásároltak nála, akik vagy lekésték a nagyüzletekből, vagy akiknek nem volt más hitelük. Pollák úr pedig nagyon alázatos volt. A cselédeknek mindig úgy köszönt: „Kezeit csókolom, nagysád!” A nagycéges asszonyoknak pedig: „Kezeit csókolom, méltóságos asszony!” Ugyanabban a házban lakott egy magasrangú főtisztviselő. Ha elment az üzlete mellett, Pollák úr mélyen meghajolt, és így szólott: „Alázatos szolgálója méltóságos úr; van szerencsém kegyelmes úr!” A sok hajongástól már meggörbült a háta. Az egész vidék úgy ismerte, mint a tisztesség megtestesülését. Úgy hívták mindenütt, hogy „a szegény grájer”.

Második felvonás:

Ritort a háború. Már rövid időn belül Pollák úr arra a felfedezésre jutott, hogy ő tulajdonképpen egy kereskedelmi zené. Vásárolni kezdett tehát, mindent, ami a keze ügyébe került. Anizsot, cipőkrémet toltartót, zsebkést, kézitáskát, fogkefét. Közlebbi érintkezésbe lépett a „hadseréggel” és szociális összeköttetést keresett a zupás őrmesterrel. Befolyása egyre nőtt. Az őrmester-kombináció meghozta az italmérsi és trafik jogot. Pollák úr dagadni kezdte a zsebeit. A háború előtt még csak „második” helyre járt a moziba, most már az erkélyről nézte végig az előadást. Hébe-hóba az „Erzsébetbe” is belekukkant. Amikor a tiszta haszon is szaporodott, a „jóvájével” kezdett foglalkozni. Megvette a házat, amelyben üzlete volt, feleségéhez egy cselédet fogadott, és leányának egy beamter férjet keresett. A háta is kiegyenesedett. A nagyságát már csak így szólította: „Jó napot, kedves nagysád”. A cselédeknek már nem köszönt. A magasrangú főtisztviselőt pedig „kutyafuttában” üdvözölte. Csak annyit mondott: „Szolgálat”. A felszabadult országban magas anyagi pozícióra emelkedett. Most már a társadalmi és politikai életben is szerepelni kezdett.

Harmadik felvonás:

Pollák urat most Poljakovice Gjorgjének hívják. Régi üzletét segédjének adta bérbe. Ez időszakra csak spekulációkkal foglalkozik. Importál exportál, valuta-ügyleteket bonyolít le és a tőzsde egyik kapacitása. Belépett egy nagy politikai pártba, ahol mint finanszírozási szerepel. Mint államalkotó oszlop, Beogradban is „befolyásokkal” rendelkezik. Ruházata a legújabb divat: angol zakkó, selyemharisnya, lakkcipő. Felesége páholyt bérel a színházban. Poljakovics úr csak ritkán jár színházba, akkor is csak az erkélyre, ahonnan leköpi az állóhelyekre. Ha köszönnek neki, csak bal mutatóujja hegyével érinti a kalapot. Különben egy hatalmas vállalat, egy „d. d.” vezérigazgatója, s az irodába csak délelben jár be „aktákat aláírni”. Ambíciója is van: a „Matica Srpska” levelező tagja szeretne lenni. Hivatkozik arra, hogy valamikor ő is „levelezett”; valamikor a vevőinek szóló levelekre mindig ő írta rá a borítékcímeket. Ha a magasrangú főtisztviselővel találkozik, aki ez időszakra nyugdíjban van és egy újságállalat kihordója, csak a szemével és a bajsával biccent. Ha nagyon jókedvű, esetleg odadörög, hogy: „Zdravó!” Különben egészséges és csak a tyukszemét kezelteti a városi gőzfürdőben.

Az 1918. évi októberi forradalom Temerinben

A budapesti októberi forradalom hullámai csak néhány nap múlva jutottak el Temerinbe, ebbe a délbácskai nagy magyar községbe. Az első hullám, amit a szatirikus végzet ide vetett Erős Lajos közkatona volt, aki uton utfélen, rikácsoló hangon biztatta a jámbor itthonmaradottakat, hogy megvirradt Magyarországon. Károlyi Mihály vette át a kormányt, aki kikiáltotta a független magyar köztársaságot, a dinasztiaét detronizálta, s a háborunak is véget vetett egy külön magyar békeajánlattal.

— Most már szabadok vagyunk s mi leszünk az urak — mondotta ő — községünkben, mindenütt. Az ő agitációjára jegyezgetni kezdtek azok neveit, akik a háború alatt fel voltak mentve. Nagyon kevesen voltak ezek, s mindnyájára nagyobb szükség volt itthon, mint a harctéren. Maga Erős Lajos sem volt a fronton, de mint Budapestről, tehát messziről jött ember azt mondta a jámbor falusiaknak, amit akart; ezek mint harctéri hőst ünnepelték Erőst.

Csoportokba verődve, utcasarkokon, a község háza előtt, mindenütt összesugtak a hazaszállingózott katonák, s a véres leszámolás gondolata mindegyre jobban megerősödött bennük.

Azt forgatták ugyanis a fejükben, hogy mindazokat a községi tisztviselőket, akiknek szerintük valami mulasztás, a szabadságolások körül elkövetett atrocitás, a rekvirálásokkal eszközölt kíméletlenség vagy igazságtalanság terheli a bűnös lelkét, elteszik láb alól. Ezekhez a proskribáltakhoz sorolták még a felmentetteket is. Egy úgynevezett fekete listát készítettek, amelyen mintegy 40-en voltak, különböző ürügyekkel halálra ítélték.

A tervezett szicíliai vecsernye fölébe jutott a községi előjáróságnak is, s a község akkori plébánosának dr. Resch Ignácznak is. Komolyan azonban senki sem vette az ügyet.

A hazatérő katonák téli kiállításának, a nagy élelemhiány azonban megfontolásra készítette Vermes Vince akkori községi jegyzőt, s nem térhetett ki az elől a gondolat elől, hogy itt tenni kell valamit.

Bár a helyzetet maga sem tartotta túlságos tragikusnak, a lelkek megnyugtatását kötelességének tartotta.

Kiss József akkori csendőrsparancsnokkal, s még néhány itthon lévő jobb belátású őrmesterrel valamint Erős Lajossal, az egész mozgalom sugalmazó szellemével, megbeszélést folytatott, s abban állapodtak meg, hogy egy ünnepélyes népgyűlés keretében fogják az új helyzetet a népek tudomására adni, s egyben értesíteni a hazatérő katonákat, esetleges hozzártatózóikat, hogy a téli ellátás senkinek se okozzon gondot, mert erről a község előjárósága fog gondoskodni.

Ugy is lett.

A népgyűlés napját november, 4-ére egy hétfői napra tűzték ki. A balkáni fronttól akkor már szállingóztak visszafelé a csapatok, s a temerini klínkeren is sűrűn követték egymást a teherautók.

Kilenc óra lehetett, mikor Vermes Vince községi jegyző a gyűlést a község háza előtt megnyitotta.

Mindenki lélekzet visszafojtva leste a hálat, s a bekövetkezendőket. A proskribáltak szívszorogva meresztették szemüket a jegyzőre, aki halálsápadtan lépett a szónoki emelvényre. Köröskörül ugyanis fegyveres katonák állottak, akik a nagyobb ünnepélyesség kedvéért egy-egy golyót ki is löttek a levegőbe.

Azokban a napokban amugy is általános volt a lövöldözés mindenfelé.

Vermes beszédét halotti csendben hallgatta végig a nagy néptömeg. Az egész község ott volt.

Az a csendesség volt ez, mely a vihart szokta megelőzni.

Vermes beszélt mindenről, ami csak ilyen válságos viszonyok között a kedélyek lecsillapítására alkalmas, de úgy látszott, hogy a hatás kiszámíthatatlan volt.

Sokan attól tartottak, hogy a katonák közül bele fognak löni, mert egyik-másik kijelentése nemhogy csillapította, de szemmel láthatólag ingerelte a katonákat. Kinos, néhány perces beszéde után Erős Lajos lépett az emelvényre, akit a tömeg meglehetősen lelkesedéssel ünnepelt. Erős ekkor aztán kirukkolt a farbával. Sárázott, sárázott, de mégis kimondta, hogy most már majd mi ülünk be a hivatalokba, a hivatalnokok pedig menjenek kapálni, kaszálni, földet művelni, kubikolni, s egyéb napszámos munkát végezni.

Erős beszédjének hatása alatt úgy látszott, hogy a helyzet menthetetlen, s akinek jó napjai voltak itthon, vagy aki rosszul sáfarkodott, annak a vezér, Tisza István példájára, eljött az utolsó órája. Az izgalom a legmagasabb fokra hágott, s a feszült hangulat minden percben kiborbanással fenyegetett. Ekkor felállott Kováts Antal tanító az emelvényre.

Kováts maga is végigharcolta a négy éves világháborút, s az októberi forradalom betegszabadságon érte itthon.

Kovátsnak a puszta megjelenése a pódiumon, s a megszólítása olyan viharos éljent váltott ki a hallgatóságból, hogy ezt az éljent mindenki biztos mentőhorgonynak tekintette.

Kováts beszéde során többek közt, nagy szónoki párhosszal a következőket is mondotta: S ha meglátjátok a hazatérő katonát, akinek rongyos köpönyegjén még rajta szárad az ellenséges golyótól kiontott vére, ne várjátok, hogy ő tisztelegjen nektek, hanem emeljétek meg előtte a kalapotok mindnyájan, akik itthon voltatok, mert az ő nagy szenvedéseit és szolgálatait jóvátenni, meghálálni nem tudja senki se. Viharos éljenzés kísérte ezeket a szavakat. Továbbá: Ugy hallom, gyilkolásról, rablásról beszélgetnek itt néhányan. Hát ki meri azt a mocskotalan, szép magyar nevet, amelyet becsület és hősiesség magatartásunkkal kivivtunk az egész világ előtt, rablással, gyilkolással beszennyezni. Hősök vagyunk mi és nem rablógyilkosok, és így is fogunk idehaza viselkedni.

Kováts mintegy fél óráig beszélt, s beszéde alatt sokan hangosan zokogtak, majd tomboló lelkesedéssel éljeneztek.

Midőn leszalt az emelvényről sokan megölelték, mert a helyzet, s a proskribáltak is és sok értékes java a községnek meg voltak mentve.

Többen azt vágták Kovátsnak a szemébe, hogy „maga a mi Krisztusunk, a mi megváltónk”.

Az is volt. Legalább azzá lett, mert alig két év múlva azok feszítették meg, akiknek 1918 nov. 4-én az irháját megmentette, s házat a felperzseltől megmentette.

Belterületen kiadó 500 és 600 dinárért egy-egy

1 szoba-konyhás

lakás a „Jugokommercia” lakásközvetítőnél, 2608. Parnogmlina ul. 10. 1-3

ÓRIÁSI ÜNNEPI MŰSOROK! 2 NORMA TALMADGE ATTRAKCIÓ EGYSZERRE!

APOLLO! DECEMBER 25-ÉN! APOLLO!

THE LADY

az amerikai filmművészet gyöngye, magasművészeti társadalmi dráma 8 felvonásban.

A főszerepben: NORMA TALMADGE

APOLLO! DECEMBER 26-27-ÉN! APOLLO!

Phantom de Moulin Rouge

az ezidő szíves kimagasító filmszenzációja 8 felvonásban. A főszerepben:

SANDRA MILOWANOFF és GEORGES VAULTIER

ODEON! DECEMBER 25-26-27-ÉN ODEON!

A marokkói táncosnő

attrakció a marokkói francia-arab katonai életből 8 felvonásban. Ezen attrakcióban

NORMA TALMADGE játéka felemlulhatatlan

MÓKA

avagy

Mitől lehet megbolondulni?

Helyesebben: Az önmagába visszatérő görbe vonal kilengései Novisadtól Kolozsvárig és Kolozsvártól Novisadig

„Délbácska” 1925. december 15.

HIREK

Mitől lehet megbolondulni?

Szegény barátom adóalany volt. Már amikor a világra jött, ezzel a testi hibával született. És amilyen szomorú volt az élete, olyan tragikus a vége. Elmondom, hogyan történt az eset stb. stb.

Kolozsvári „Ujság”, 1925. december 21.

Mitől lehet megbolondulni?

Szegény barátom adóalany volt. Már amikor a világra jött, ezzel a testi hibával született. És amilyen szomorú volt az élete, olyan tragikus a vége. Elmondom, hogyan történt az eset stb. stb.

„Vajdaság”, 1925. december 23.

MÓKA

Mitől lehet megbolondulni?

Szegény barátom adóalany volt. Már amikor a világra jött, ezzel a testi hibával született. És amilyen szomorú volt az élete, olyan tragikus a vége. Elmondom, hogyan történt az eset stb. stb.

Mit tetszik itt észrevenni? Egyebár három egyforma szöveget. Az első december 15-én jelent meg a „Délbácskában” a második, persze végig szóról-szóra 1925. december 21-én a kolozsvári „Ujságban”. A harmadik ugyanezzel a szöveggel 1925. december 23-án a „Vajdaságban”.

Rövid nyolc napon belül három gyermek is született. Az apa nevét elhallgatták, talán az alimentáció kedvéért. A téma nagyon népszerű lehet. A mai bolondos világban nem is csoda, ha az emberek igenis tudni akarják, mitől is lehet megbolondulni. Ez a körforgás reciprocitási elmélete. Pedig hiába mondják nekem a matematikusok, hogy a kör egy önmagába visszatérő görbe vonal. Ha vissza is tér, utközben kiruccan, megfordul itt is meg amott is, bekukucskál ide meg amoda s végül kiinduló pontján állapotodik meg. Novisadtól - Kolozsvárig és Kolozsvártól—Novisadig elég hosszú az út, pedig de gyorsan bonyolították le a teremburáját!

Az egészben csak kollegáim precizitása lep meg. A cikkben ugyanis a következő passzus is előfordult: „Nyolc teljes iven aprón nyomtatott szöveg. Kérdések, számok, pontocskák, rubrikák, csillagok, megjegyzések, summák, összeadás, szorzás, levonás, osztás, kérdés, felelet, dinár és para”.

A kolozsvári „Ujság” óvatos volt. Ott már ilyen formában láttam viszont gyermekeket: „Nyolc teljes iven aprón nyomtatott szöveg. Kérdések, számok, pontocskák, rubrikák, csillagok, megjegyzések, summák, összeadás, szorzás, levonás, osztás, kérdés, felelet, lei és bani”.

A „Vajdaság” sem kismiska, van olyan ravasz mint Kolozsvár. A leit meg bánt szépen visszakorrigálta dinárra és parára.

Csak egy dolog lepott meg. A cikk vége felé a következő mondat fordul elő: Tudja-e mi a szecifikáció? Ez sajtóhiba volt s helyesen így szólt volna: Tudja-e mi a *specifikáció*? A sajtóhibát ellenben az „Ujság” nyugodtan átvette s az „Ujság” után persze a „Vajdaság” is. Szó nélkül behagyották a „szecifikációt”. Ez már nem szép tőlük. Ha már nálunk jelent meg hibásan, korrigálták volna ki rendesen.

Igy olvasnak ujságot az ujságírók. Ha már a külföldi lapok egymásközi viszonylata nem zárja ki az ollózási műveletet, legalább az

egy és ugyanazon helyen megjelenő lapírástól várhattam volna több figyelmet. Minek a szomszédba menni, amikor a gyümölcs nálunk is megterem? Nem minden jó, ami külföldi és nem minden rossz, ami belföldi. Tessék elhinni: a fogalomzavar csak ott hat zavarólag, ahol a zavar nem okoz fogalmakat, amikor a zavar

fogalma² fogalmi zavarban zavarodik meg: Novisad Kolozsvár, Kolozsvár Novisad, ide, oda, emide, amoda, erre, arra, emerre, amarra, dinár, para, Niágára, lei, báni, Snájder Fáni; szorzás, osztás, kérdés — pont!

Mitől is lehet megbolondulni?

K. A.

Szerb zászló alatt mennek a szerb lakodalmasok a templomba Magyarországon

Milyen a szerb kisebbségi élet Magyarországon — Összefér a szerb himnusz a magyar himnusszal

— Alkalmi tudósítónktól —

Szentendre, 1925. december 22

Nem azért jöttem ide, hogy riportot írjak erről a látogatásomról, hanem mert rokon kötelékek fűznek ehhez a magyarországi szerb városhoz. Egy-egy másfélhetes mulatozást leszámítva, különben sem emlékszik itt senki olyasmire, amit különösképpen érdemes volna ujságban megírni.

Nagyot nézne itt magyar is meg szerbis, ha azt próbálná valaki firtatni, hogy kevés itt a magyar szó, vagy, hogy szerb himnusz muzsikál a magyar után, a szerb tamburás.

Nem nagy foganatja volna itt az erőszakos magyarosításnak, mert éppen az idevaló magyarok lennének az elsők, akik az évszázadok óta testvéri szeretetben itt élő szerbség védelmére kelnének.

Az iskolaügybe sem az ottaniak avatkoztak bele, hanem a felsőbb hatóságok. Kifogásolták, hogy hosszú évekkal a háború befejezése után Szentendren még mindig csak cirilbetűs szerb feliratokat látni az iskolákban. Elrendelték, hogy a magyart is tegyék oda melléje.

Ez az intézkedés nem járt semmiféle kihatással a magyarság és a szerbség jó viszonyára, mert vezetőik mindig megtalálták a módját annak, hogy tekintélyükkel és személyes példájukkal elejét vegyék az esetleges nézeteltérésnek. A szerbek szellemi vezetője a görög-keleti püspök, rendkívüli képzettségével és páratlanul szívélyes modorával abszolút tekintélynek örvend. Személyes példája fejlesztette ki azt a testvéri viszonyt, amelyben a nemzetiségi hovatartozás ugyszólván teljesen háttérbe szorult.

A virtuosos magyar vendégszeretet is olyan tökélyre emelték, hogy nehezen szabadul tőlük a vendég. A rokon invitálását visszautasítani udvariatlanság volna, s néhány kilométeres autótut ide vagy oda, már nem játszik nagy szerepet.

A tolnamegyei Medinának különben is nagy híre van. Sokáig a török volt itt az úr, azok adták a falunak ezt a mohamedán hangzású nevet. Kiasin pasa, a vezérük keményen sanyargatta a magyarokat. Ezek végül megelégték a dolgot és egy szép napon elrabolták a pasa gyönyörűség leányzóját. Megintették a pasának, hogy vagy felhagy a zsarolással, vagy mondjon le arról, hogy leányát az életben mégegyszer viszontlassa. Kiasin ugy-

látszik tréfára vette a dolgot, vagy többre becsülte a zsákmányt a leányánál, mert fosztogatását bizony nem hagyta abba. Erre azután — így mesélik a medinaiak — elküldték neki leányának a fejét, mire az öregnek megszakadt a szive és belepusztult a nagy fájdalomba.

Nincs már egy fia török sem a faluban, most szerbek és magyarok lakják. Nagy vigadozásra érkezünk oda. Todorovics Jócónak, a falu bírójának a leánya esküdött. Nagy örömmel fogadták a jugoszláv vendéget, s megindult a menet a szerb templom felé. A lakodalmasok élén egy hatalmas szál legény óriási piros-kék-fehér zászlót cipelt, mögötte a dever a menyasszonnyal, meg a násznép, vigan kurjongatva a szentendrei szerb tamburások ütemes szerb muzsikájára. A menetben magyarok is voltak és ugyancsak odamondogatták szokásos lakodalmi üzeneteiket az ablakon kikandikáló hajdonoknak.

Három napig tartott a lagzi, ki tudná megmondani, hányszor muzsikált ezalatt a magyar meg a szerb himnusz. Kinek jutott volna eszébe arra vigyázni, több volt-e a magyar nóta a szerbnél, hogy őszinte volt-e az a csók, amit ott a szerb adott a magyarnak.

Harmadik nap csak azért engedtek el, mert a grabóci rendfőnök Filmilán főtisztelendő igényjogosultságot jelentett be reám a vendéglátást illetően. A falu közepén emelkedő emeletes zárdapülete tulajdonképpen görögkeleti papnevelő intézet. A zárdá nagykiterjedésű szántóföld, szőlőbirtok és erdőség ura. Emeleti szobában, perzsaszőnyeges, tapétás lakosztály várta a szentendrei szerb püspök megérkezését. Fogadására a környék összes szerb papjai megjelentek, ott volt a megye és a járás vezetősége, a főszolgabíró és a különböző küldöttségek.

A diadalkapu magyar és szerb nemzeti színekkel díszítve. A templom ablakából hatalmas szerb zászlót lenget a szél, a szomszédos zárdapülete fokán piros-fehér-zöld lobogó díszleg. A fogadóterem piros-kék-fehér drapériás.

A zsvió és az éljen orkányszerű üdvözlése fogadja a mosolygó arckal beérkező papi méltóságot. Köszöntik szerbül, magyarul és ő ugyanugy válaszol.

Szerb és magyar őszinte, igaz hite szerint szabadon ünnepel Magyarországon a tolnamegyei Grábóc községben, a nagy háború után, az Úrnak 1925. esztendejében. K. G.

A görögök készek Bulgáriát megbüntetni

Szofia, december 24. A Görögországból érkező jelentések megerősítik azt a korábbi benyomást, hogy a görög hatóságoknak a zaklatás rendszerével az a célja, hogy a Florina és Castoria környékén élő bolgárokat kivándorlásra szorítsák. Ostrovó közelében gyilkosság történt. Ezt a gyilkosságot komitácik művének mondják, hogy ily módon igazolják a bolgár lakosság üldözését. A dramai tiszték elhatározták, hogy fizetésükből havonként száz drachmával járulnak hozzá ahhoz az összeghez, amelyet a népszövetségi döntés értelmében Görögország Bulgáriának köteles fizetni. Tiszti küldöttséget menesztettek a görög miniszterel-

nökhöz és köszönetet mondtak neki azért, hogy Bulgáriát megleckéztette és biztosították, hogy alkalomadtán újabb leckében részesítse Bulgáriát.

Balla Aladár a jugoszláv orientációért

Budapestről jelentik: A Mai Nap mai számában Balla Aladár a jugoszláv orientációról cikket közöl, amelyben hangoztatja a jugoszláv orientáció szükségességét, amelyből szerinte, a lerongyolt magyar nemzetet mérhetően gazdasági előnyök származhatnak.

Társaságheli hölgyek kizárólag csakis a

Dr. Földes Margit crémet

használják. Ujból mindenütt kapható Vezérképviselő:

Heller, Velikikikinda

Köszönések

A köszönés az embereknek — probléma. Nem azért, mintha nagyon sok idejük lenne a fejüket törni még ezen is, hanem azért, mert a köszönésben mindig két fél szerepel s az ember jól meggondolja, hogy mit hogyan fogadjon másoktól és adjon másoknak.

Társadalmi és egyéni probléma. Szinte ösztönszerűen, a tudat alatt gondol reá mindenki: kinek hogyan fogadja a köszönését és hogyan köszönjön.

Es ez az önkéntelenül átgondolt s öntudatlanul átértett köszönés nagyon sokat regél arról, aki köszön s arról, aki fogadja.

Madarat tolláról — embert köszönéséről, — ezt a közmondást ajánlanám az iskolakönyveknek ma, amikor külön tárgy a lélektan és senkinek nincsen barátja...

Egészen különböző köszönők vannak, jellemük és társadalmi állásuk szerint.

Szomorú köszönők a rosszul fizetett napijások és a kölcsönkérők, akik olyan buszassal és már messziről úgy köszönnek a főnököknek vagy hitelezőjüknek, hogy az — ha csak kőből nincsen a szíve — kénytelen kétszer-háromszor fogadni „en suite”, hogy a viszonzással a köszönő meg legyen elégedve s nyugodtan aludjék.

Vannak lelkes köszönők, akik kellemesek — s kellemetlenek.

Ismerek egy urat, — s ez az igazi nagy urakat jellemzi? — akit soha köszönésben senki még meg nem előzött. Egyszer meglestem az utcáson, csak azért, hogy túljárjak rajta s előre köszönjek. A fal mögé húzódtam s amikor két lépésnyire voltam tőle, eléjeugrottam levett kalappal, — de már nem volt a kalap a fején.

Meg is kérdeztem:

— Mondja, kérem honnan tudta, hogy köszönni fogok? Hogy egyáltalán valaki köszönni fog? Hisz úgy ugrottam ki, mint egy leopárd?

Mosolygott:

— Valami telepátikus érzésem volt... Magam sem tudom...

„Ismerek” egy másik lelkes köszönőt. Nem tudom ki s mi, hol, merre hazája. Egyszer — tizenkét év előtt — tévedésből azt hittem, hogy ismerős s sietve, előre köszöntem. Azóta ez az ur, kivel naponta találkozom, mindig előre köszön, igen barátságosan, széles mosollyal és tüntető gesztussal s hiába fordítottam el a fejemet, reám köszön hangosan. Kénytelen leszek bemutatkozni neki, megismerkedni és összeveszni vele, hogy ezt a felesleges köszönő-viszonyt végre már egyszer beszüntessem.

Vannak ravasz kis köszönők, akik ugyan csak szép kalandokba ugratják az embert! Futólagos ismeretség után találkozunk velük.

Előre köszönnek, határtalan tisztelettel, szinte alázatosan s amikor legközelebb találkozunk velük, viszonzásul mélyen megemelik előttük előre a kalapukat. S a ravasz kis köszönő ilyenkor alig biccenti meg a fejét, — úgy köszön, mintha valami becsületbevágót tudna rólunk. Ha aztán erélyesen beszüntetjük a köszönést, akkor előlről kezdik a játékot s mi újra beugrunk nekik.

Ismerek óvatos köszönőket. Fukar és önző emberek. Előre köszönnek, — jó jöbba lenni! — felemelik messziről kezüket, széles ivben, de lassan hajlítják kalapuk felé, amikor közvetlenül melléjük érünk s már viszonzozzuk a köszönést, akkor fogják meg kalapjukat, megvárják, míg elmegyünk mellettük, — aztán szépen leeresztik kezüket anélkül, hogy köszöntek volna. Így spórolják meg a kalaplevést, egy ilyen mimelt, fél-köszönéssel.

Vannak kívárákos köszönők, akik addig várnak — szeliden, vagy szuros szemmel — amíg az ember köszön nekik. Ambíciójuk, hogy köszönést kapjanak. Aki bölcs, az ilyen embernek előre köszön. Mindössze egy mozdulat az áldozat, amit hozunk értük — s boldogokká tesszük őket.

A legkritikább fajta a — nem köszönő.

De ilyen is van. Ismerek sokgyerekes családapát, akinek szerencséjére nyolc hold földje van s hódolhat a nemköszönés gyönyöreinek.

Egyszer megkérdeztem:

— Miért nem köszön soha senkinek, bátyám?

— Tudod öcsém, — mondta őszintén, — husz esztendeig mindig, mindenkinek udvariasan, előre köszöntem. De rájöttem, hogy semmi értelme sincsen. Amit a köszönéssel megtakarítok, azt az erőt krumplikapálásra fordítom. Az idén is két mázsával többem ter-

mett, minit s szomszédnak, aki nyugalmazott állami hivatalnok s minden volt kollégájának, előre köszön...

A köszönés az embernek jellemző saját-sága. A legtöbben nem is tudják, hogy elárulják magukat, amikor köszönnek. Ha tudnák, tükör előtt tanulnának szinpadai köszönéseket, vagy bujkálnának, hogy ne keljen köszönőniük...
O. A.

Látogatás a plébánia templom toronyórájának készítőjénél

A noviszádi plébánia-templom toronyóráján olvasható: készítette Müller János toronyórács, Budapest, Thököly út...

Talán soha eszembe nem jutott volna Müller János toronyórácsal, a noviszádi plébánia templom toronyórájának készítőjével beszélni, ha Budapesten jártamban fel nem tűnik a Thököly uton, szemben a régi löversenyterrel, egy kis egyemeletes villa. Mint egy régi magyar kuria, olyan ez a ház, tornya is van és tornya négy oldalán még óra is. Ezek a toronyórák azonban nem mutatják már az időt, mutatói elgörbülten és rozsdásan lapulnak meg a behorpadt számlapon. Nem volna ebben semmi különös, ha közvetlenül a toronyóra alatt nem volna egy cifra firma-tábla:

MÜLLER JÁNOS
toronyórács

Ódon regények toronyrománcái kondultak meg egyszerre. A löversenyter távoli pusztaság lett — ehhez még fantázia se kellett — és a lassan döcögő batár — pesti fiakkeren ültem — előtt, az út horizontján felkődlött a templom égbetörő tornya, amint csillogó aranyujjakkal mutatja az időt a késői vándoroknak...

— Nos — itt, Müller János toronyórács mellett, egy házzal odébb van a Domonkosok új temploma, de égbetörő, messzire ellátzó tornyán hasztalan keressük az órát — csak egy hatalmas üreg tátong a torony nyakán. Az óra helye tehát megvan, de óra nincs a tornyon, pedig néhány lépésnyire a templomtól van egy toronyórács. A toronyórács saját órái is állnak, a lesántult mutatók azonban mégis mutatják az időt, — azt az időt amelyben minden megállt, — a munka, a régi jó világ és maga Müller János is, a toronyórács.

Régi emlékek elevenedtek meg bennem, amikor mint rövidnadrágos nebuló hancuroztam a toronyban és csodáltam a toronyóra ürdöngős masináját, amelyet Müller János toronyórács készített. Kíváncsi voltam erre a Müller Jánosra, benyitottam hát a Thököly-uti házba, ahol a házmesternél érdeklődtem Müller János után.

— Nem lakik itt. Régen elköltözött már. Még a háború alatt. Tessek kimenni Kiszpestre, odament, ha ugyan *le nem járt ő is* — mondja derült filozófiával a házfelügyelő.

Kimentem Kiszpeste, hosszas tudakozódás után találtam csak meg Müller Jánost, a toronyórács. Szép villában lakik, nagy, diszes kert végén. Kisebb kastélynak is beillik ez a villa, virágos ablakait a csend és a jólét függönyözi be, ami arra vall, hogy a toronyórács szépen működtek — valamikor.

— Hát bizony, szebb időkben voltunk — mondja Müller János és beszél a szebb időről. De azért nehezen megy befeje a cikkbe.

— Nem kell most hirdetés, nem érdemes — mondja. — Csak nem akarja megérteni, hogy nem hirdetési ügynök vagyok.

Szürke, katonaposztóból való házispika van Müller János fején. Egész külseje is olyan, amilyenek az ember egy toronyórács elképzelhet. Én még nem láttam azelőtt toronyórács, nem is tudtam hogy van ilyen, de sokszor van így az ember, — mikor már szembe kerül az ismeretlennel, akkor nem is tudja másképpen elképzelni. Most már, hogy itt ül előttem, én is ilyennek vártam: ősz korszakállal, kék, tiszta tekintettel, halk beszéddel. De valóban: a főuri villában ez a munkásruhájú, hajlott hátú toronyórács a Notre-Dame-i toronyór egyik kimaradt figurájának látszik.

Csak akkor melegszik fel, amikor elmon-

dom neki, hogy sokszor csodáltam meg óráját a noviszádi plébánia-templom tornyában.

— Hja, azok más idők voltak, akkor a kilencvenes években. Akkor még erősen keresték a toronyórácsat. Maholnap azonban már nem lesz egy toronyórács sem. Kiszorítja a villany — mondja rezignáltan.

— Pedig villanyal csak szekunderórát lehet mozgatni, de ha ütőszerkezet is van rajta, akkor már fel kell húzni az órát, tehát ember kell hozzá. Megyeházán, község-házán, hivatalokban lehet villanyórát alkalmazni, de templom-tornyon már nem.

— No és most miért nem kell az óra?

— Békében évente husz-huszonöt toronyóra ment ki tőlünk. Külföldön is híre volt ennek a magyar iparnak. Az első magyar toronyórács, aki csak toronyórácsat készített, az apám volt. Azután az apósom, Mayer Károly, aki 1844-ben alapította cégét. Ezt vettem át én, azután, hogy megismerkedtem a feleségemmel a világkiállításon. Akkor, a kiállításon, már három vottunk az iparból. Én, a Mayerék, meg a Dadaiék, Váradról.

Ujságot keres elő, amelyben róla írtak. A Honi Ipar 1904 március 15 iki számában vörös ceruzával van megkeresztelve az a cikk, amely Müller János toronyórácsáról szól. Ebből a cikkből tudjuk meg, hogy a kormány kétezer forint kamatnélküli kölcsönt szavazott meg a gyárnak.

Érdeklődött a noviszádi toronyóra iránt, hogy jár? Mikor megmondtam, hogy nem a legpontosabb, ennek is tudta okát.

— Hát kérem ennek többnyire a harangozók az okai. Ugyanis az órácsat a harangozók kezelik, és a régi harangozó, ha elmege, az újnak szándékosan nem mondja meg, hogyan kell kezelni a verket, hadd lássák meg, hogy ő mennyire nélkülözhetetlen volt.

Még érdeklődik az öreg Horgossy bácsi után, akit ő oktatott ki a noviszádi óra kezelésére és amely pontosan járt is, amíg élt.

Későre jár az idő. Megkérdelem, hány óra van. Azt mondja Müller János toronyórács:

— Nem tudom kérem, mert órásnál van az órács.

Megmagyarázza, hogy zsebórához nem ért. Mert az nem mindegy, torony vagy zseb. Pedig sok zsebórács — ahogy ő mondja: kis-órács — van, aki toronyórácsat vállal.

— Pedig olyan a kettő mint az állatorvos, meg az emberorvos.

És nagyon büszke, hogy ő az emberorvos. A toronyórács.

A majom

Egy állatkert igazgatója Hamburgba utazott, hogy újabb állatokat bevásároljon,

Egy nap a következő sürgőnyt kapja helyettesétől:

— Öreg majmunk megdöglött. Vegyünk a helyszínén egy újat, vagy várjuk meg, amíg Ön visszatér?

Pontos számítás

Két utazó a szálloda éttermében találkozik. Az egyik kérdezi:

— Mondja csak kolléga ur, az Ön szobájában is annyi a poloska, mint nálam?

— Akkor először tudnom kellene, mennyi van a magáéban!

Ha állásra van szüksége,

forduljon „Jugokommercia” állasközvetítőhöz, Par-nogmlina ulica 10.

Titokzatos óriásgépek között 75 fokos hőségben egy óceánjáró belsejében

Mennyt eszik a hajó — 28.000 liter borfogyasztás egy uton — Az olajfűtés előnye
Tökéletesek már a biztonsági felszerelések

(A Délbácska tudósítójától.) A trieszti kikötőben megszólal a „Martha Washington” gőzszirénája. Tompán bődül hatalmas hangja. A parton álló embertömeg között mozgás támad, a frakkos carabinieri visszászoritják az integető és zajosan gesztikuláló embereket, a hajóhidat kattogó daruk felemelik és leeresztik a partra. A 12.000 tonnás óceánjáró oldalán sísteregve tódul ki a gőz. Most oldják meg a karvastagságú kötelet, gyenge remegés jár át a nagy hajó testén: a csavarok elkezdik működésüket. Lassan, óvatosan tolja ki magát a „Martha” a védő mólóból. A parton integetnek, kiabálnak a visszamaradottak. A parancsnoki hidon Stjuparic kapitány a tisztikarral vezeti a „manővert”. Vezényszavakat hallani, a géptelegraf továbbítja a gépterembe a parancsnok akaratát. Végre kijut a ma bizony aránylag csendes trieszti kikötőből. A 7500 tonnás géporiás hajtotta csavarok teljes sebességgel forognak. Óránként tizenhét tengeri mértföld (31 és fél km.) gyorsasággal hasítja a vizet a gőzös orra.

A nyílt tengeren

A hajó egy hangyabolyhoz hasonlít. Az utasok fel és alá futkosnak, rendezkednek, a fekvő székek körül valóságos csata folyik. Az alkalmazottak száz kérdésre adnak feleletet, a világ minden nyelvét hallani. Olaszul, németül, angolul, franciául, görögül, magyarul folyik a bábeli zűrzavar. Sokan csak Nápolyig utaznak, mások ellenben Newyorkig folytatják az utat. Közben megszólal a gong. Az első ebédidő elérkezett. Az izgalom most csillapodott. A hófehér terített asztaloknál sorban megjelennek az utasok. A fehér ruhás pincérek hangtalanul szolgálják fel a sokfajásos ebédet. Mögöttük a fősteward ügyel a kiszolgálás gyorsaságára. Az ételek hagyományosan jók és a menü gazdag. Az ember nem is a tengeren, hanem egy elegáns, fényűzően berendezett szálloda éttermében érzi magát. Valahol egy sarokban a hajózenekar halkán játszik és csak az alig érzhető vibráláson vehető észre, hogy utazik az ember. Feketekávé után jól esik kifizetni a fedett sétányra és nézni a végtelen kék tengert.

A kapitány az elképzelhető legnagyobb hatalom. Büntethet, ítélezhetik, sőt keresztelhet és házasságot köthet (protestánsoknál), ha erre szükség van. Parancsának feltétlenül engedelmességet tartozik mindenki, akár az utas, akár a személyzet. Hogy hatalmának látható jelei legyenek, rendszeren külön is étkezik. Helyette az első tiszt. A Martha Washingtonon Romano Tomicich kapitány.

Hét méter mélyen a tenger alatt

Mint a hajó utasainak, alkalmunk volt szeretetreméltó vezetése mellett a hajót megtekinteni. Szakszerű és érdekes magyarázat kíséretében mutatta meg a hatalmas óceán-gőzöst. Alkalmunk volt mindent megnézni, amit rendes utas csak ritkán láthat. Utunk legelőször a gőzös mozgató eleméhez, a gépekhez vezetett le. Bár a hajó eredetileg szénfűtésre volt berendezve, ma olajfűtést alkalmaznak rajta. A nyersolaj ugyan drágább, mint a szén, mert 25 százalék árkülönbség van közöttük, de sok előnyt biztosít. Elsősorban a szénfelvétel hátrányai, a rettentő szénpor, a hosszadalmas rakodás elmarad. Az olajat a hajó oldalához uszó tankhajóból veszik. Csővezető segítségével szivattyúzzák a hajó olajtartályaiba és tetemes rakodási költséget takarítanak meg ezúton. A „Martha” például 2600 tonna (a 100 köbláb) nyersolajat (naftát) vesz föl. Helyet is takarítanak meg vele, mert a darabosszén aránylag sokkal nagyobb helyet foglal el, mint a folyékony nafta. A fűtés egyszerű nyílásokkal ellátott csöveken történik. A csövek nyílásain kiömlő naftát meggyújtják és csapok segítségével szabályozzák a fűtést. A

kazánházban rettentő a hőség. A lejárattól át kell szaladni a kazánok alatt. Itt 80–85 C fok a hőmérséklet, azért csak futva jut az ember a fűtők helyéhez. Itt „csak” 62–64 C fok a meleg. Az ember képtelen elképzelni, hogyan tarthatja ki a fűtő ezt a meleget négy óráig. A fűtőszemélyzet a folyton zugó ventilátorok alá áll. Csak néha ugrik az egyik vagy a másik a csapokhoz, hogy igazítson rajtuk. Rólunk egy percen belül dült az izzadság. Ventilátor dacára futva menekültünk az embertelen hőség-ből. Szeretettelémeltő vezetőnk szerint nyári hőségben szénfűtésnél félórás váltással nem lehetett volna elérni 10 tengeri mértföldnél nagyobb sebességet, mert a kazánajtók nyitogatása folytán 70–75 C fok is uralkodott néha a kazánházban. Persze négyszeres fűtőszemélyzet is kellett, mint a modern olajfűtésnél. A gépteremben is elég nagy a meleg (40 C fok), de sarki klíma az előzőhöz képest. Ragyogóan tiszta emeletes gépek végzik munkájukat. Az embertörzsvastagságú dugattyukarok szédületes sebességgel szaladnak föl és alá. Mérőkészülékek regisztrálják a fordulatszámot. Triesztől Nápolyig (via Patras) például 385.000 fordulatot tettek a gépek egyenként. Innen szűk folyosó vezet a csavartengely mellett a hajó farához. Hét méternyire a tenger alatt vagyunk. A lehető legtokéletesebb tömítés dacára is beszivárog a tengervíz a hajó testébe. Állandóan működő szivattyú gondoskodik a víz elszállításáról. Utunk innen a hajó agyvelejéhez, a parancsnoki hidhoz vezet. A mélységből a magasságba kerülünk, hogy meglássuk azt a helyet, ahonnan a parancsnok a hajó menetirányát, mozdulatait irányítja.

A hajó agyveleje

A parancsnoki hidon ragyognak a gép- és manővertelegraf fogantyúi. A hajót vezető tiszt a fogantyú forgatásával adja tudtul akaratát. A megértett parancsot a készülék önműködően jelzi. Itt van a tűzjelző készülék is. A „Martha”-n ezt a modern készüléket a háboru alatt építették, amikor a hajó amerikai zászló alatt, mint hadizsákmány Newyork és London között szállította a municiót. A hajó 25 szakaszra van osztva. Minden szakaszban (raktárhelyiség stb.) légszivattyú van, amely a parancsnoki hidtól hozható működésbe. A légszivattyúk vezetése a parancsnoki hidnál végződik. Ha valahol tűz van, illetve füst keletkezik, a parancsnoki hidon egy szekrényben egymás mellett felállított apró kürtökön megjelenik a füstoszlop. Félóránként működésbe hozzák a készüléket és meggyőződnek, hogy a helyiségekben minden rendben van. A működőkészüléknek egyes kürtökbe szagolva jól kivehető az egyes berakott áruk jellegzetes szaga. Vannak ezenkívül még önműködő tűzjelzőkészülékek, amelyek bizonyos hőmérséklet után csengő jelekkel jelzik a tüzet. Az utasok biztonságát szolgálják a mentőövek és csónakok is. A parancsnoki hid két oldalán vannak elhelyezve az éjjeli mentőövek. Ha valaki például éjnek idején a tengerbe esik, egy kézmozdulattal bedobják a tengerbe. A mentőöv-höz van erősítve egy 10 percig élénken égő jelzőtűz, amely csak akkor jön működésbe, ha tengervíz éri. A vízbeesett a fény felé igyekszik — ha uszni tud — azonkívül a rögtön leeresztett mentőcsónak is gyorsabban talál oda. Érdekes a mentőcsónakok felszerelése. A „Martha” utasainak száma 1200, a hajó személyzete 200 emberből áll. Ezek részére 1500 személyt befogadó 30 mentőcsónak áll rendelkezésre, amelyek másfél perc alatt vízre bocsáthatók. Mindegyikben van élelmiszer, víz, olaj, szerszámok, jelzőkészülékek, térképek és iránytű. Veszély esetén minden mentőcsónakra jut egy tengerésziszt. Az egyik csónak motorral és rádió leadókészülékkel van felszerelve. Szükség esetén vontatásba veheti a többi csónakot és jelzéseket adhat le nagy hajóknak.

Egy csónakban 40–70 személy foglalhat helyet. Minden kabinban fel van tüntetve az illetékes mentőcsónak száma és helye.

Biztonsági intézkedések

Az utasok biztonságáról a legmesszebbmenő gondoskodás történik. A legutolsó esz-közökre a legkritikábban kerül sor, mert ma a rádió a legnagyobb áldása a hajóknak. Ha hirtelen nem kerül bajba a hajó, elég idő jut a dróttalan hívásra odasereglegő hajóknak, hogy segítsenek. Kényelmi szempontból pedig szintén egy sor berendezés említendő meg.

Itt vannak például a tágas ebédlő-, olvasó-, zene- és dohányzótermek. A második osztály utasai is zene- meg dohányzóteremben szórakozhatnak. Fedett és nyitott sétányok, fürdők és végül tágas és elegáns kabinok mind a kényelmet szolgálják. Külön jéggép hűti a különféle élelmiszereket tartalmazó kamrákat. Minden egyes élelmiszer, hús, szárnyas, gyümölcs, főzelék más-más hőfokot kíván. Így a husraktár hőmérséklete —12 C fokon, míg a főzelék folyton +6 C fokon van. A jó olasz vörösbort hatalmas tartályokban van. Egy uton 28.000 liter is elfogy belőle. Édesvizet ivásra és mosásra 720 tonnát szállít magával a „Martha Washington”. Impozáns a hajó élelmiszerraktára. A jamek, konzervek és fűszerek, ásványvizek, borok és folyadékok beláthatatlan tömege tölti meg a raktárakat. A konyhákban mesés tisztaság, a hőség azonban itt is elviselhetetlen. Itt is modern minden. Különféle gépek tisztogatják az evőeszközöket, a táányérokat, szeletelik a húst és hámozzák automatikusan a burgonyát. Van a hajónak asztalos-, lakatosműhelye, saját nyomdája és — természetesen sütődéje is. Napjában négyszer sütnék úgy, hogy a nap bármilyen szakában friss kenyér és zsemlye kapható.

Utközben találkoztunk egy öreg vitorlás-sal. Lassan cammogott a vén hajó. A hatalmas „Martha Washington” pedig sebesen szelte a hullámokat mellette. A rohanó modern óceán-gőzös a régi derék vitorlás mellett. Nemsokára már a messzi horizonton láttuk eltűnni. A két nagy kémény okáda a füstöt, a csavarok forgása lassu remegésben tartotta a hajót. Ott, ahol a vitorlás eltűnt, most lassu méitőséggel szállott alá a nap és elmerült a tengerben.

Bandat Horst.

Nem nekem kell

Egy falusi legény bemegy a városi gyógyszer-tárba. Kérdi, hogy kaphatna-e valami fogfájás ellen valót?

A gyógyszerész szó nélkül elővesz egy kis üveget, odanyújtja a kérdezőnek, hogy szagolja meg.

Amint az az orrához érteti az üveget, egyszerre megüti az orrát valami erős szag, úgy, hogy elszedül s a földre esik.

Mikor aztán feltápáskodik, diadalmas arccal kérdi tőle a gyógyszerész:

— No, ugy-e, hogy nem fáj már a fogad?
— Jaj, hiszen nem is az én fogam fáj, hanem az apámé! Annak kértem én az orvos-ságot.

Az ismeretség

Berger ur barátjával sétál a főuccán. Egy divatáru üzlet előtt Bergernével találkoznak, aki egy idegen ur társaságában szemléli a kirkatot.

— Ismered ezt az urat? — kérdezi.
— Csak látásból!
— Hogyhogy látásból?
— Mindig a feleségemmel látom.

A szigorlaton

Tanár (a jelölthöz): Hogy hívják?
A jelölt (nevetve): Kovács István.
Tanár: És miért nevet?
A jelölt: Borzasztóan örülök, hogy már az első kérdésére olyan jól megfeleltem.

A válóok

— Hallottad már? A Pollák el akar válni a feleségétől, mert éjjel mindig nagyokat horkol.
— Ez csak nem válóok!
— Jó, de ő mindig másnál horkol!

Erő és egészség

Irta: Gellért Mária

Egy fiatal, amerikai színésznő komoly és józan feleletei között, amelyeket egy újságírónak adott, a következőket mondta:

— Sportolok és tanulok... Erős akarok lenni, hogy dolgozni tudjak...

Miss Pinchot, a világhírű Mirakel csodálatos apácája, Reinhardt sokat reklámozott felfedezettje, erős akar lenni, hogy játszani tudjon. S ezt így fejezi ki: hogy dolgozni tudjon...

Nem hiába jött Amerikából.

S az ember megőrül: végre egy egészséges agyvelő és egy őszinte lélek... Végre oly hosszú szünet után — egy erős fiatal nő lép a színre, a sok asztrál-testű kokain-művésznő után... Őszintén szólva itt az ideje, mert már kezdett egyhangú lenni... Érdekes volt... talán szép is volt... de lássunk valami mást...

Az amerikai misszel — reméljük — új nap kel az égen. Titokban a drámaírók is bizonyára fellélegzenek: már bizonyára ők is unják, hogy olyan női típusokat rajzoljanak, akiknek a testsulya nem lehet több negyvenötven kilónál s akiknek alig van lelkük — azt lehet mondani, se testük, se lelkük — csak idegeik vannak...

Ó... ezek az „idegcsomók“, vibráló és „szeszélyes“ nőcskék... Bennük kísértett talán valaminő kor-ideál... de a skálájuk meglehetősen unalmas volt és tökéletesen kimerítették már...

Miss Pinchotnak erős karja van és nem hord harmincötös cipőt. Válla van és csipője van... és szép... azt állítják róla a riporterek... Ennek ellenére is szép.

Ha valaki világhírű, még ilyesmit is elhisz róla az emberiség.

És a színésznő — s ebből a szempontból lényeges itt az egész — és utána a polgári nők zöme, talán ismét hordani fogja a vállát és a csipőjét — már az, akinek van — s ez nem humor akar lenni, mert hiszen mindenki tudja, hogy az öltözködés és testtartás a mozgás plasztikája, mennyire áthelyezheti a hangsúlyt az összbnyomás érdekében más és más testtájra.

Mostanáig — mondjuk: ma — egy divatos hölgy korának női gyermeke nem más, mint két — nem is okvetlenül szép, de mindenestre mentül karcsubb lábszár... Manapság nem fejjel nyernek szépségverseeyt, hanem a lábbal és a művésznők — tisztelet nekik s a kivételnek is — lábfotografiáját hozzák a képes lapok.

S most tessék elgondolni, mit várhat az emberiség abban a korban, amikor alanyainak nagyobbik tömege két láb — és semmi más... Ha legalább csipő volna... de így, még ülőalak se...

Lábbal csak táncolni lehet — és táncolnak is vele...

Miss Pinchotnak nagy lába van. Nem fogja lefotografáltatni. Vagy talán azt se bánja, ha megteszik — hiszen nem a lábával akarja meghódítani a világot, — hanem az egészségével és az erejével.

A tehetségével és a rugalmas edzett ifjúságával, a rendben tartott idegeivel.

Köszöntjük őt... és minden nőt, aki utána jön... az új női ideált és az új művészi ideált, aki nem transzban produkál illúzió-mutatványokat, hanem az igazi művészet mindig józan és mindig reális, éles napfényén áll és a művészeti tehetségét nem az idegeiben viseli, hanem az agyában... és a lelke mélyén...

A művészi tehetség ép olyan-reális dolog, akár a sportbajnokság s ép olyan lényeges, hogy valaki bírja fizikai erővel.

Ma már a betegesség nem illik, legfeljebb a lírai költőknek... ámbár... akinek a jó sors tehetséget adott — az egészséges beteg is, — de egészségesen is az... egészséges még sokkal inkább.

Szép polgári hölgyeknek pedig csakis és egyesegyedül az egészség illik. Inkább kicsit kevésbé könnyed léptek a táncban... és több erő a munkához.

„Erős akarok lenni, hogy dolgozni tudjak...”

Milyen szép ez... Érzik?

Ezenkívül egészen új... méltó rá, hogy divattá váljék...

Kár, hogy Amerika... A nők mindent tulzásba visznek, még itthon is. Hát még Amerikában.

Szomorú volna, ha mindennek — mond-

juk — boxbajnokság lenne a vége...

Nehogy a légiés láb után a jól kidolgozott ököl következzen — az Istenért...

S az ájuló és lihegő és táncoló negyvendekás démon után a nyolcvankilós nehézsúlybajnok és őserdőt járó oroszánvadász.

KIRÁLYOK A TERITETT ASZTALNÁL

VII. Edwárd királyt sokat gonyolták még welszi herceg korában, hogy egyebet nem tesz, mint hogy mellényeket és szőszokat talál fel. Nem szólva ezuttal arról, hogy a welszi hercegek mindenkor az öltözködés királyai voltak, mert hiszen ez a legnagyobb üzleti propaganda az angol férfiszabó iparnak, mint ahogy nagyszerű női divatkirályné volt Pompadour márkinő, éppugy, mint III. Napoleon Eugénia császárnéja, csak teljes tisztelet jár Edwárd királynak is, a sok szőszért, amit állítólag feltalált, mert hiszen az angol szőszok épp olyan világágcskek, mint az angol ruhák — mellények.

Az egyszerű polgárt nem csak az érdekli, mit viselnek a királyok, császárok, hanem az is, hogyan étkeznek, milyen a mindennapi ebédjük, s milyenek az ünnepi lakomák. Természetesen minden más, a korok és uralkodók szerint. Voltak gyilkos lakomák és voltak örvendezők. A hiu egyiptomi királynő, a rózsaurcu Nekaterti, egy lázadás alkalmával elveszti férjét, a hatalmas Mentheuzófiusz fáraót, mire halotti torra egy nagy földalatti terembe hívja vendégségre országja nagyait és férje gyilkosait s mikor a lakoma vendégeinek hangulata már emelkedett volt, hirtelen rájuk engedte a Nilus vizét és valamennyien megfulladtak.

Ime, ilyen kegyetlen tud lenni egy bosszúálló nő, a vendéglátásban. A római császárok némelyike sem különb, legalább is a vendégek megijesztése erejéig. Domitjánus császár egyik ebédjén minden vendége mellé egy-egy reaszabott koporsót tétetett, s csupa olyan ételeket szolgáltatott fel, amelyek akkoriban csak halotti toroknál voltak szokásosak.

A teremben folyton halotti ének zugott s a császár szüntelen csak gyilkosságokról s egyéb rémtettekről beszélt. Majd pedig hirtelen recsegní ropogni kezdett a menyzet, nagy felhő szállt alá, mire mindenki ijedten felugrált s ime; a porfelhőből gyönyörű rózsák és illatos vizek hullottak alá. Nero császár igazgyöngyökkel kárpított ebédlőjének mennyezete szét-huzható volt, s nagy lakomák alkalmával ugyancsak pompás rózsákat szórtak felülről a vendégekre.

S ha már a római császároknál a meglepetés jött felülről, II. Katalin orosz cárnő ebédlőjében viszont alulról, a mélységből érkezett. Amikor rokonát, Henrik porosz herceget fogadja a carszkojeszelői kastély ebédlőtermében, nem volt még egy szék sem, de egy gombnyomásra megnyílt a föld, a padló s alulról egy pompásan megterített asztal emelkedett fel, mely lesüllyedt és ismét visszazállt, valahányszor újabb csemegéket és italokat kellett felhozni. S vacsora után a gyönyörű téli kertbe mentek csemegézni. hol a szentpétervári harmincfokos hidegekben is zöldelő, virágzó bokrok voltak, gyümölcsfák, melyekről szabadon szakíthatni őszibarackot, narancsot, citromot, fügét, földieper és málnabokrok, mik a cárnői parancsra még télen is teremnek.

Egyébként pedig Julius Bernhard von Rohr-nak 1729-ben a ceremóniákról megjelent híres könyve részletesen emlékezik meg a sülyeszhető királyi asztalokról s elmondja, hogy ezeket egy Gärtner nevű híres szász asztalosmester találta ki s belőlük nagyon meggazdagodott. A gyermekmesékben csak mint „terits asztalkám“ szerepelnek, azzal a különbséggel, hogy ezt a gyors terítést tündéréknek tulajdonítják.

A gyors asztalterítés és étkezés egyébként sok uralkodónak valóságos mániája volt. Ferenc József 15—20 per alatt végzett ebédjével, még akkor is, ha ünnepi ebéd volt. A gyors étkezést a spanyol etikett írta elő s a Habsburgok ezt mindig megtartották. Igaz, hogy viszont XIV. és XV. Lajos sokáig ültek az asztalnál, de ennek az volt a magyarázata, hogy a

francia királyok akkori étkezését nem csak az udvaroncok, hanem a Párisba vetődött idegenek is végignézhették. Az akkori francia vidéki polgároknak egyik főszórakozásuk volt, hogy királyuk ebédjénél jelen lehettek s elmesélhették odahaza, hogy sok gróf és grófné milyen parádés ruhában és milyen mély hajlongások közepette szolgálja ki a királyi párt, mint hozzák, váltják a tányérok, hogyan töltönek bort, pezsgőt a pohárba, hogyan nyújtják oda étkezés után az illatosított törülközőkendőt.

Napoleon, ez a rendkívül ideges lángelme, az étkezéseinél is mérhetetlenül türelmetlen volt. Nem evett egyszerre sokat, de napjában néha nyolcszor is étkezett. Ha csak kissé megéhezett, azonnal fel kellett neki szolgálni, még a harctéren is. Néha hat órahosszat diktált rendeleteket egyfolytában s ha befejezte nyomban enni kívánt. Borjusultnak, sült csirkének mindig készen kellett őt várnia. Egyizben, a Tuileriákban, ahol rokonaival, királyokkal volt fontos tanácskozása, hirtelen éhség fogja el. Kiküldi a konyhába fivérét, a hollandi királyt, nézze meg, mi van már az ebéddel. S amikor ez nem tér nyomban vissza, utána küldi az olasz királyt, majd a spanyol királyt s szerencsére, csakhamar hozták az ebédjét, mert különben lehordta volna ezeket a királyokat. Az ételeket gyorsan, idegesen, szinte felfalta, öt-tíz percnél többet az étkezésre nem fordított.

Ferenc Józsefről köztudomású, hogy az étkezésben bámulatosan fegyelmeztet és szerény volt. De azért a konyhája mégis sokba került, amiről ő talán nem is tudott. Így pl. szeretett ebédhez egy pohár bajor sört meginni s ezért naponta hozattak Münchenből hűtőkocsiban egy hordó bajor sört, hogy a Felsőnek mindig friss csapolás álljon rendelkezésére.

Az udvari konyhaetikett előírta, mennyire, milyen színűre kell megpirulnia annak a sült csirkének, mely a király asztalára kerül. Ha valamelyik — és sok volt ilyen — nem sikerült kellően, azt nem lehetett felszolgálni.

A reggeli kávéját az udvari orvos mindig meghőmérőzte. Elő volt írva, hány foknak kell lennie s csak ilyet volt szabad a tálcára tenni. Egyébként pedig, a Habsburgok közül a legvendéglátóbb Ferenc császár volt, aki a bécsi kongresszus (1814—1815) alkalmával olyan nyílt házat vitt, hogy jóformán naponta 100—150 előkelőséget látott hat hónapon keresztül vendégül. Ott voltak: az orosz cár, a porosz király, a szász, a württembergi, a dán királyok, óriási kísérettel, diplomaták, államférfiak és azok dámáinak egész serege.

A folytonos lakomák, estélyek harmincmillió forintjába kerültek Ferenc császárnak, ki a kongresszus végével mélabusan mondotta, hogyha még csak egy hónapig tartott volna a dolog, teljesen tönkre ment volna. De, szerencsére, egy szép napon Napoleon megszökött Elba szigetéről és partraszállott Franciaországban s erre szétszéledt az egész kongresszus. Ujból kezdődött a harc s Napoleon még száz napig tartotta magát. Utána Európának béke, Napoleonnak pedig Szent Ilona következett, ahol semmi egyebe nem maradt meg korábbi császári méltóságából, minthogy teljesen udvari etikettszerűen étkezett. Ő ült az asztalfőn, tőle jobbra mindig egy üres teríték volt Mária Lujza számára. Aranyhimzésű, frakkos inasok szolgáltak fel, császári sasos címerével ékesített ezüst tálakból s kísérete ott ült körülötte némán. Szólnia csak annak volt szabad, kit ő kérdezett s annak is röviden kellett felelnie.

Végül, pedig jött a gyomor baj, majd nyomán a halál s ez véget vetett többek közt ennek a meghatóan egyszerű, szomorú szász asztaltartásnak is.

Régi magyar feltalálók a repülés terén

Valami furcsa érzés vesz rajtam erőt midőn a papírra írom magyar feltalálók. Lehetséges-e ez? Lehetek-e egyáltalában magyar feltalálók? Hiszen századokon keresztül hol a török, hol a német ellen kellett védekezni. Az öldöklő harc és küzdelem ellenére is maradt azonban idő, hogy az emberi haladás munkájából magyarok is kivégyék a részüket. Hogy világraszóló sikert nem értek el, nem a feltalálók hibája, hanem a pénzemberek maradisága. Kötelet tenne ki a magyar feltalálók munkájával foglalkozni. Könyvtár tellene meg magyar feltalálók munkáját, küzdelmét leírni, kiknek már nevük nincs, de találmányuk világszerte használatban van. Mária Terézia idejében Kempelen Farkas kilencvenhét találmánya: gőzgép, szőkőkut géphajtással, sakk-automata, emelődaruk, hajók, kocsik, szerszámok, óra fegyver stb. találmány fűződik nevéhez.

A repülés idealizmusától magyar lelkek is át voltak hatva, a repülésből a magyarok is kivették részüket. Míg éltek, guny és nevelés tárgyai voltak. Tegyük le mi a koszorot e légi emberek sírjára és gondoljunk arra, milyen hibákat követtünk el. A tehetséges embereket a tudatlanok, a saját rehabilitálásukra sokszor örülteknek nyilvánították. Orfeumokban, cirkusokban és vicclapokban figurálták ki, minden támogatás híján az öngyilkosságba kergetve őket.

Az első magyar, akiről biztosan tudjuk, hogy repült, Cyprián barát volt. Az első ember az egész földön, aki minden segédeszköz nélkül, tudott bizonyos távolságra repülni Cyprián barát a szepesmegyei regényesfekvésű vörös klastrom szerzetese volt, akiről egy éppen akkor átutazó német Bredetzki Sámuel a múlt század elején feljegyezte hogy a barátok seborvosa volt. Kitűnő természetbúvár és fizikus. Készüléke egy pajzs alakú ejtőszék volt. Ennek segítségével a kolostor magaslatáról elindulva, a Dunajec folyó felett ellebegve néhány száz méterre szállt el, a távoli Korona hegy irányában. Ez a kísérlet, amelyről az egész Szepesség beszélt, olyan vakmerő bravur volt és olyan sok légegysúlytani ismeretet követelt, hogy az ma is számot tenne, ha Cyprián nem lett volna magyar és főleg barát. Neve ott állana az aviatikus megoldások legfényesebb lapjain. Kempelen Farkasnak is volt találmánya a repülés terén, de kísérleteit nemcsak azért hagyta abba, mert más és sok találmánya volt, hanem azért, mivel azt állították róla, hogy boszorkányokkal cimborál.

A magyar Dürer Albert is hasonló okból vesztette kedvét. Mindkettőnek repülőgép formáját sem ismerjük. Az utókor részére még vázlatok is elkallódtak. Ebben az időben élt egy Verancsics Ferenc nevű magyar ember, ki az ejtőernyőt találta fel. Velencében 1604-ben a Campanille tetejéről leugrott és minden baj nélkül ért földet. Ezzel a középkori repülőkísérletek lapjait lezárhatjuk.

Montgolfier testvérek után, mintha egy újszerű ragály kapott volna lábra, úgy terjedt el Európa kulturállaiban a léghajó. A Magyar Hirmondó tanúsága szerint Győrben, Veszprémben, Nagyszébenben, Szegeden, Pozsonyban és Budán kísérleteznek léggömbökkel. Pesten 1784. augusztus 22-én eresztik fel az első léghajót, tehát egy évvel a Montgolfier testvérek után. A mecénások és kísérletezők közül, Magyarországon Ferenc József győri paptanár, Kolovráth gróf, Eszterházy herceg, Kléberg Antal kincstartó, Szablyik piarista tanár és dr. Gyarmathy említendő.

A Magyar Hirmondó a következőket írta akkor: „Meg akarjuk mutatni, valami Frantzia és más idegeny Nemzetek között lehetséges, a magyarok között sem lehetetlen az!” 1794-ből még egy feljegyzést találunk, a Magyar Mercurisban, amely egy dömsödi kádármesterről tesz említést. Ez a kádármester favázakból illesztette össze szárnyának alakját és ezt vázonnal bevonta. Az így készült szárnyakkal 30-40 méter távolságra repült, a szénabog-

lyák tetejéről. A faluban csufolták és boszorkányokkal trafikálnak nevezték. Ezek után elkeseredetten hagyta abba kísérleteit. Egy debreceni kovácsmester olyan szerkezetű gépet állított össze, amelyben el is kivált helyezkedni. Kísérleteit azért kellett abban hagynia, mivel ördögösnök hitték.

Ezen a földön, a magyar nép volt az egyetlen, amely nem hitt soha különösebben a léghajó megoldásában. A magyart nem lelkesítették az óriási, gázzal töltött zsákok. Ezekről tudta, hogy egy nagyobb hatalomnak, a szélnek, tehetetlen játékszerai. A kiváló magyar ornitológus és természettudós Herman Ottó a kormányozható léghajókról így nyilatkozott: „Egy májashurka, amelyet szunyogok (légcsavarok) cipelnek tova”. A tizenkilencedik század elején Dégen Jakab győri órásmester, a legnagyobb feltűnést keltette Európában találmányával. 1809-ben a külföldi lapokat bejárta az ő híre és azt írták róla, hogy sikerült neki 6-7 méteres szárnyakkal felszállani és tetszészerinti irányba repülni. Készülékének rajza fennmaradt. Gépe feszítődrotokkal merevített ernyőalakú szárnyakból állott, amelyet egy kis léggömbbel szerelt fel. Ez a keverék-aparátus félig ornitopter, félig léghajó volt. A léghajót egyenlőre a lezuhanás veszedelme ellen használták. Terve volt a léghajót el is hagyni. Maga Ferenc császár óhajására bemutatta Luxemburgban készülékét. Kétszer szállt fel sikerrel és mindig visszajött kiinduló helyére. A siker alapján 1812-ben kiutazott Párisba, a császár sajtókezü ajánlólevelével. Híre már nagyban megelőzte őt. Természetesen türelmetlenül várták. Azt remélték, annyi csalódás után Dégen beváltja azt amit a Montgolfieriek is ígértek. Azonban itt a felszállás nem sikerült. Gépe elromolva érkezett meg, ami érthető is, hiszen akkor nem volt vasút. A szél, mely nagyon erős volt elragadta a gömböt és kárt tett benne. Hiába csapkodott szárnyaival, nem tudott felszállani. A következő próba sem sikerült. A közönség, amely már türelmetlen volt, áttörve a korlátot, követelte a pénzt. Csak a közbelépő rendőröknek köszönhető, hogy Dégen nem ölték meg. Azt ma már megállapították, hogy találmánya kitűnő volt.

Száz évvel Dégen után 1900-ban Salagnac nevű francia, ugyanolyan készüléket szerkesztett. Érdemesnek tartom megjegyezni, hogy a francia kormány Salagnacot évente kétszázötvenezer frankkal támogatta. A magyarok soha állami támogatást nem kaptak.

Hivatkozhatom egy magyar tudósra is, kinek törekvéséről külföldön is tudomást szereztek. Martin Lajos, a kolozsvári egyetem tanára és csillagvizsgálójának igazgatója volt. A szegénység és lenézés nem akadályozta meg abban, hogy eszméjének és találmányának éljen és tovább dolgozzon, sokszor már majdnem kétségbeesve. Élete mindig küzdelmes volt, megpróbáltatások sorozatával tarkítva, gyermekkorától. A szabadságharc idejében Mészáros Lázár tábornok alatt harcolt, majd betegen és nyomorogva bujdosott a világosi fegyverletétel után. 1856-ban Firenzében mérnökkari tisztt lett és ekkor írta meg egy könyvben légcsevar elméletét. Egy forgó röppentyűt készített hadászati célokra. Kiváló tehetségét felfedezték és megbízást kapott az olasz kormánytól, hogy vállalja el egy kormányozható léghajó építését, de ezt természeténél fogva nem vállalhatta. Annál inkább foglalkozott a dinamikus repüléssel és ennek jövőjében szentül hitt. 1858-ban Türr István seregében az osztrákok ellen harcolt. Maga Garibaldi is azt mondta, hogy a forgóröppentyűk, amelyek az osztrákok közé röppenve robbantak, nagy pusztításokat végeztek ott és sokban hozzájárultak a háború szerencsés befejezéséhez. 1867 után visszatért hazájába. 1888-ban hosszas ösztönzésre a nyilvánosság elé lépett. Az erdélyi múzeum meghívására 1893-ban szabadalmat vett az általa feltalált szárnyas kerékre.

Hogy Martin kitanulmányozhassa a lég-

reakciót, a szelek játékát, pénzre lett volna szüksége. De mivel anyagiakban nagyon is rosszul állott, nem tudta találmányát nagyban is elkészíteni. Hiába fordult illetékes helyekre, hiába mozgatótt meg minden követ, mindenütt elutasították, sőt vicceket faragtak róla. Az akkori kormányhoz fordult utoljára segélyért. Az is csak ötszáz forintot szavazott meg neki oly címen: „mivel husz évig teljesen ingyen vezette a kolozsvári csillagda ügyeit.” Mennyi keserűséget vágott zsebre e kis morzsával, ha átgondoljuk és figyeljük, hogy mennyi sok százmilliót dobáltak ki másutt saját feltalálókra még akkor is, midőn találmányuk teljesen értéktelen volt.

Támogatás hiányában többen is félbeszakították akkor kísérleteiket. 1899-ben Kottlár Pál asztalos huszévi munka után nyilvánosság elé lépett, az ő ornitopterével (madárszárnycsapáson alapszik) Modellje embernagyságu volt, amelyet kézzel hozott mozgásba, hogy elmagyarázhassa a mozgó részek miértjét. Gyönyörű precíz szerkezet volt. Megható volt hallgatni mily türelemmel magyarázta gépének építését. Miként gunyolták őt akkor! Csak mi diákok hittünk neki, a felnőttek odébbálltak.

A kormányhoz többször fordult támogatásért és mivel nem kapott, az újságban fenyegetve bejelentette, hogy beröpül az országház tanácstermébe az ablakon keresztül. Tervét nem válthatta valóra, pénze nem lévén, nem tudta gépét nagyban keresztülvinni. Kénytelen volt modelljét egy hatosért mutogatni, hogy legalább kenyérré teljen.

Ily küzdelmeken sok magyar feltaláló ment át. Elmondhatjuk, hogy csak a vicc és az olcsó szellemesség uralkodott, a meg nem értett újítások és találmányok nagy temetője felett.

lfi. F. J.

Az elveszett Pireneusok

A kis Móricka sirva jön haza az iskolából és keservesen panaszkodik, hogy egy órára bezárták, mert nem tudta, hol vannak a Pireneusok.

— Jól tette a tanító bácsi — mondja az apja — a jövőben majd jobban fogsz ügyelni arra, hová rakod a holmidat.

Olvassa a Délbácskát!

Pléh sparherdek, dobkályhák

nagy raktár, vaskereskedők részére legolcsóbban szállít

CSÁNYI ZOLTÁN, LAKATOS

Novisad, Željeznička ul. 38.

Tüzifa, kőszén, koks

legolcsóbb, legjobb
LIGNUM BRATCA POPOVIĆ cégnél, Jermenski drum.
Telefon 585.

FARKAS és DÜRBECK

könyvnyomdai műintézete
Novisad, Željeznička ulica 30.

VÁLLAL:

Napilapokat, szépirodalmi műveket, meghívókat, eljegyzési és esketési lapokat, falragaszokat, ügyvédi, közgazdasági, ipari és kereskedelmi nyomtatványokat a legizlésebben és olcsó árakon.

TELEFON: 488. SZÁM.

A DÉLBÁCSKA KARÁCSONYI MELLÉKLETE

SZABOLCSKA MIHÁLY:

Karácsonykor

Hiába születél:
Világ megváltója,
Világ jöltévője,
Testvér-szeretetnek
Örök hirdetője!

Hiába születél:
Más, tisztább világok
Üzenetje hozzánk...
Csak beteg a szívünk,
Csak könnyes az orcánk!

Csak: ember az ember,
Földhöz tapadó sár
Bünei barátja...
Mintha nem is jöttél
Volna e világra!

A poroszlók, akik
Golgotára vitték,
Keresztfára vontak:
Ma is csak, ma is csak
Azok, akik voltak!

Csakugy gyűlölködünk
Dacosan, kevélyen...
De meg nem bocsátunk. —
Járj, mintha sohasem
Jártál volna nálunk!...

— Hiába születél:
Világ megváltója,
Világ jöltévője,
Testvér-szeretetnek
Örök hirdetője.

„SZOCIÁLIS KIRÁLYSÁG.”

Írta: BANGHA BÉLA S. J. RÓMA

Már megint új név, új cím, új ünnep! — hallom a trottoir-filozófia nyárspolgári okoskodását. Mit akar a pápa? Nagyobb lesz azáltal Krisztus, hogy ilyen új- és újfajta litánia címekkel ékesgetik? Nincs más baja-gondja az Anyaszentegyháznak, minthogy Krisztust kinevezze a — társadalom királyának? El fogják-e már most ismerni az ő jogait a szocialisták és szabadgondolkodók, a vallásellenes kormányok és liberális írók? Mit érünk az ilyen új ünnepekkel?

Akik így beszélnek, nem egészen értik a kérdést. Nem arról van szó, amit az ellenvetők emlegetnek. A pápa ezeket a nehézségeket éppugy ismeri, mint ők.

Jegyezzük meg előre is; nem nyilvános, u. n. kötelező ünnepről, nem u. n. festum chori-ról van szó, hanem u. n. festum chori-ról, amit az Egyház inkább befelé ül meg. Hogy azonban egy ilyen belső ünnepléshez, a társadalom és Krisztus viszonylatát kerekdeden kifejező ünnepcímhez meg van a belső alap, éppugy, mint a külső alkalmosság, csakugyan nem nehéz belátni.

A belső alap — ebben hívő keresztény nem kételkedik Krisztus minden ember királya s ura, tehát az emberiség összességéé, a társadalomé is: ki az, aki ezt letagadná!

De megvan, sajnos: nagyon is megvan a külső alkalmosság is hozzá, hogy ezt a királyi jogcímet legalább a hívő keresztény világnak s ezen át az egész világnak emlékezetébe rögzítsük.

Egy pillantás a társadalom helyzetére, elég bizonyossággal szolgál mi az, ami ezt a társadalmat, a társas emberi viszonyok összességét ma jellemzi? Három óriási szakadás: az istenmentes állameszme, a társadalmi osztályok harca s a népek fenekedő, gyűlölködő vetélkedése.

Ebből a három irtózatossabból véreznek a nemzetek. Isten nélkül akarták életüket berendezni — rendet akartak a legfőbb Rendező kikapcsolásával, jogvédelmet a legszentebb jogok megtagadásának alapján, közjót a szeretet és igazságosság, erkölcs és becsület Királyának detronizálásával. Ebből a vakhitből fakadt minden forradalom 1789-től kezdve, minden erőszak és önkény, minden állam-istenítő kényuralom, minden demokratikus lepelbe öltöztetett kizsákmányolás. Az államhatalom elpogányosodását követték a nagy belső szakadások: a szociális ellentétek és az

éppoly véres külső szakadások: a háborúk egyszer fegyverrel, másszor u. n. békeszerződésekkel.

Akik az új-Európa bölcsőjénél álltak, vigyáztak arra, hogy csöpp keresztvíz se érintse az újszülött homlokát. A pápa szózatait nem hallgatták meg. Isten és a kereszténység nagy gondolatait éppugy kihagyták a népek viszonyait újjászervező okmányokból, mint az ókori mithológiák meséit. Pedig, hogy a kereszténység nem mese, s az Isten nem mithológia, keservesen megmutatkozott azóta százszorosán, véresen; az újszülött, melytől megtagadták a keresztvizet, szörnyszülöttnékné bizonyult. Lokarno már egy lépés volt — Canossa felé; kényszerű Canossajárás, késő rátérés, legalább egy-két pontban arra az utra, melyet a pápa már másfél évvel ezelőtt, a Ruhr-megszállás alkalmával, mint a béke és a keresztény méltányosság útját megjelölt.

De nem is csak egymás közt viaskodnak, tépi, marják egymást a népek, hanem saját határaikon belül is: az osztályharc jegyében. Hogy nem babra megy a játék, hogy a vörös Baál, ha szabadjára hagyják, szovjetterületbe és szovjet-tömegvérengzésbe vezet, látjuk az orosz hőmezők véres hekatombáin.

Ember az embernek farkasa, ha eltéveszti a társadalmi ellentétek kiegyenlítésének útját. S nemcsak keresztény hívő szempontból biztos, hogy ennek a kiegyenlítésnek útja a kereszténységen át vezet, hanem merőben történetiből is. Amíg a társadalmi élet szerkezete nagyjából keresztény elvek tengelyén nyugodott, szociális kérdés, a mai ijesztő s zilált alakjában nem volt. A társadalmi forradalom az újkori liberalizmus egyenes leszarmazottja.

Kell, hogy akik ezekből az irdatlanokból a kivezető utat ismerik, minden erejükkel fel-emeljék a szavukat, figyelmeztessék a megtévedteket az egyetlen kibontakozásra. Kell, hogy a kereszténység nyíltan s ünnepélyesen vállalja a megoldást, hirdesse, hogy csődöt vall a nyugati kultúra, ha lelép arról az utról, amelyen Krisztus az utjelző. Hirdetni kell minden alkalommal, hogy Krisztus törvényei nemcsak a sekrestyéekben és falusi plébániákban érvényesek, hanem a társadalom: állam, osztályok, népek belső elrendezésében is. Hogy Krisztus nemcsak jámbor hitünk tárgya, hanem életel-vünk is, civilizációnk alapja és csúcspontja, a béke, igazság és társadalmi boldogulás nagy

szabályozója. Egy szóval a társadalom Királya.

Krisztus mint a társadalom királya — ez annyit tesz, mint a szeretet és igazság elvének érvényesítése a kollektív emberi viszonylatokban is. Annyi mint a béke a háboru helyén, egyensúly a társadalmi ellentétek helyén, erkölcs a romlottság helyén, emelkedett életstílus a diplomáciai sallangokba bújtatott barbárság helyén.

Erre pedig a világnak, meggyötört emberiségnek szüksége van. Annyira szüksége van, hogy sokan már kétségbeesnek az elérhetőségén. Fel kell tehát ébreszteni az emberekben: gögősökben s kislelkűekben, gyötörőkben és gyöttrődőkben a tudatot, hogy van még menekvés és ez a menekvés: Krisztus. Az ő társadalmi trónraemelése, elismerése, elvéinek, eszméinek alapulvétele a társadalom megújításában.

A fehértaláros főpap Szent Péter székén látta a népek szenvedését, hiszen őhozzá gyűl fel valamennyi panasz, valamennyi jaj. Segítenie kellett; ha másképp nem tehetett, legalább hangos, ünnepélyes odaulással a bajok egyetlen orvosához.

Ezért volt nagyon helyes és nagyon időszzerű, hogy XI. Pius a Szentév betetőzéseként ez év utolsó napjára ünnepül s tanulságul tűzte ki Krisztusnak, mint a Társadalom Királyának napját.

Árpádházi Szent Imre és Amerika

A szíves olvasó talán csodálkozik rajta, vajjon mi köze lehet Árpádházi Szent Imrének Amerikához. Ez a csodálkozás maga — rendkívül jellemző. Mégis csak szegény hogy mi magyarok nem is tudjuk s most egy angol lapból kell megtudnunk, hogy Amerika voltaképp Árpádházi Szent Imréről van elnevezve: róla kapta a nevét.

A londoni „The Univers” című katolikus hetilap legújabb számában (nov. 27.) John Gibbons cikket írt. „Christened the New World” címen („Akinek az Újvilág a nevét köszöni”) s ebben kimutatja, hogy Amerika neve voltaképp a magyar Szent Imre nevéből ered. Olvassuk csak teljes meggyőző érvelését:

„Szent Imre, a nagynevű Szent István fia, magyar herceg volt a 11-ik század elején. Fialton halt meg, rövid, de rendkívül vallásos élet után s oly számos csoda történt a sirján s oly buzgón tisztelték a magyarok, hogy már 1083-ban szentté avatták, ugyanabban az évben mikor nálunk Hódító Vilmos felesége meghalt.”

„De nem a keleteurópai történelem egy lapja s nem is egy régi szent élete hozza közel Szent Imrét modern korunk emlékezetéhez. Hanem egyszerűen a tény, hogy Amerika két hatalmas kontinense az ő nevének bár eltorzított formájáról van elnevezve.”

„A magyar királyfi híre és népszerűsége folytán a századok során az Imre-név (Emericus) közkedvelt keresztnev lett mindenfelé. Közélnégy évszázaddal utóbb, mikor a flórenci jegyző, Vespucci Anastasio a kis fiát keresztvív alá tartotta, számára a magyar királyfi nevet választotta elolvaszított formában (Amerigo = Emerico). Ez a kisfiu lett az a Vespucci Amerigo vagyis Vespucci Imre akiről az Újvilágot Amerikának nevezték el.”

„Mellékes kérdés, vajjon Cabot János tette-e egy héttel Amerigo előtt a lábát először az Újvilág voltaképeni szárazföldjére. A fontos

az, hogy akár joggal, akár nem, de az Ujvilágot, a földkerekségnek csaknem egynegyed részét azért nevezték el Amerikának, mert a közfelfogás szerint Americus, azaz Imre fedezte fel."

Hogy ezt nekünk magyaroknak egy angol lapból kellett megtanulnunk!
Érdekes, hogy az Amerigo, név, latinul Emericus, még ma is sűrűn használatos Olaszországban mint keresztnév.

Csodás találkozás után szomorú mátkaság

A Boncza-nagymama levelei Ady Endre csucsai látogatásairól — Boncza Miklós megokolja, hogy miért ellenzi leánya férjhezmenetelét — Egy sorát sem olvasta leendő vejének — Névjegyet rendel a nagymama

Levelek, öreges, összefolyó betűkkel. Levelek egész halommal, tele gonddal, aggodalommal, itt-ott felcsillanó reménykedéssel és jaj, nem egyszer keserű, olthatatlan testvérgyűlölettel.

Két öregasszony, két ide-odatipegő özvegy lakja a csipkés homloku várat, ott a Körös áttetsző vize felett. Két öregasszony mindkettő felül a hetvenen. Már csak mögöttük van élet, mögöttük minden boru és minden öröm és minden fiatalság, ami az övék volt. A holnapjuk egy karcsu, furesa kis szőke lányé, aki teli szeszéllyel gondra-gondot gyűjt, a két öreg lélek homloka mögé. Ez Malvina néni, amaz Berta néni, mindketten nővérei, — az egyik ezenfelül anyósa is — a Pesten uri módon, kevés gonddal élő nagy befolyású képviselő urnak, Boncza Miklósnak. Hogyan történhetett, hogy fivér és nővér ilyen különös módú másik rokon kötelékkel is egymáshoz kapcsolódtak, e halom levélből annak is feltárul a története. Tragikus, félelmetes árnyékkal előresötétítő történet ez, van valami benne a görög sorstragédiákból.

Mielőtt azonban visszanyulnánk emlékéért a régmúltba, vegyük elő inkább a múlt vasárnap fellapozott regényt, a „csodás tavaszi találkozással” induló és soha teli, zavartalan boldogsággal többé nem örvendezettető jegyeseknek, Ady Endre és Boncza Bertuka mátkávéineinek históriáját.

Apja akaratát nem lépheti túl...

A nagymama egyetlen szemefénye, kicsi unokája minden lépésére mindig figyelő tekintetét ugyancsak magárvonta a Csucsán első látogatását tevő költő. Ha nem is olyan nagy lelkesedéssel, mint az unokája — de ő is sietve közli kolozsvári barátjával a várt nagy eseményét.

A múlt héten itt volt Ady Endre, a nagy költő. Kedves, bájos ember, csak az a kár, hogy 36 éves, bohémember. A bohémembereket Boncza se szereti, pedig nagyobb bohém nálánál nem igen van... Ez egy nagyszerű ember, egy ünnepezt az ifjúság előtt. Bertuka se idegen tőle, jó rokonnak érez a bácsijában. De ez se Bertukának való, se az alakja, se a kora. Drága ember Ady Endre. Kedves, bájos. Sokat élt ember.

Ennek a levélnek 1914. május 8. a dátuma. Ady egy látogatással két szívet hódított meg, az unokáét és — a nagymamáét. De most még a nagymama se szereti a bohémeket. Még félti Bertukát tőle. Félti azért is, mert nemrégiben otthon járt az apja, aki — miért, miért nem? már akkor értésére adta, hogyha akaratához híven követi minden rendelkezését, teljesen önállóvá teszi, Csucsát nászajándékkal adja, és halála után általános örökösévé teszi. Ez a beszéd komoly lehetett és határozott, mert a nagymama már ebben a levélben így ír: Azt hiszem, Bertuka megmarad örök lánynak. Apja akaratát nem lépheti túl, mert akkor nagyon szegény lány lesz"...

A Kalota partján

A következő levél Ady második látogatását mondja el, mely éppen Bertuka születésnapjára esett. Szomorú dátum ez a családban: egybeesik Bertuka édesanyjának halála évfordulójával.

„Most látom szegény unokámat, hogy ő is siratja élete történetét. Érző az egyedüllétet anya nélkül.

Nem is akartunk beszélni a névnapunkról és szegény lányka születésnapjáról. Elmentünk hazul Kalotaszent-

királyra egy kedves vendégünkkel, Ady Endre most első magyar nagy költővel. Rokonságban vagyunk és rokonokhoz mentünk. Arra kért Bertuka, hogy ne töltsük itthon születésnapját. Tehát elmentünk hazul Szentkirályra a rokonok közé. Kedvesen fogadtak, Bertuka boldog volt.

Ezután történhetett, hogy elmentek Boncza Miklóshoz a leánykérő levelek. Mert a következő levélben, augusztus 4-iki kelettel, már világosan ki van adva az útja a 22 éves gépész-mérnöknek. Bertuka azt izeni, hogy ne fárassza magát. Aztán így ír a nagymama:

Endre újabban itt volt 3 napig. Szombaton ment el a nagyvárad radikális gyűlésre. Kedves, okos ember, mind nagyon szeretik. Különböző rokon is a Török családhoz. Lehet, hogy közelebb is fog állani a rokonsága.

Boncza Miklós levele

Ezután Malvina néni ír. Ő a józanabb, a messzebb látó. Újságolja, hogy Bonca meg fogja fellebbezni a fiatalok ügyét az árvaszék-nél. Felkéri a család régi barátját, „írjon Miklósnak. Ugy szeretném, ha a lányának megbocsátana”. A barátjának nyomban kész a közbelépésre. Völegénykora óta bizalmasa családi dolgokban Boncza Miklósnak is, megkísérli a reménytelent, okos, meggyőző levelet küld Pestre. A válasz nem sokáig váratott magára, hosszú volt és az apa álláspontját megindokolni igyekvő. Bántotta őt, hogy a lánya visszaél a bizalmával és hogy a beleegyezést kérő levélben bejelentette: így is, úgy is hozzá megy választójához. Hogy csak a maga akaratának érvényesülésével törődik, atyja sorsával nem is gondol tovább.

Egyet azonban írja — és ezt el-tökélt elhatározással mondom, hagyjanak ki számításaiából. Akaratom ellen végrehajtott tervük esetén én megszüntem lányam apja lenni s többé nem törődöm sorsával. Mikor sárba tiport, elhervadt lány lesz, — ha még élnek — megint előáll a szülői kötelességem. Ugy fogok tenni, mint anyyi sok szerencsétlen szülő szokott — ismét fájó szívemre szorítom s együtt fogjuk visszasírni az elhibázott életet. Nekem akkor is fájni fog végtelenül gyermekem szerencsétlensége. Egy vigasztalásom mégis lesz — nem fog vádolni lelkiismeretem, hogy nem követtem el mindent a szerencsétlenség megelőzéséért.

Jóindulattal megírt levélben azonban egy nagy tévedést látok. Nem igaz, hogy én Ady Endre ur iránt, világszemléletű költői tehetsége ellen viseltetném aversióval. Hogyan? Hiszen én Ady urnak soha egyetlen irodalmi termékét nem olvastam. Engemet Ady ur sohasem érdekelt. Én személyesen nem ismerem. Nem is óhajtok vele megismerkedni, mert életfelfogásunkat egy egész világ választja el. Én egy megcsontosodott vén filiszter vagyok, irodalmi ismereteim a klasszikusokkal és a halhatatlan Jókai költészetével le vannak zárva. Nem volnék igazságos, ha leányom boldogsága ügyében ezen alapon itélkeznék Ady ur felett.

Dehogy is. Egészen mások döntő okaim. Becstelen apának tartanám magamat, ha fejletlen és férjhezmenésre teljesen éretlen gyermekemet — hogyan is fejesszem ki magamat — egy szanatóriumviseltnék dobnám áldozatul.

Két óta év folyton informáltatom magamat Ady ur jelleme és egészsége felől. Eddig legalább 20—25 számottevő, tisztességes és komoly felfogású embert kérdeztem meg. Be-

csületemre mondom, hogy nem akadt egyetlen ki azon döntő kérdésekre: mondják lelkiismeretükre, hogy odaadnák-e lányukat feleségül neki, azt felelte volna, hogy igen. Mindenik egyhangulag odanyilatkozott: semmiesetre.

Legyen tehát az én elátkozott élettemnek bármily borzasztó vége, állom végzetemet, de lelkiismeretem ellen semmi körülmények között tenni nem fogok.

Harc szakadatlanul

Kemények a Boncza Miklós szavai, kemények, mint az acélpenge, de igaztalanok lennének, ha nem éreznők ki belőle melegét is a komolyan aggódó atyai szeretetnek. Am a fiatalok elhatározása ettől lesz csak még acélosabb. És nekik is van egy — a maguk szempontjából ugyancsak megfellebbezhetetlen ellenérvük: szeretik egymást. És inentől kezdve migdkét félnek pokol és gyötrelmek, egymást emészto harc az élete. Szaladgálások a kolozsvári árvaszékre, Ady elhatározása, hogy képviselővé választja magát, hogy így legyen méltó Boncza lánya kezére, mindezek haszontalan és meddő erőlködésnek látszottak, csaknem teljes esztendeig. „Igy lett Bertukából — írja Malvina néni — cifra csipkés ruhában a föld legszerencsétlenebb leánya”.

Evvel a levéllel Boncza a családban mindenkit maga ellen háborított. A két nénikének külön is megírta, hogy csak azért pártfogolják ezt az éretlen szerelmet, hogy rajta bosszút álljanak. De ha akarata ellenére mégis megtörténhetne a házasság, megvonja tőlük minden támogatását. A nagymama azonban nem retten meg a fenyegetéstől: „Akárhogy sanyargatja is két öreg testvérét, ezzel a leendő párokra nem hat. Sokkal jobban szeretik egymást, hogysem az öreg Boncza vilámcsapásaira adjanak valamit. Ők a megkezdett uton haladnak.”

„Az anyósom csupa jószág”

1914. novemberében Bertuka ír. Megtudja, hogy apja nem fellebbezett s annyit is sikerült kiharcolnia, hogy a nagymamának — mert Malvina néni nem tudta éleiben kívánni az áldatlan harc végét — hátralevő napjaira havi 200 koronát és két cseléd tartását biztosította. „Napilapot, egy specerai-bevásárlási könyvet — írja — mi is vállalunk.”

„Bandi pár napra elhozta az édesanyját is. Egészen nyugodt és boldog vagyok, mert anyósom csupa jószág és engem nagyon szeret. Hasonlít erősen Bandihoz a szeme és még ma is Blahányszerűen szép és finom öreg néni. Senki más vendéget nem szeretünk.

Azután megint beborul az ég. Boncza Miklós mégis fellebbezett. Kétségbeesett levelek következnek, a nagymama fiát is elviszi katonának. A nagymama „vértcsepegő szívvel” ír. Ady és menyasszonya naponta lesétálnak az állomásra, cigarettát osztogatnak a sebesültvonatok szerencsétlen utasainak. Közben terelvek, terelvek, de még mindig sehol semmi. Végre, de csak a jövő év márciusán másodíán siet örömhirt újságotni a nagymama:

Szegény jegyespárok örülnek.

„Ma nagy öröme nyitotta szemét az én Bertukám, az árvaszéktől megjött a végzés, engedély a házasságra. Szegény jegyespárok örülnek. Hiszik, remélik, hogy gyötrelmes szenvedéseiket félretéve, a jövő boldogságot hoz rájuk. Szerényen és egyszerűen költeni, ez a jelszó.”
És a gyászkeretes levélből kihull egy kis kártya. Sürgősen névjegyet rendel rajta a nagymama, száz darabot. Ady Endréné—Boncza Bertának. (sz. f.)

N nap humora

— Mondd csak, miért adtál annak a fiatalembernek, aki azt a verset írta hozzád egy olyan hajfűrőt, ami nem is a te fejedről való?

— Mert rájöttem, hogy az a vers sem az ő fejből való.

A VILÁGFILM BOSZORKÁNYKONYHÁJÁBAN

A természet predesztinálta Hollywoodot filmvárossá — Hogy készül a világmű Massachusetsben nem szabad csokolódnia a filmen — A szesztilalom filmre is kiható — A trükkök titkai

Filmstarok nappali világításban

Hollywood, december hó.

(A Délbácska tudósítójától.) Kétségtelen, hogy a mozgóképek a modern élet egyik leghatalmasabb faktora, és így közérdeklődésre tarthat számot a filmország Rómájáról — Hollywoodról egy rövid beszámoló azok számára, akik tudni óhajtják, hogyan készül egy film.

Mi az oka elsősorban annak, hogy Californiában készül a világ mozgóképeinek 90 százaléka? Erre könnyű megjelölni. Nézzünk csak körül Délcaliforniában. Mérföldeken keresztül ezrei a virágzó narancsfáknak, citrom- és diófa-erdőknek, amelyhez csodálatos ellentétképpen zárkóznak a vulkánikus alakulatu hegyláncok hófedett csúcsai. Teljesen kész háttér egy délolasz, spanyol vagy délamerikai felvételhez. Alig hagyjuk el Hollywoodot, midőn egy vadregényes sziklás hegyszakadéknál egy kis francia középkori városkára bukkanunk. Művészi érzékű kapitalisták stilszerű lakóhelyei ezek, a francia colonia által korhűen átlátható.

Alig 30 kilométerre, válaszon vagyunk. Jobbra tartva az Arrohead tavaihoz érkező vadregényes ősfenyvesekkel körülvett kristálytisza tengerszemekhez, amelyek semmiben sem különböznek a Magas Tátra vagy az Alpok poetikus tavaitól. Ha balra irányítjuk utunkat, úgy egy teljesen más világba érünk, a több száz négyszögkilométer kiterjedésű Mogave homoksvatagba, amely ezüstösen csillámzó finom homokjával és vörös vulkánikus sziklaalakulataival tökéletes mása a Saharanak vagy a köves arabiai beföldnek. Nyugat felé a legváltozatosabb tengerparti jelenetek, a zord, sötét sziklatömböktől és magasról lezuhanó vizesektől kezdve a tündérvilág átalakított pálmákkal szigeteket minden variációja a legfantasztikusabb alakulatoknak. Itt vannak a világ leghatalmasabb ősfái, melyeket 12 ember tud kinyújtott karral átfogni, a világ legnagyobb szőlőkertje 100.000 acre kiterjedéssel és számtalan más kedvező körülmény, amelyek közül a technika szempontjából legfontosabb a napsugár intenzív hatása a fényképezőlensékre. És ez a napsugár az év 365 napján tündöklő a délcaliforniai felhőtlen égen.

Uccai jelenetet csak műteremben lehet felvenni

Mindez rendkívül előnyös a stilszerű szabadban felvételézésnél (location), de nem teszi fölöslegessé a műtermet. A műterem tulajdonképpen egy hatalmas telep, vagy egy tucat hatalmas barakk, ahol a belső felvételek készülnek, saját villanytelep, kullésház és a kulliszaváros. Uccai jelenetet nem lehet egy valódi uccában felvenni, részben mert nem lehet az uccát órákra lefoglalni, részben nehéz speciálisan megfelelő utcát találni és részben a zavaró mellékkörülmények folytán. A képnek úgy kell készülni, mintha a szereplők nem is tudnának róla, hogy felvétel készül róluk, ezért csak színésszel lehet lejátsszani. Egy „járókelő” mindjárt beléne a fényképező gépbe, ami azonnal elrontja az illúziót. Így azután egész uccákat építenek fel papírmaché, gipsz és fából oly meglepő hűséggel, amire a „beszélő színpad” nem is gondolhat.

Miniatűr világvárosok Hollywoodban

Van newyorki ucca, párisi ucca, getto, török városrész karcsu minarettel, mecsetekkel, itt egy régi német udvarház, ott egy roskadozó orosz szálloda, a háttérben egy nagy kínai templom csodás körvonala, emitt egy asszír sziklaszobor, egy olasz kolostor belső udvara szőlőkkel befuttatva, jellemző kerek kuttal közepén, mind elsőrendű művész alkotása és gyakran fáradságos kutató tanulmányok eredménye.

A kellékes házból a középkori páncéltöltőektől a guillottinig, minden modern és

régi kor használati tárgyát megtalálja az ember és a ruhatárban száz embert könnyen fel lehet öltöztetni diszmagyarba, vagy akár kínai mandarinnak, ha ezt a darab úgy kívánja, a szabóműhelyben egy éjszaka elkészül a legfantasztikusabb kosztüm. Külön szakember a modern és külön a történelmi kosztümök számára. Minden organizálva, minden katonás fegyelemmel. A nyereszkes vágy, konkurencia, a magas igények és a folyton fejlődő technika kifejlesztették a mozgóképipart aránylag rövid idő alatt, amely szinte példátlan még a mai előrehaladott korban is.

A producer

Ezután rátérhetünk a „tulajdonképeni tárgyra”, hogy hogyan készül a kép. Amikor egy „előállító” (producer) kiválaszt egy művet filmesítés szempontjából, átadja az irodalmi osztálynak átdolgozás céljából. Az előállító a filmvilág leghatalmasabb alakja. Egy kiváló üzleti érzékkel rendelkező pénzember, aki a pipereszappan, vagy az elszakíthatatlan munkások eladásával szerzett ezreket, egy jobb és számára nagyobb pozíciót biztosító üzletbe akarja elhelyezni. Nagyon sokszor rendkívül közönséges, műveletlen, aki nem is olvassa el azt a történetet, amin ezreket akar keresni. Az egyetlen információ, amit a darabról tud, megjelölt 200.000 példányban. Hat kiadást megért, avagy feltűnést keltett az összes európai metropolisokban. Ez neki elég. A közönség ezt szereti, a közönséget ki kell elégeíteni.

A cenzor

Az irodalmi osztálynak már nehezebb a helyzete. Nekik számolni kell a vallási bizottsággal, a nemzeti érzéssel, a szabadkőművesekkel, ki kell egyeztetni a nagyváros igényét egy pár bugris állam álszenteskedő, illogikus és sokszor rosszakaratu felfogásával. Mindennek élő megtestesülése az állami cenzor. A cenzor mindenható. Ő képviseli a közvéleményt, neki joga van az erkölcs és a haza nevében a neki nem tetsző részleteket kivágni, megmástitani, vagy teljesen megtiltani. Ez a mozgóképvilág második lehetetlen alakja, teljes autoritással.

És most álljon el a szemé szája mindenkinél, aki oly lelkes híve az amerikai „szabadság”-nak.

Csokolódzó jelenetek Massachusetsben tiltva vannak. Nagyon sok államban az ilyen jelenetek nem szabad hosszabbnak lenni 6 lábnál (3 másodpercnyi vetítési idő). Egyes államokban a borzó jelenetekre van író háború. Utah államban, ahol a dohányzás még az átutazóknál a vonatbani tartózkodásuk alkalmával is tiltva van, nincs megengedve a dohányzó jelenetek színrehozása sem.

Egy filmet, amely gyárjeleneteket hozott színre, fákarcu munkásgyermekekkel, visszautasított a cenzor, mivel a filmen brutálisan bántak a gyermekekkel. A cenzor határozata ellen nincs apellata.

A filmesítés

Ha mindezen szerencsésen átesett a darab, keresnek egy igazgatót, akinek neve van s ettől kezdve a darab avatott kezébe került. Ő átdolgozza a darabot. A párbeszéd helyett képekre, jelenetekre, helyzetekre osztja a darabot, elhagyja, összevonja, hozzátesz, kiemeli jeleneteket a híres „star” kedvéért, szíval filmesíti. Amikor a körvonalakban meg van a tárgyával, érintkezésbe lép a művész-igazgatóval, elfogadja ennek a tanácsait a szín építése irányában. A „művésztervező” elkészíti az összes fontosabb eseményjeleneteinek a lehető pontos rajzát, amit ha az igazgató, szindarabíró és produkáló elfogadnak, rögtön munkába veszi a művészeti osztály.

Trükkfelvételek

Bár a teljes hűség a mérvadó, költségkímélés szempontjából épületeket csak oly ma-

gasságba építenek, amelyben a jelenet alakjai mozognak, a többi egy a fényképezőgép elé helyezett üvegre lesz festve, természetesen kínos pontossággal ügyelve arra, hogy a vonalak pontosan összeillenek. Ha egy távoli hegyen egy várkastélyra van szükség, abban az arányban egy miniatűr kastély készül, a gép elé téve oly módon, hogy a vonalai teljesen vágnak a távoli hegy képével, egy tökéletes vár benyomását teszi. És százával vannak olyan trükkök, ami lehetővé tesz minden képzelhető felvételt, repülő, eső jeleneteket stb. Egy felhőkarcoló tetejéről egy másikra sétál a menekülő szerelmes egy szál kifeszített kötélen. Ez is egy „trükk”. A színész talán két méter magasan csinálja mutatványait fekete háttér előtt. A fekete háttér nem fotografálódik, vagyis a negatívja üresen marad. Ide másik képet vesznek fel és a kettő egyszerre másolva így összeolvad egy képpé.

Nem ritkák a három, sőt négyszeres felvételek sem, ami által lehetségessé válik, hogy ugyanazon szereplő, ugyanazon a filmen több alakban is megjelenhetik. Néha egész darab miniatűrökkel készül. Kettős felvétellel. A színpadon krétával megjelölt helyeken mozognak a szereplők. Ezt a képet összefotografálják egy éggő utcát ábrázoló miniatűrrel. Pontosság a fő kellék és a hatás tökéletes. A miniatűrösztály a technikai rész egyik legfontosabb szerve. Kopár hegyek, velencei utcák, közismert szobrok, vagy hidak — gyakran 6—8 méter magasságban készülnek a legjobb eredeti fényképfelvételek alapján.

A szereplők

Mialatt a szín berendezésén lázasan dolgoznak, az igazgató leszerződött a főszereplőket. Ezek a vonzóerői a darabnak, 500—5000 dollár egy heti fizetés. A mellékszereplők megválasztása egy külön személy dolga, aki igen lelkiismeretesen végzi a dolgát. Ha egy orosz darabhoz van szükség, például utcajelenetre, elmegy az orosz klubba, vagy apróhirdetések révén toboroz össze annyit orosz, hogy azok domináló számban legyenek. És ez minden egyes esetben illetően történik, sőt ebben a tekintetben oly messzire mentek, hogy nyilván tartják és tekintetbe veszik a mellékszereplők foglalkozását, sőt előbbi foglalkozását is pld. rendőrbíró, vagy paptipusokat nagyon sokszor e hivatások igazi betöltőivel személyesítik meg. Specialisták, mint például táncosok, akrobaták, díjbirkózók, állatszeliidők, mint fontos kiegészítő részét képezik a testületnek és nem ritkán vezetőszerep jut egy ilyen akrobatának, hogy a teljes élethűséget biztosítsák.

A felvételek

Ezután kezdődnek a felvételek. Ugyanazon helyen történő jeleneteket folytatólagon veszik fel és később az egyeztetésnél a megfelelő helyre másolják. Minden jelenetről 5—8 képet vesznek fel, abból a legjobbat megtartják, a többit megsemmisítik. Gyakran egy jelenet, amely a vetítésnél 20—25 másodperc alatt lejátszódik, egy egész napi folytonos munka, igazítás, megbeszélés, újrapróbálás eredménye.

A fotográfus megválasztása egyik legfontosabb sarkpontja az eljárásnak. Az egyik „agyonvilágít”, a másik „eléglet”. Egyik nem bír közeljelenetet venni, a másik érzéketlen a „group”-felvétel iránt, mindenik önhitt és beképzelt, hogy övé a babér. No és 200 dollár hetenként.

Starok

A mozivilág vezető egyéniségeiről talán szintén érdekes lenne néhány szóval megemlékezni, tekintettel, hogy a legtöbbjét személyesen ismerem. Ennél a pontnál nagy csaldás vár a közönségre.

Norma és Constant Talmadge. Ha a technikai direktor ki nem ordítaná a tüdejét, ezek úgy állnának a filmen, mint a fadarabok, ők vezetik a rekordot az ismételt felvételek terén. Más képen tudatlan, közönséges hölgyek, rendkívül kellemetlen, férfias, vastag hanggal. Az ismeretlenség homályából egy hasonló, de gazdag „előállító” pártfogásából kerültek elő, akik képtelenek volnának egy rendes színpadon mozogni. Más különben nagyon ártalmatlan és jóindulatu lányok.

Gloria Swanson talán a legtehetségesebb, rendkívül energikus, ambiciózus egy a privát, mint a színpadon, intrikus, bosszuálló, de igen szorgalmas és sokoldalú. Altalában kellemes, de tud közönséges is lenni.

Collen Moore a legfiatalabb, legszimpatikusabb és legtehetségesebb az új gárdában. Bár 2 éve férjénél van teljesen gyermekes, jó humorú és jómodoru leány, igen jó ir családból. Örül a sikereinek, de nem büszke és nagyon jó indulattal van mindenki iránt.

Mary Pickford, a kanadai kis farmerlány, akinek az anyja magyar, Amerika legnagyobb moziszínésznője. Rendkívül kedves egyéniség, bár a rendezőnek sokszor nehéz a helyzete a csökkönyössége miatt.

A németzármasú Milton Sills a legtanultabb, a bostoni egyetemen tanította a filozófiát. Gondos családapa és rendkívül ügyes a telek-spekulációban.

Charlie Chaplin a londoni orosz getthóból került Amerikába és talán az egyedüli, amit magával hozott, egy orosz rabbi komikus, esetlen képe, amit oly ügyességgel tudott érvényesíteni. Valami 7 elvált feleségnek fizet tartásdíjat, a legutolsó 16 éves.

Betty Compson a „legédesebb” lány a mozivilágban, a legközelebb áll az európai színvonalhoz, arca rosszabbul fényképeződik, mint amilyen az életben. Jóindulatu, kellemes orgánuma van.

Claire Winsor a „legszebb angol típus”, bursikós, izléstelen, mosdatlanszájú, de erős egyéniségű leány.

Corinth Griffith szerény, csendes gyöngéd teremtés, nagyon sok finomsággal. Engedelmes a rendezővel szemben, szeretetreméltó, de meglehetősen tehetetlen és egyforma, amin nem tud segíteni. És ez rendkívül fáj neki.

Imrey Ferenc.

FEKETE LAJOS:

Krisztus

A Jézus Krisztusnak születése pedig így volt: Mikor az ő anyja Mária elfegyvereztetett volna Józsefnek, minek előtte ötlet haza vinné, találtaték viselőnek a Szent Lélektől. Luk. ev. 1. 27-35.

A biblia mondja:
jött, volt és elment...

Jött:

S miben született, még csak nem is ház volt,
de befénylő az istállót s a jászolt
a gyermek-isten glóriája.
S eljött hozzája mennyből az angyal,
kinek ünneplőn szólt a harsonája.

Volt:

nagy csodatévő, maga az Isten —
s amikor köztünk járt a földön itt lenni:
a legigazabb ember volt, mint Ember,
bár az ember, epedvén,
csunyán megkínálta őt epével.

Elment:

s azóta hányszor keressük, idézzük,
ha földi bírák börtönén kinézzük
és érezzük a magunk Krisztus-igazát.
Ha verejtékes arcunk,
csak őt keressük s kérjük hová lett?

A biblia mondja:
jött, volt, de elment...

Novisad, 1925. december 24-én.

AMIKOR SZÉLHÁMOS VOLTAM

Irta: STRASSNOFF IGNÁC

Strassnoff Ignác — több mint két évtizeden át valóságos fogalomná nőtte ki magát. Ki ne ismerné a nagyszabású szélhámos nevét, működését, szeniális élményeit és kalandjait? Nem is szélhámosok voltak ezek, hanem valóságos bravur-csinyek! Éles intelligenciája, szellemi ruganyossága és ritka lélekjelenléte szinte predesztinálták a kalandor pályára. Nem volt az a kényes szituáció, amelyből a legelegánsabb könnyedséggel ki nem vágta volna magát. Színészcsaládból származott és már fiatal korában sodródott bele azokba a szerepekbe, amelyekben később az egész világ ámulatára olyan kitűnően szerepelt. Délmagyarország színpadain tanulta meg tökéletesen a biztos fellépést, imponáló társalgást és a kalandjaihoz szükséges mimikét. A színház színpadáról az élet színpadára sodorta a sors s itt olyan tökéletességre vitte, hogy széles e világon nem volt versenytársa.

Kalandjainak működési tere leginkább a volt osztrák-magyar monarchia területére szorított. Budapesten, ahol a nemesség, elegáns fellépés, cím és kitüntetés mindig nagy szerepet játszottak, bonyolódott le első szereplése, amikor egy szép napon önmagát nevezte ki huszárfőhadnagyknak. Nemsokára belesodródott a legelőkelőbb társaságokba, mindennapos vendége lett a mágnás-kaszinónak és az éjjeli mulatóhelyeknek egyaránt. Szerették színporkázó ötleteit és közvetlen, elragadó fellépése miatt. Sokan voltak, akik boldognak érezték magukat, ha egy pár ezressel kisegíthették momentán „pénzzavarából.”

Üres óráiban a budapesti nagykereskedőkre vetette ki hálóját. Egy nap „ezredparancsnok” megbízásából megjelent egy szörmekereskedőnél és sürgősen 100.000 darab nyulbőrt rendelt a hadsereg részére. Az árut elvitette és még aznap — anélkül természetesen, hogy kifizette volna — egy más cégnek adta el, szintén a „hadsereg” megbízásából.

Amikor már égett a lába alatt a talaj, miniszteri tanácsosnak nevezte ki magát és Horvátországba utazott „szemleutrá.” Ez alkalommal egy kanonokot püspökké neveztetett ki, a zagrebi érseket, — aki parádés kocsián vár-

ta a pályaudvaron — bibornoki méltóságra terjesztette fel és a horvát bánnak átadta a „legmagasabb kitüntetést.” Mindezt persze busás honorárium fejében, sőt számos magas közjogi személytől előlegeket vett fel — ordók fejében.

Amikor rájöttek a turpisságára, lécsukták. Strassnoff azonban nem esett kétségbe. Büntetése kitöltése után Amerikába vándorolt, onnan Hamburgba, ahol egy grófnőtől csalt ki horribilis összegeket, később már mint főherceg szerepelt, végül mint diplomata, pap és disznókereskedő és minden egyes alkalommal — az emberek naivitásával számolva — valóság-gal elhalmozták pénzzel.

Ma már 57 éves Strassnoff Ignác. Elfáradt és visszavonult. Valahol feleséget is szerzett, akivel most a legjobb viszonyban él. Nem ambicionálja már a kalandokat. Ezidőszereint memoárjain dolgozik és filmen is fel fog lépni, ahol önön magát fogja játszani.

Emlékirataiból vesszük a következő épületes históriát, amely egyébként tanulságot tesz arról, hogy Strassnoff mint íróember is megállja a helyét.

* * *

Egy epizód az életemből

Valamelyik délután a kávéházban ültem s teketemet szürcsöltem, amikor berohan egy barátom, olyan kétségbeesett arccal, mintha a világ végéről volna szó és izgatottan meséli, hogy a lóversenyen egész pénzét eljátszotta. A pénz természetesen nem az övé, kérve könyörgött tehát, hogy segítsen ki a zavarából, mert ha nem tudja visszaadni a pénzt, föbelövi magát.

Barátom egy nagy gépgyár pénztárosa volt, sejtettem tehát, kinek a pénze uszott el a lóversenyen. Miután azonban mindig olyan ember voltam, aki sohasem tudtam baráti kéréseket visszautasítani, barátomat ugyanaznap estére a kávéházba rendeltem, addigra megszerzem a pénzt.

Bevallom őszintén, hogy ebben a pillanatban magam sem sejtettem, honnan fogom előteremteni a tetemes összeget. De igére-

teimet mindenkor be szoktam tartani, barátom tehát nyugodtan távozott. Csak most vettem észre, hogy milyen számárságot tettem ígérettel, a történeten azonban már nem lehetett változtatni.

Kifizettem a kávémat és hazasiettem. Természetesen huszárfőhadnagy egyenruhába öltöztem, tapasztalataim szerint ugyanis csak tiszti ruhában lehet könnyen pénzt szerezni. Ugy is történt. Félórán belül mint elegáns és hódító huszártiszt hagytam el a lakásomat. Az uccán egy gummirádlit állítottam meg és beültem.

— A Várba! — parancsoltam a kocsisnak.

De kihez? jutott most eszembe, azaz jobban mondva semmi sem jutott eszembe, mert ha valaki agyonütéssel fenyegetett volna, akkor sem tudtam volna megmondani, kihez kocsizom, ki legyen a legujabb áldozatom. Csak annyit tudtam, hogy valakit feltétlenül meg fogok vágni.

Amikor a lánchidon átrobogunk, tekintetem önkéntelenül a hercegprimási palotára esett. Teringettét, minek habozni?

— Kocsis! A hercegprimáshoz!

Pár percen belül megérkezünk.

A livrés portás méltóságjeljes hajlongással fogad. Egyenesen a kapu felé tartottam, olyan pózzal, mintha mindennapos vendég lennék a hercegprimás palotájában.

A titkár siet elém. Bevezet a szobájába, ahol egy fotellba süppedek. A világ legtermészetesebb hangján mondom:

— Szíveskedjék a hercegprimás ömeceniciájánál bejelenteni!

A titkár rémüldözik. Hogyan is juthatott eszembe ilyen vakmerő gondolat! A hercegprimás most senkit sem fogad, különben is a fogadó órák csak kétszer hetenként vannak, teljes lehetetlenség tehát ömeceniciáját molesztálni. Nagyon sajnálja, de lehetetlen!

A titkár talán tovább is beszélt volna, ha nem vágtam volna közbe erőlyesen:

— Én nem kérdeztem titkár urat, mikor vannak a fogadó órák. Én csak azt követeltem, hogy a titkár ur azonnal jelentsen be a hercegprimásnál. Ha a titkár ur nem teljesíti kérésemet, kénytelen leszek ömeceniciájához bejelentés nélkül bemenni!

Ezzel már egy ajtó felé fordultam amelyről sejtettem, hogy a hercegprimás lakosztályába vezet; de a titkár megrémülve vakmerőségetől most már jobbnak látta névjegyet kérni és bejelenteni. Erre aztán a következőképpen válaszoltam:

— Névjegyemet? Micsoda molesztálás ez, titkár ur? Hát először vagyok én ma a hercegprimás előtt?

— Engedelmet kérek — válaszolta a titkár — de igazán nem emlékszem... annyi tiszt jár mindig ömeceniciájánál, hogy igazán nem jut eszembe... kit is jelentsék voltaképpen...

— Elég — ordítottam. Minek a hiábavaló szöfecszerlés. Jelentsé ömeceniciájánál, hogy Pálffy herceg szeretne vele beszélni.

A titkár eltűnt. Néhány másodperc múlva kinyílt egy ajtó és a titkár beinvítal:

— Pálffy herceg ő fensége... Méltóztassék!

Egy méltóságjeljes öreg ur előtt állok, akinek nemes szemei és jószágos vonásai annyi emberszeretetet és jóindulatot áruznak el, hogy másodpercekig egy szóhoz sem tudtam jutni. Soha sem láttam aze előtt a hercegprimást, de érzem, hogy ilyen fegyverek ellen nem vagyok vértelve, hogy a csatát el kell veszítenem, ha ezekben a jószágos szemekbe tekintek...

Szívem összeszorult, egész testem megremeg a következő pillanatban pedig a vér a fejembe száll. Életemben első ízben rettenetes gyengeséget érzek, ilyen ellenféllel még sohasem álltam szemben... De már a következő percben gyengeségeim következményei vonulnak el előttem. Ha most elárulok magamat — végem van. A hercegprimás szakította félbe töprengéseimet, aki kívánságom után tudakozódott.

Programm nélkül értem ide, tehát tisztán lélekjelenlétemre volt bízva további sorsom.

Leültem és kipakkoltam. Rettenetes veszteségek a lóversenyen, kártyán, tisztai becsületek forog kockán, családom hirneve; hogy haza nem melek utazni, mert kitagadnak... és egyéb hasonló hazugságok. Bizalommal fordulok tehát deminenciájához, hogy pillanatnyi zavaromból kiségitsem.

A hercegprimás mosolyog és az összeg ránt érdeklődik.

A barátomnak ígért összeget megszorozom magamban tizzel és kimondom a nagy szót:

— Tizezer!

A hercegprimás feláll, íróasztalához lép és megnyomja az elektromos csengőt. A titkár megjelenik a hercegprimás halk utasításokkal ad és a szivem majd szétszakad örömben.

Majdnem térdre estem a hercegprimás előtt. Megcsókoltam a kezét és mélyen meghajolva távoztam.

Az előszobában már várt a titkár. Kezében egy ezüst tálca, rajta egy vaskos boríték.

Sietve távoztam. A gummirádlis a mágnáskaszinóba vitt, ahol fényes ebédet szervíroztattam, onnan haza, átöltözöm és este pontos időben megjelentem a kávéházban. Barátom már türelmetlenül várt. Átadtam az ezer koronát, a többit megtartottam. Hálából megcsókolta a homlokomat.

Egy ideig most már én is kint vagyok a vízből. Ha pedig elfogy a pénzem, hazamegyek, átöltözöm és felveszem a varázköpenyemet, a huszáruniformist.

KÖZGAZDASÁGUNK AZ ELMULT ÉVBEN

Írta: Dr. Petrovics Branko

a novisadi termény és értéktőzsde főtitkára

Közgazdasági szempontból az 1925-ik évet sem lehet a legszerencsésebbek közé sorolni. Az 1923-ik év óta tartó pénzügyi és hitel megszorítások ugyan enyhültek, de oly kis mértékben, hogy közgazdaságunk igényeit távolról sem elégíthették ki.

Jugoszlávia közgazdasági politikája az elmúlt hét év alatt három célt tűzött ki maga elé: a költségvetés egyensúlyának helyreállítását, az aktív kereskedelmi mérleg elérését és a valuta sztabilizálását. Ebben a tekintetben az 1925-ik év félig-meddig pozitív eredményt is mutatott. A költségvetés egyensúlyának helyreállítása főleg a napról-napra súlyosbító adóterhek következtében legalább látszólag sikerült, nem valószínű azonban, hogy ezzel a kívánt cél tényleg megvalósult-e. Mert a költségvetés egyensúlyának ilyen módon való helyreállítása csak ideig-óráig mutathat fel eredményt és már a legkisebb gazdasági megváltoztatás is megdöntheti alapjában. A költségvetés egyensúlyának helyreállítása már azért is illuzóris, mert mindeztideig tulajdonképpen csak két költségvetésünk volt, többnyire pedig tizenkettővel operáltunk. A legújabb költségvetés tizenkét milliárd dinár. Már most ha tekintetbe vesszük, hogy a Narodna Banka csak hat milliárd bankjegyet bocsátott ki, amelyből csak négy milliárd van forgalomban, akkor nyilvánvaló, hogy a meglévő négy milliárdot háromszor kell megforgatni, hogy rendeltetésének megfeleljen. Ez majdnem lehetetlen s így azután egyáltalában nem meglepő, ha a közgazdasági élet normális lebonyolítása folytonos nehézségekbe ütközik. Természetes, hogy ezen a clearing és giró forgalom minél intenzívebb bevezetése sokat segítene, ettől azonban még nagyon távol vagyunk és nálunk még ma is az üzletek 75 százaléka effektív készpénzfizetés mellett bonyolódik le.

Az aktív kereskedelmi mérleg elérése érdekében különösen nagy súlyt helyeztek gabona termékeink kivételére. Ebben a tekintetben az 1925-ik év kedvező alakulást mutatott. Buzánk ugy mennyiségileg, mint minőségileg jobb az eddiginél. A Beogradban szeptember hó 20-án megtartott harmadik közgazdasági kongresszus becslése szerint az 1925—1926. gazdasági évben 40.000 vagon búzát és lisztet, 70.000 vagon kukoricát, 5.000 vagon rozst, zabot és árpát, 5.000 vagon babot, 6440 vagon gyümölcsöt, szeszt, rengeteg fát, élő és vágott állatot stb. exportáltunk.

Értékben kifejezve tehát kivitelünk 7 milliárd 566 millió dinár. Az összeg mindenestre imponáló, azonban ha ez a külkereskedelmi mérleget aktívra is teheti, a magángazdaságra távolról sincs olyan befolyással, amilyent méltán várni lehetett volna. Ennek oka pedig éppen azokban a gazdasági intézkedésekben rejlik, amelyek hivatva lettek volna a fentemlített három cél elérését megkönnyíteni. A rengeteg nagynak látszó kivitel magángazdasági életünknek csak akkor hatott volna kedvezően, ha a kivitelre szánt termények egyenes arányban álltak volna a kivitel lehetőségeivel. Sajnos, fordítva volt. A buza ára aratáskor 300 dinár, nyomban utána tovább hanyatlak, úgy, hogy a fő vásárlási szezonban a lehető legolcsóbb áron, 230 dinárért kelt el. Az árhanyatlás nyomász-

tól hatott a magángazdaságra, mert míg egyrészt a bevételek rohamosan apadtak, addig más oldalon a terhek megnagyobbodtak. A termények kedvezőtlen áralakulására nagy hatással volt még a római nemzetközi földművelésügyi intézetnek az orosz és amerikai gabona versenységével való folytonos fenyegetése. Bárhogy is legyen a dolog, a gazdaközönségnek a termények árhanyatlásával állandóan számolnia kellett és a jövőben is számolnia kell. Ezzel szemben az államnak feltétlenül olyan intézkedésekről kellene gondoskodnia, amelyek egyrészt a termék olcsóbbodását idéznék elő, másrészt pedig a szállítási kedvezmények folytán a világpiacon minden konkurenciát legyőznének. Ha ez megtörténik, akkor a kereskedelmi mérleg tényleg aktív lesz.

A legnagyobb sikert a dinár stabilizálása körül érték el. Bár a dinár mai magas árfolyama inkább árt, mint használ közgazdasági érdekeinknek, mégis azáltal, hogy állandóan 9:20 svájci frank árfolyamon áll, nagyban megkönnyíti a kereskedelmi ügyletek sima lebonyolítását. Az elmúlt 1925-ik év tehát, ha nem is valószínűleg meg teljes mértékben a kormány által beígért gazdasági problémák megoldását, egynéhány tekintetben mégis némi haladás mutatható fel; a végleges gazdasági konszolidáció ellenben csak akkor lesz tökéletes, ha a kormány előbbre helyezi a közgazdasági politikát a jelenleg dúló pártpolitikai harcoknál. És akkor a Vajdaságnak jut majd a főszerep.

Betűrejtvény

Közi: LÁSZLÓ ERNŐ

Megfejtési határidő 1925. december 30.

G

I

vagy

Megfejtés

A megfejtő neve és címe

A megfejtők között értékes jutalmakat sorsolunk ki.

A nap humora

— Ebben a hidegben az ember annyit iszik, hogy már nem is napszámos, hanem snapszámos.

— Az igazgatóm beteg lónak nevezett! Menjek ügyvédhez?...

— Menj állatorvoshoz!

Keresztrejtvény

Közi: LERCH ADOLF

Megfejtési határidő: december 30.

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	32
33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56

Vízszintes:

- Szobadisz
- Novisad népszerű alakja
- Szülő teszi gyermekével
- A cselekedet mozgatója
- Régi hosszmeték
- Rag
- Szerelmes teszi
- Egy órafajta
- Nem szeretik, ha magas
- Az teszi, akinek van
- Kétszer véve bányatelep
- Angol grófság
- Tengerparton található
- Testünknek fontos szerve
- Nemes vad
- A skálának egy hangja
- Egy ételnek népies elnevezése
- Növény
- Szám
- Férfinév
- Amerikai állam
- Kétszerveve családfele
- Személyes névmás
- Fogni szoktak vele
- Madár
- Állatok lakóhelye
- Folvó
- Virág
- Senki sem szereti
- Novisadi szórakozóhely.

Függőleges:

- Nemzet
 - Sok ember szive ilyen kemény
 - Ebben az évben sokan látogatták
 - Egy betű elébe téve férfinév
 - Női név
 - Nem jó beleülni
 - Esernyőnek van
 - Iparos
 - Kertész teszi
 - Férfi becézőnév
 - Fontos állami törvény
 - Régi ruházat
 - Angol címzés rövidítve
 - Egy betűvel az elején a könnyelmű embereket hívják így
 - A beteg teszi
 - Zenészek jelvénye
 - Angol város második fele
 - Akad belőle itt elég
 - Nagy állóvíz
 - A 25 függőleges komája
 - Görög tudós
 - Csalhatatlan
 - Város Csehszlovákiában
 - Mutató névmás
 - A szerelmes nő csókot...
 - Mint az 5. függőleges
- A megfejtők között jutalmakat sorsolunk ki.

SCHMOLKA hirdetőiroda Novisad, kollektiv hirdetései.

Gazdák Biztosító Szövetkezete Sombor

Póstaftók 22.

KRALJA PETRA UL. 43.

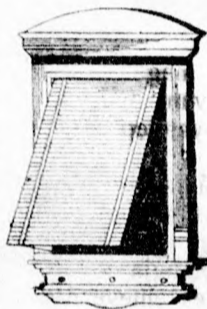
Telefón 135.

Elfogad: Tűz-, betöréses-lopás-, (premier risque) jégkár elleni, valamint az ember életéről szóló biatosításokat.

Kartelen kívül olcsó díjak és kedvező feltételek.

Vezérképviseltek: Subotica, Novisad, Veliki Bečkerek, Sremska Mitrovica,
Helyi képviselők minden községben.

REDŐNYÖK

Minden nemben, ugymint
Acél

„Esslingen“-féle fa

zsaluablak és vászon, továbbá az összes mű- és lakatosárak
valamint TEHERFELVONÓK gyártása

BERNOLD SZILVESZTER
NOVISAD, gázgyárral szemben

Alapított 1885. Fiók: Beograd, Dositejeva ul. 51. Telefon 234.

Alapított 1873.

10⁰ KIÁLLÍTÁSON KITÜNTETVE

HERZ ÉS FIA

szalámi-, zsír- és füstöltárak gyára

KARLSDORF

(BÁNÁT SHS.)

SZÁLLIT:

I.-a. téli és sonkaszalámit,

továbbá

sonkát, rolát, karrét, hu-
sos csemege-, paprika-,

császárszalonnát,

különféle kolbászárut,

valamint

tisza sertészsirt.

☛ Konkurencia nélküli leszállított árak ☛

Butoráruban!

HÁLÓSZOBA, mely áll 2 szekrény, 2 ágy, 2 éjjeli szekrény egy
toiletből masszív, kemény bükkfából, a legjobb és legszebb
kidolgozásban, finom valódi réz butorvasalással, csiszolt
tűkörrel és üvegekkel, legf. minőség már 4000.— Dinártól

EBÉDLÖK, — már 6000.— D-től felfelé
KOMPLETT KONYHABUTOROK fehérre festve és emailrozva,
komplett üvegezéssel és finom réz butorvasalással —
már 1700 D.-től felfelé

OTTOMÁNOK szövettel áthuzva, finom rézzel bevont acélsod-
ronyrugókon a legfinomabb afrikával kárpitozva —
950 D.-től felfelé

ÁGYBETÉTEK rézzel bevont acélsodronyokon a legfinomabb
afrikával kárpitozva — 820.— D-től felfelé

3/4 RÉSZES ÁGYBETÉTEK, afrik — — már 350.—
SEZLONTAKARÓK, karakül selyemperzsa függönyök, ágytakarók,
storok, futószőnyegek, éppogy mint mindenfajta szőnyegek,
valódi perzsa szőnyegek

LINOLEUM, a legtartósabb, legolcsóbb és legtisztább padlótakaró,
az olasz, svájci és angol Linoleum gyárak vezérképviselőjében.
Gyári lerakat! Gyári árak!

GYERMEKKOCSIK, sportkocsik, gyermekágyak, kéziágyak, ös-
szecsukható vaságyak.

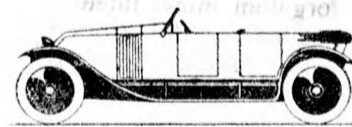
A világhírű Thonet-Mundus hajlítottbutor-gyár egyedárusítója
és gyári lerakata. — Egy elegáns Thonet-Mundus szék
finoman fényezve, — csak 85.— D.

A világhírű B.O.B. acélbetonkassagyár lerakata.
ACÉLBETONKASSZÁK az eddigi gyári áraknál 40 százalékkal
olcsóbban kaphatók!

ZONGORÁK, pianinók, irodabutorok, börgarnitúrák, stb. stb., mind
a legkedvezőbb olcsó árakon, kedvező fizetési feltételekkel.
10.000 dináron felüli bevásárlásnál felár nélküli részletfizetést
is engedélyeznek.

☛ Használja ki a frank alacsony árfolyamát! ☛

RENAULT

4

4

4

4

Hengeres

Kerékfékes

Üléses

kg. benzin 100 km.

Az autópálya remeke! A világ legjobb motorja!

Ára franko Novisad 56.000 Din. (elvámulva)

Valódi bőrkárpitozás, 3, esetleg 4 ajtóval, tömör
acélkerekekkel, 5 valódi francia **Michelin** bal-
longummival, amely elismerten a legjobb chassisba
súlyesztett szerszám és 12 voltos akkumulátor.

Eredeti Hollandi „Philips“ fényoszorókkal.

Az összes világítási kábelek acélsőben. Kocsiváz
rossz utakra speciálisan magasan építve. Legjobb
hűtés. Motor a leghosszabb és legsárosabb ut után
sem lesz sáros, vagy poros. Sebesség 95 km.
Motoralkatrészek alumíniumból. Elsőrangú rugózás.

Az összes alkatrészek állandó raktaron!

Vezérképviselői: Bácska, Bánát, Baranya, Szerémség és
Osijek részére:

KRAUSZ EDE NOVISAD,

KRALJ ALEKSANDRA 20.

Telefon: 24.

MIÉRT LETT SZEDLACSEK ÚR ÖNGYILKOS?

avagy

Egy választási tragikomédia levélváltással, spricerrel, disznókarmenádlival és egyebekkel

A legutóbbi választásokig senki sem ismerte. Szerény, megbízható polgára volt az államnak, politikával nem foglalkozott s szorgalmasan látogatta a törzsasztalt, ahol esténként kollégái gyűltek össze, jámbor tereferére. Ittenkor kihörpintette a szokásos két decit, végighallgatta a cigány muzsikáját, olykor (kivételesen) elhuzatta a „Rezgő nyárfa levelét” s aztán hazament aludni. Talán örökké ugyanabban a keretben bonyolódott volna le szürke életmódja, ha időközben meg nem jelentek volna a választási listák. A választások között kiragasztották őket a városháza falára s ettől a perctől fogva új irányba terelődött sivar életének még sivarabb sorsa. Talán észébe se jutott volna, hogy ő is választó, s hogy alkotmányos kötelességének eleget kell tennie, ha egy napon nem állított volna be hozzá a postás egy levéllel a kezében. Nagyon megszeppent, mert nem igen szokott leveleket kapni. De aztán remegő kézzel felbontotta a kovertát és a következőket olvasta:

Kedves honpolgár!

Ismerve hazafias működését és a közérdekében kifejtett áldásos munkásságát, b. figyelmétre a körülményre vagyunk bátrak felhívni, hogy hazafias tevékenységét csak akkor fogja siker koronázni, ha a küszöbön álló választások alkalmával pártunk listáját fogja előnyben részesíteni. Nem tartjuk szükségesnek kifejtetni, hogy kizárólag a haza érdekében cselekszik, ha pártunk jelöltjeire szavaz. Éljen a haza! Éljen a független demokrácia!

A hazafias párt intézőbizottsága.

A levél kiesett a kezéből. Még sohasem nevezték kedves honpolgárnak, soha ilyen udvarias és lelkes hangon nem leveleztek vele. Nem akart hinni a szemének és első percben rossz tréfának tartotta a dolgot. Vagy talán nem is neki szólt a levél?

A borítékon azonban szép, kacskaringós betűkkel felfedezte a nevét:

T. Szedlacsek Mihály
választó urnak

Novisad

Ide-oda forgatta a levelet és sehogy sem jutottak észébe hazafias érdemei.

„Áldásos munkásságát” sem ismerte, ha csak azt nem, hogy esténként megívott két deci spriccert.

— Mégis csak igaz lesz, — zárta le a vitát lelkiismeretével — ha az urak is tudják. Mit lehessen tudni, micsoda érzelmeket rejtegetek én magamban, amiről magam sem tudok. Mindenesetre a hazafias pártra fogom leadni a szavazatomat.

És ezzel kifelé indult Szedlacsek ur, hogy a törzsasztalnál elmesélje szenzációs élményét. Azaz csak indult volna, ha közben nem csöngének. Egy hordár jelentkezett, aki levelet hozott.

— Már megint egy levél? — kérdezte izgatóttan.

— Hogy megint-e, azt nem tudom — mondta bölcsen a hordár — de mindenesetre hoztam egyet, amely pedig Önnek szól.

Szedlacsek ur a következőket olvasta:

Igen tisztelt hazafi és dicső polgártárs!

A mai súlyos helyzetből csak egyetlen egy kivezető utat ismerünk: egy-sült erővel megbuktatni a kormánypártot és új egészségesebb alapra fektetni hazánk boldogulását és jövőjét. Ismerve az ön lelki tulajdonságait és a destrukció ellen vívott küzdelmeit, meg vagyunk győződve, hogy ön csakis az ellenzék jelöltjeire szavazhat. Programunk: küzdelem a korrupció ellen és az ország feltámasztása! Le a hamis jelszavakkal! Éljen a demokratikus államforma! Éljen a haza!

Az egyesült ellenzéki pártok nagybizottsága.

— Ezeknek igazuk van — mondotta Szedlacsek ur. A hamis jelszavak nekem se tetszenek. Csak tudnám, mit jelentsen az a „destrukció”, amely ellen küzdelmet folytattam volna. Na, nem baj mindenesetre az ellenzékre fogok szavazni.

És ezzel zsebre vágta a második levelet. Másnap éppen ebédnél ült, amikor a postás egyszerre három levelet hozott.

— Hát ez micsoda? — morfondírozott Szedlacsek ur. Csak nem újabb felhívások?

Az első levél így szólt:

Igen tisztelt barátunk!

Ön bizonyára ismeri keserves küzdelmünket, amelyet a lakáshivatal ellen folytatunk. A lakásprobléma ma a gazdasági krízis legaktuálisabb kérdése. Agyonsanyargatnak bennünket adóval, elveszik házainkat, lakásainkba menekülteket helyeznek be és megfosztanak bennünket emberi méltoságunkról. De ütött a leszámolás órája. Önálló listával lépünk fel, hogy szószóvalink a parlamentben vegyék fel a harcot a kizsákmányolók ellen. Bizunk Önben, mint az igazság emberében. Ön ismeri az élet keserveit, és támogatni fog bennünket a választásokon! Ajánljuk magunkat kegyeibe és maradtunk

kiváló tisztelettel

A háziurak szövetségének
nemzeti pártja.

— Hm! Hm! — csóválta Szedlacsek ur a fejét, most mit csináljak? Nekem ugyan nem nagyon szimpatikusak a háziurak, de ha nem szavazok az ő listájukra, felemelik a házbéremet. Nem bánom, Isten neki, majd erre a listára szavazok!

Hohó! De nem úgy van ám! Hát a másik két levél? Hadd lássuk csak:

Eltárs!

Ön eszes ember, tehát nem kell részletesen megmagyarázni, mi a programunk. Követeljük: az összes élelmiszerek száz százalékkal való leszállítását, egyenlőséget szabadságot, testvériséget, földosztást, munkaalkalmat és kenyeret! Ha tehát proletársorsból fel akar emelkedni, ha jólétben akar élni, ha osztozkodni akar a földi hatalom gyönyörűségeiben, akkor a mi listánkra fogja leadni a szavazatát! Világ proletárjai egyesüljete!

A szociáldemokrata párt
főbizottsága.

Szedlacsek ur elsápadt. Eszébe jutott a nyomoruságos fizetése, sovány ebédje, kávé vacsorája és hamarosan kiszámította, ha a földi hatalom gyönyörűségeiben fog osztozni, hány spriccer jut egy-egy vacsorára. Meglehetősen dörszölte kezeit, még egyszer elolvasta a levelet és csak ennyit mondott:

— Ez már döfi!

Amikor azután összehasonlításokba bocsátkozott, vajjon jobb-e a disznókarmenádli, mint a pulykapecsenye, lekváros derelye, vagy a leveles fánk, észébe jutott, hogy „ohó, még egy levelet kaptam.”

Ezt is felbontotta. A levél — merkantil papíron írva — így szólt:

Igen tisztelt Uram!

A „Lloyd” vezetősége tegnap elhatározta, hogy minden egyes kliensünk, aki pártunk listájára szavaz, minden bevásárlásnál, bárhol is legyen az, 100 százalékos kedvezményben részesül.

A kereskedők és iparosok
országos szövetségének
merkantil pártja.

Szedlacsek ur szédülni kezdett. Micsoda perspektíva bontakozott ki előtte! Ezek már kézzelfogható tények és nem ígéretek, mint a szocialistáknál. Rögvest tisztában volt teendőivel. Elmegy a Dimovicshoz és bevásárol egy karika ementált az ára 3000 dinár; de a levél

alapján száz százalékos engedményben részesül. Tehát semmit sem fog fizetni érte, az ementálból pedig futja még a következő választásokig is.

Rohant is már kifelé, amikor az uccán a kezébe nyomtak egy levelet. Így szólt:

Igen tisztelt ivótárs!

Ismerve jó szokását (hogy az Isten tartsa meg) és kényes izlését borminőség dolgában, arra az elhatározásra jutottunk, hogy nagyszabású propagandát indítunk a hazai bortermés fejlesztése érdekében. Nemcsak élni, hanem inni is akarunk. E célból politikai pártba tömörültünk és külön borprogrammal léptünk fel a választásokon.

Ön van hivatva arra, hogy jelöltünket támogassa. Ennek ellenértékéül Önnek a választások lezajlásáig bármely vendéglőben napi 2—2 deci spriccert utalunk ki díjmentesen. Éljen az alkohol!

A vendéglősök nagyszövetkezetének
borpártoló pártja.

Szedlacsek, ér szemeibe könnyek gyűltek. Lám a derék vendéglősök nem feledkeznek meg róla. Meghatottan gondolt kedves két-decis törzspoharára, amelybe ezentúl dupla figyelmességgel fogják önteni a bort. Ez mindenesetre tisztább üzlet, mint az ementáli megoldás. Amugyis több a lyuk benne, mint az ementáliiban, a pohárnak pedig nincsenek nyílásai. Erre a pártra fogja leadni szavazatát.

Visszaforogott és hazafelé indult. Az uccán plakátragasztók rohantak, kiki a saját megbízójának a plakátjait ragasztotta ki a falakra. Mikor a kormánypárt plakátjai megjelentek, az ellenzék rögtön föléjük ragasztotta saját plakátjait. Erre aztán odarohantak a kormánypárt emberei és leragasztották az ellenzék plakátjait. Szedlacsek ur elálmosodott, hazament és lefeküdt.

Álmában végigvonultak az utolsó napok eseményei. Listákról, plakátokról, házbéremelésről, karmenádliról, spriccerokról és levelekről álmódott. Emberek jöttek érte, akik levágták és karmenádlit szeleteltek belőle. Ezután nyársra huzzák és mégsütötték. Az egyik képviselőjelölt evett belőle és rosszul lett tőle. Amikor felébredt, óriási halom levél feküdt előtte. Szinte mehanikusan nyult utánuk. A tejtermelők szövetségének pasteurizált csecsecemőpártja — hívta fel csatlakozásra. A másikban az „állatvédő egyesület nemzeti szövetsége” kérte támogatását. Azután egymásután, kronológikus sorrendben olvasta a többiekét: „A dadaista eszmék népszerűsítésére alakult szárazdada egyesület”, a higiénikus cuclik terjesztésére alakított propagandapárt, az „elbocsátott rabok nemzetközi szervezete”, a „veterán egyesületek pártja”, a borbélyok, pesztonkák, köművesek, építőmesterek, irodaszolgák, koldusok, bubifrizurák, zsebtolvajok, masamodok, gépirónok és szemétkaparók pártja. A postás szünet nélkül, egymás után hozta a többi leveleket. Az öngyilkosok, a cipőtisztítók, a kefések, a ruhakészítők, a hidépitők, a poloskák, a szőkék, a barnák, a kulcskészítők pártja.

Szegény Szedlacsek ur falta a leveleket. Nem evett, nem ivott, csak olvasott. A posta pedig állandóan szállította a leveleket. Most már ezerszámra dőttek, reggel, délelőtt, este, sőt éjszaka is fellármázták express levelekkel. Három nap és három éjjel bírta a torturát Szedlacsek ur. Most már le sem feküdt, a halom csak nőtt és nőtt és mire felvirradt, Szedlacsek ur megbolondult.

Kalap, kabát nélkül kirohant az uccára. Az egész város talpon van, kezdődött a választás. Suhancok ordították a fülebe:

— Szavazni! Szavazni!

— Szedlacsek ur pedig rohant a főuccán, a Duna uccán végig a Duna-partra. Mire a „készülő” hidhoz ért, észrevette, hogy a munkát beszüntették. Egy lélek sem dolgozott a hidnál.

— Tehát ezek is becsaptak — normogta fogai között egy világos pillanatában. Pedig ők is levelet irtak nekem, a „hidépitők pártja”! Gazemberek!

És ezzel belevetette magát a Duna fagyos hullámaiba.

K. A.

SCHMOLKA HIRDEZŐIRODA, NOVISAD KOLLEKTÍV HIRDETÉSE

„GREINITZ”

VASIPARI és KERESKEDELMI R.-T.Sürgőnycim: **NOVISAD** Telefon 341.
Greinitz Novisad Póstafoók 114.„I” és „U” vasgerenda, betonvas
Rud, abroncs és idomvas
„Pudel”-patkóFekete horganyzott- és horganylemez
Bordás,- fehér- és horganylemez
Angol ón, ólomLapátok, kapák, csákányok, kaszák, sarlók
Mindenféle szerszámok
Sodrony és sodronyszögCsavarárúk
Épület és butorvasalások
Lánc- és zablárúk

Winter-féle tengelyek

Kocsirugók
Ekék
és mezőgazdasági felszerelésekKereskedelmi öntvények és kályhák
Lakatosáru
Zománczott lemez és öntöttedény**Minden e szakmába vágó apróvasárúk.**

DIETZGEN IMRE FIAI

NOVISAD

Ajánlják dusan felszerelt

vaskereskedésüket

minden a vasszakmába vágó cikkek beszerzésére.

KÜLÖN OSZTÁLY**IPAROSOK RÉSZÉRE!****Mérsékelt árak!****Szolid kiszolgálás!****KÜLÖN KONYHABE-****RENDEZÉSI OSZTÁLY!**

SZUBOTICS OZREN

Ti-Fun-Taj, a csodatevő kínai

Fordította: Kottas Aladár

Fin-Tuj (szél és víz) a titokzatos rossz szellemek, amelyekről a sárga faj képzelete azt állítja, hogy vizek fölött szállnak és vihart kavarnak fel, hogy áldozataikkal jóllakjanak — ezek a rossz szellemek, amelyek ellen a kínai védőgátakkal és kerítésekkel védekeznek, Ti-Fun-Taj, gazdag és előkelő tientsini kereskedő házába is bevonultak. Utat törtek maguknak, bár a kínai is kis falat állított fel, hogy védekezzen ellenük. Nem tartotta őket vissza a belső lakosztályokhoz vezető ajtón felállított „harag istene” sem, még kevésbé Ti-Fun-Taj, a házigazda nyakáról lefogó amulett, amely pedig titokzatos erőket sugárzott magából. Az akadályokon keresztül is sikerült behatolniuk Ti-Fun-Taj házába és korlátlan hatalommal rendezkedtek be az addig boldogan lüktető hajlékban. A boldogság napsugara elhalványult és sötét felhők takarták be a családi otthon. A sors csapásai kegyetlenül sújtottak le a házigazda és szeretteinek fejére. Mindez pedig akkor történt, amikor a hatalmas kínai impérium északi részén felvonultak az első halálmadarak — a nagy bokszer felkelés.

Öröm volt ránézni Ti-Fun-Taj imponáló alakjára, amikor napnyugtakor barátjánál, Van-Li-Suj filozófus társaságában visszatért sétájáról. Barátunk, Ti-Fun-Taj ugyanis nemcsak hatalmas vagyon urának vallotta magát, hanem az irodalom és a filozófia iránt is nagy megértést tanúsított. Szerette a verseket és maga is írt egyet-mást, a hangzatos peking-mandarin tájszóláson költött „virágzó cseresznyét” és a „napnyugtát.” Beszélgetve sétáltak a házuk előtt, az európai sétapálya helyett a szokásos madárkalitkával a kezükben. Már tul volt az ötvenen, de alakja még mindig imponáló, magatartása előkelő. És öröm volt ránézni, amikor a „pater familias” gyönyörű kertjének lugasában pihent családja körében, feleségével, fiával és leányával.

A világ legcsodásabb flórája virágzott ebben a kertben. A jellegzetes kínai fasorok, aprók, mint a gnómok hadserege, pompás vázákban, amfiteatrálikus sorrendben, közöttük pedig a csodás virágok, krizantémok valóságos színharmóniája.

Itt szokta délutánait tölteni. Ti-Fun-Taj és itt szokta megbeszélni fiával házának üzleti ügyeit, pénzügyi műveleteit. Leánya pedig bájos hangjával szórakoztatta a kis családi kört, napsugaras jókedvében dalolgatva azokat a szomorú melódiákat, amelyek annyira jellemzők a kínai nép hangulatára, érzékvilágának tombolására. A ház asszonya pedig az aromatikusan „csát” készítette, amelyek nedvét finom kis porcellán csészékbe töltötte és amely bágyadt illatot árasztott a színpompás kert ózonus levegőjében.

Mint minden művelt kínai, Ti-Fun-Taj is szerette a kaligrafiát és az ő házából kerültek ki a világ legcsodásabb hieroglifái. Barátja, Van-Li-Suj társaságában bontakoztak ki teljes nagyságukban azok a filozófiai disputák, amelyeknek alapját Konfucius, a nagy kínai bölcs vetette meg. Ti-Fun-Taj itt készítette irodalmi kísérleteit és ugyancsak itt helyezte el pompás könyvtárát, amelyből a kínai klasszikusok ismeretét merítette. Meggyőződésében és véleményében végtelenül toleráns, hűen kitarított Buddha tanai mellett és mint ilyen a Dalai-Láma szellemi fiának vallotta magát. Dalai-Láma, Buddha perszifikációja volt egyetlen istene, az a hatalmas lény, amely a messi Tíbeten, titokzatos székhelyén Lhassában élt.

Tökéletes harmoniában bontakozott ki Ti-Fun-Taj élete és talán tovább is ilyen merdében vonult volna el barátunk sorsa, ha Tiu-Tuja gonosz szellemei nem fészkelődnek hajlékába és csendes otthonába és velük egyidőben a szenvedések, a nyomor, a sorscsapások végtelen áradata...

A boxer felkelés fellángolt. Messzeágazó szervezefük egyetlen célja oda irányult, hogy

a „külföldi ördögöktől”, vagyis az európaiktól és a Kinában élő japániaktól szabaduljanak. A szervezetet titokban maga az anyacsászárné is támogatta; aki teljes szívből gyűlölte az idegen elemeket. Peking már körül volt zárva és az idegenek rettenetes veszélyben forogtak. Az utolsó pillanatban a nagyhatalmak közös akcióban állapodtak meg a boxer-lázadás letörésére. Mukdennél Takunál és Tientsinnél eldőrdültek az első ágyulövések.

Az oroszok, angolok, franciák, németek és japánok Peking elé vonultak, hogy a körülzárt városból megmentse az európai diplomatákat és a lakosságot. Mindkét oldalról megindult a kegyetlen öldöklés. És így történt, hogy a szenvedély lángja Tiu-Fun-Taj szerény hajlékáig is elhatolt.

Keresztbefont karokkal mozdulatlanul állt a háborgó tenger közepette Ti-Fun-Taj gazdagon felszerelt üzletének ajtajában. A földön összevisszaságban heverték a letaposott és bepiszkított nagyértékű szőnyegek, összetört vázák, drága értékek, aransujtásos selyemruhák és kimonók, bársonyos függönyök és vagyionokat érő csecsebecsék. A nagy zürzavarban pedig csak ide-oda rohanó egyenruhás alakokat látni. És mindezek az alakok üres kézzel térnek be és gazdagon megrakva rohannak ki az üzletből. Ti-Fun-Taj nyugodtan és mozdulatlanul áll az általános rablás közepette. A megvadult szoldateszka őrmestere kiadja a parancsot: „Gyerünk tovább, itt már elvégeztük a munkát.” Ti-Fun-Taj azonban, az örökké mosolygó és udvarias kínai odalép hozzá és egy doboz gyufát nyom a kezébe:

— Talán még ezzel is szolgálhatok? Vagy tán nincs szükségük gyufára?

Az őrmester nem érti a rettenetes iróniát, tehát nem gyújtja fel a házat. Csak elveszi a gyufát és mélyen meghajol. És a gyűlölt kínai, a másodrendű és lenézett faj, mosolygó arccal és udvarias magatartással áll szemben a fehér faj „kulturfölényével”...

A fehérek eltávoztak. És ekkor lélekszakadva rohan hozzá egy kis kínai csenevész. A fülébe sug valamit. Borzasztó lehetett, mert Ti-Fun-Taj halálsápadt arccal a fejéhez kapott és szinte és önkívületi állapotban rohant ki az üzletből a hullámzó uccán végig...

A kis csenevész pedig csak ennyit mondott: — A japánok behatoltak a házába.

Elmúltak már a kis napsugaras leány szomorú dallamai. Megbecstelenítették, megölték. Holtteste ott fekszik a virágzó krizantémok és illatozó virágok között.

A ház gyönyörű asszonya sem fogja többé töltögetni a „csát” a bájos kis porcellánedényekbe. Öngyilkos lett, mert nem volt lelke végigélni a hordák pusztítását. A fiu is örökre elnémult, szétszakított koponyával került el a bejárat előtt, hogy testével megvédje a „kultura” beözönlését. És Ti-Fun-Taj sem fogja dicsőíteni a „virágzó cseresznyét”, mert a gyilkosok levágták az orrát és megcsönkítették a füleit, hogy „ne halihassa leánya jajveszékelését”. De a legborzasztóbb... senki sem lesz, aki halála után áldozatot hoz érte, ahogy ő is tette annak idején, amikor szülei távoztak el, senki sem lesz, aki elírassa, mert senkije sincs már a világon, mindenki íthagyta; mindenki eltávozott mellőle... és ez a legborzasztóbb csapás, amely a kínait érheti.

Ti-Fun-Taj elosztotta egész vagyonát a szegények között, megfosztotta magát a kincsek büszkeségétől, a tincstől, otthagya szülővárosát Tientsint és gyalogosan nekiindult oda... messzire... Tibet felé, ahol az élő isten uralkodik; onnan pedig még messzebbre... a Himaláján keresztül Indiáig, addig az elhagyott helyig, ahol Csandragarasz a hinduk szentje

meghalt, addig a helyig, ahol megvárja az átmenetet a boldogság, a nagy Nirvána felé...

Végigvonult a csillai tartomány homokpusztaságán, ahol a vihar a „sárga ködöt” kavarta fel. Végigvonult a Jang-tse-kiang termő partvidékén, a hatalmas folyam zugó habjai mellett, elhagyta már Batant, a Tasi Lama impériumát és rettenetes fáradságok között elérte Lhassát, ahol a Dalai-Láma áldotta meg, hogy a Karakorumon és a Himaláján végig Bengália azon pontját érje el, ahol hosszú esztendőknél át élt Csandragasz, a hinduk szentje és ahol a vérszomjas tigris és a kobra kigyó hazája terül el.

Mozdulatlan merevségben ül ezen a szent helyen Ti-Fun-Taj, gondolatait a nagy istenre irányítva. Előtte egy vastányér, ahová a jöszvű emberek élelmiszereket helyeznek el. Már évek óta ül ezen a helyen Ti-Fun-Taj, évek sorozata vonult el feje fölött és évek óta foglalja itt imáiba azt, aki hatalmasabb mint az élet és hatalmasabb mint a halál. És ime — szemei felnyílnak és füleihez a természet hangja ér el. Most már megérti a madarak nyelvét, a virágok illatát, a szellő susogását, a tigrisek ordítását, a kobra sziszegését. Az isteni „megnyilatkozás” első sugarai.

És minden megváltozott. Ime, a rettenetes lao-hu (a tigris) elvonul mellette. Észreveszi, odasimul, ásítózik és dorombol, mint a macska. Milyen jó és nemes ez az állat, csak a természet faragott belőle vadállatot. És a tigris felemelkedik, nyújtózkodik és más préda után vonul...

A fűben mozgás... élénk sziszegés és csuszás... szszszsz... és előbújik a feje... tüzes szeme... a kobra kigyó; a szörnyű ellenség... a pápaszemes rém... már-már ugrásra kész, de hirtelen visszabújik, nyelve visszahúzódik, majd előrecsuszik és megcsókolja az ember kezét! A kigyó kézcsókja! Milyen jó és kedves ez az állat és ha olykor kirobban belőle az őstermészet, nem ő tehet róla, a természet faragott belőle vadállatot... És a kobra is elvonul, más áldozatok után lesve...

És ime eljön a patnai szegény asszony is. A hátán csecsemőjét viszi. Már-már közel ért az emberhez, amikor kővé meredt. A kobra torpant meg előtte... Sz.sz.sz... A fejét hátradobva, ugrásra készült.

És ekkor egy hang szólal meg:

— Many mande! (állj!)

És ime a csoda! A kobra visszavonul, meglapul és szabad utat enged az asszonynak. Sirva borul az asszony az ember elé. Örömkönyveket sir. És szerényen, hálással, boldogan, lerakja obolisztát a vastányérra.

Az ember megszólal:

— Dao szje!

Azaz: köszönöm szépen!

Valóban, sok minden történik ezen a világon.

Hogyan lehet jóllakni

Egy idegen ur három gyermekkel együtt belép egy vendéglőbe, leül az asztalhoz, rostélyost és uborkasalátát rendel magának, a gyerekeknek pedig egy-egy sóskiflit. Amikor a rostélyost elfogyasztotta, egy nagy adag palacsintát rendel, egy üveg finom bort és fagyaltot. Amikor megebédelt, a pincért magához hívta és kérte, vigyázzon egy percre a gyerekekre, ő neki egy expresslevelet kell feladnia sürgősen. A gyerekeknek pedig odaszólt, jól viseljék magukat azalatt, amíg visszajön. Erre fogta a kabátot és kalapot és eltávozott. Elmúlt félóra, egy óra, de az ur még mindig nem tért vissza. A pincér odaszólt a gyerekeknek:

— Sokáig nem jön vissza a papa!

A gyerekek egyhangulag visszazólnak:

— Ez nem a mi papánk! Nem is ismerjük ezt a bácsit!

— Micsoda? Nem ismeritek! Hát akkor kicsoda?

— Az uccán játszottunk, amikor hozzánk lépett egy ur, aki azt kérdezte tőlünk, akarunk-e sóskiflit enni. Amikor beleegyeztünk, idehozott bennünket. Csak ennyit tudunk róla.

SAZDANICSNÉ-DIMOVICS LJUBICA

UTAZÁS

Egyike a legkellemesebb érzéseinknek az, ha hosszú és nehéz betegség után lábadozni kezdünk. Magától értetődik csak akkor, ha emellett sem anyagi, sem erkölcsi gond nem terhel bennünket. Ilyenkor az egészséggel együtt az életöröm is csöppenként lelkünkbe száll! a nap is melegebben süt, az eső is halkabban csobog, a tavasz, a nyár, az ősz és a tél is kitörő vágyakozással tölti be lelkünket.

Saját lelkivilágom is egy ugynevezett nehéz válságon ment keresztül és már-már úgy látszott, hogy a sulyos vihar tövestől tépdési ki belőlem az életerőt. De ebből a nagy küzdelemből mégis csak az életöszön került ki győztesen és a fiatalság diadalt aratott. Ez a vihar sok olyant pusztított ki belőlem, amiről úgy véltem, hogy közel áll hozzám, pedig csak később állapítottam meg, hogy nagyon is távol állott tőlem. De ugyanaz a vihar eltüntette a fejem fölött gyülekezett sötét felhőket és nap-sugárral ajándékozott meg, amelyet Mary barát-nőmben, szőke kis iskolatársnőmben véltem fel-találni. Ez a név, ahogy angolosan kiejtettük, nagyon is ráillett bájos alakjára, bár belsejében ott rejtett az erős akarat és a függetlenség ér-zése, ugyanúgy, mint azoknál a valódi angol miss-eknél, akik dacosan, büszkén és önállóan lépkednek az élet ösvényein, sokszor a világ egyik végétől a másikig. Azután tudni kell azt is, hogy Mary árva volt, aki szüleitől hatalmas vagyont örökölt, amellyel korlátlanul rendel-kezett.

Az én esetemben az energikus teremtés csakhamar orientálódott és egy hosszabb lélek-zetű „konzultáció“ után, homlokomon csókolt és egy fiatal orvos parancsoló hangján így szólt:

— Levegőváltásra van szükséged! Cso-magolj!

A diagnózis bevált, a tanács pedig kiváló. Amikor kimondotta, hogy csomagolj, éreztem, hogy nehéz teher esik le szívemről.

Ennek a szónak részemre többféle jelen-tősége volt: Hagyj itt mindent, ami eddig lel-keidet szorongatta és szárnyaidat kötötte. Mint ahogy a vándormadár a tél zord lehelete elől az örök tavasz napsugaraival menekül, én is elhagyom barátinnommal együtt a sötétség lelki birodalmát, hogy a természet öln, gondnélküli emberek között leljem gyógyulásomat. Ott van a poézis, ott az arany szabadság!

Az expresszvonat Pulmann kocsijának egyik kényelmes fülkéjében két szép, fiatal és elegáns hölgy utazik. Magatartásuk, finom pod-gyaszuk és a kalauz kifogástalan udvariassága tanúsítja, hogy ezek valóban urihölgyek, akik fiatalságuk dacára is tisztelettel parancsolnak minden közeledővel szemben. Ezt már külön-ben egyes fiatal utasok is tapasztalták, akik megkísérelték, hogy „könnyedén“ közeledjenek hozzájuk. Elegendő volt Mary egy erélyes pil-lantása, hogy a megengedett határok közé szo-ritsa közeledési kísérletüket. Mary graciózus mozdulatokkal hámozza a vérpáros narancsot s én eibülvölve nézem a fényes tiroli hegyeket, amíg a vonat robogó sebességgel közeledik az olasz határhoz. Dante csengő és melódikus nyelve úgy terjed, mint az ég szín pompás kékje.

A vonat átvonul a határon. Az első állo-máson már jelentkezik is a karabinierik, fes-tői egyenruhájukban, amely operettre emléke-ztet; előbukkannak a kakastollas bersalyérik is és a szokásos „Chianti“ árusok hasas üveg-jeikkel. Itt-ott fiatal házások mutatkoznak, nász-

„FUGOSLADIZA“

Általános Biztosító Társaság Fiókigazgatósága
NOVISAD, ZRINYI PÉTER U. 36.
TELEFON: 55.

Vállal mindennemű biztosítást — Károk 8 na-
pon belül levonás nélkül rendeztetnek — Helyi
képviselőket keres

utasok, akiknek az arcáról olvashatók le a mézeshetek gyönyörei.

Istenem! Milyen távol állunk mi mind-ezektől!

Nem kötnek le sem a szerelem bilincsei, sem magánügyek, szabadon repülünk tova mint a madarak, amelyek arany kalitkából szaba-dultak ki, az olasz határ pedig csak első állo-mása, repülésünk ismeretlen etapja, amely kon-tinenseken és tengereken visz át bennünket azokra a földekre, amelyek telve vannak exo-tikus szépséggel és misztikus titkokkal...

Es csak most derült fel előttem hős ba-rátnőm receptjének egész sulya és jelentősége: Drága földünk szépsége és varázsa, amely gyó-gyit és ápol, amely eltünteti mindazokat a se-beket, amelyeket mindennapi környezetünk apró érdekeivel, intrikáival és kulturdurvaságá-val ütött rajtunk...

Fordította: Kottas Aladár

Egészség és boldogság:

mama és gyermeke a tisztaság üdítő eretében, frisseségtől sugározva, ápolva és gondozva. Örömteli egészség nevetve mutatja a ragyogó foggyöngyöket.

A Kalodont fogkrém minden-napi használata a legbiztosabb módja, hogy fogaink épségét és szépségét megőrizzük.

A nagyothalló beteg

A nagyothalló beteg (az orvoshoz): Meny-nyivel tartozom doktor ur?
— Háromszáz dinárral!
— Mennyivel? Ötszáz dinárral!
— Nem! Négy százal!

NEVESSÜNK!

A jellemvonás

Férje halála után az özvegy a plébános-hoz megy, hogy egy szép prédikációt rendel-jen a temetéshez.

— Szívesen vállalom — mondotta a plé-bános — de mondjon valami jellemvonást a megboldogultról, hogy beszédemben felhasználhassam.

— Jellemvonást? Az öreg minden vasár-nap valamit a fejemhez csapott.

A kényes beteg

Grünfeld ur nagyon kényes beteg. Akár-milyen kis baja van, azonnal az orvost hívatta. Hiába magyarázza a családja, hogy egy kis náthához nem szükséges az orvos, Grünfeld ur csak azt válaszolja:

— Az orvos is élni akar!

Másnap egy receptet csináltat és a szo-baleányt a patikába küldi. Ha kifogásolják, hogy a gyógyszer amugysem használ, Grünfeld a következőket mondja:

— A patikus is élni akar!

Amikor a leány elhozza a porokat, Grün-feld ur kihajítja a gyógyszert az ablakon. Ami-kor csodálkoznak rajta, Grünfeld ur azt vála-szolja:

— Én is élni akarok!

Az északsarki kutató

Amundsen egy családnál volt teára hiva-talos. Sigrid, a háziasszony leánya, rövid ideig egyedül maradt a híres sarkutazóval. Zavará-ban nem tudja, miről is beszéljen vele. Hirte-len mentő gondolata támadt és így szól:

— Nem volna kedve megnézni a jég-szekerényünket?

Rágalom

— A Schwarz azt meséli rólad, hogy száz-ezer dinárt sikkasztottál. Igaz ez?

— Miért hiszel ennek a Schwarznak? Egész jól tudod, hogy mindig csak fele igaz abból, amit mond.

A szegény utazó

— Mit csinál most a férje, kedves Pol-lákné?

— Most is uton van. Jelenleg alsónadrág-ban utazik.

— Micsoda? Ilyen hidegben?

Csak véletlenül

A bíró (a vádlotthoz): Miért ütötte a fe-le-ségét?

A vádlott: Nem ütöttem kérem. Csak mellé akartam ütni és véletlenül találtam el.

Gyenge vigasz

Az öreg Schossberger, aki egy elmegyógy-intézet élelmiszer szállítója, az intézet udvarán áthaladva, egy szegény elmebeteggel találkozik. Az elmebeteg kétségbeesetten ordít:

— Segítség! Üvegből vagyok!

Össze fogok törni! Segítség!

Üvegből vagyok!

Az öreg Schossberger megsajnálja a sze-rencsétlent, odalép hozzá, ráteszi a vállára kezét és így szól:

— Maga nincs üvegből, kedves barátom! Maga nem fog összetörni, fiam! Maga csak — mesugge!

Pontos válasz

A kis Pistika hazajön az iskolából és el-panaszolja anyjának.

— A Jancsi azt mondta, hogy takyos vagyok.

— A hátad mögött mondta ezt?

— Nem, a hasam előtt!

Önagysága bevásárol

— Mutasson csak kisasszony, férfi nyak-kendőket!

— A kedves férje részére, vagy valamé jobb minőségűt parancsol?

A GYERMEKEK KARÁCSONYA

Karácsony.

Ragyogjon ma minden szoba
Gyertyafénytől
Fenyőfától, melyet angyal
Hozott égből!

Ne éhezzen, ne fájzon ma
Szegény árva
Nyilva-nyiljon az örömmel
Friss virága!

Ma minden arc mosolyogva
Ránk nevéssen,
Minden lélek csak jót tegyen
Csak szeressen!

Teljesedjen minden óhaj,
Minden díom:
Legyen boldog szent karácsony
Imádságom!

A szent ünnep.

Boldog ünnepeket kívánok nektek, gyerekek! Tudjátok-e mi van máma? A karácsony szent ünnepe! Talán még el sem fogyasztottátok Mikulás-bácsi ajándékát, a sok zörgő diót, mogyorót, mosolygó almát, máris a kedves karácsony áll előttetek. Emlékeztetek-e, hogy mit mondott Mikulás bácsi? Hogy szófogadók, szorgalmasak legyetek. Különben a kis Jézus nem száll be hozzátok, nem küld nektek karácsonyfát!

Karácsony táján betlehemesek járnak a faluban. A gyermekeknek otthon a szülők, az iskolában a tanító bácsi sok szép történetet mondanak a kis Jézus születéséről. A gyermekek örömmel hallgatják ezeket. Megtanulják, hogy az Ur Jézus tanította az embereket szeretetre, türelemre, alázatosságra, megbocsátásra.

A szent karácsony a szeretet ünnepe. A jó keresztény karácsony előtt meggyónik, megáldozik. Megtisztítja lelkét a bűnötől. Nincsen akkor harag, gyűlölet az emberek szívében. A gazdag jobban segíti a szegényt. Az árvákat is felruházzák a jó emberek.

Gyermekek, felnőttek egyaránt epedve várják a karácsonyi szent ünnepeket. A szent estén örülnek a ragyogó karácsonyfának. Aranyos dió, cukor, sütemény függ rajta. A fa alá rakják a sok ajándékot: képeskönyvet, játékokat. Mindezt az Ur Jézus nevében kapiják a jó gyermekek édes-szüleiktől. A gyermekek pedig szeretettel emlegetik a kis Jézus nevét. A karácsonyfa alatt énekelnek, imádkoznak:

Dicsőség a magasban Istennek,
Békesség a földön a jó embernek!

Karácsony estéjén.

Hárman ültek a kis meleg szobában: egy tízéves fiu, egy tizenkétéves leány és az édesanyjuk. Az édesapa már nem volt köztük, a világháboruban elesett. A derék asszony, aki özvegyen maradt, nem esett kétségbe, hivatalt vállalt és becsületesen felnevelte gyermekeit.

Küzdelmesen, nehezen megy a soruk, de megélnék. Lakásuk tiszta, rendes. Most éppen a karácsonyestét ülik. Kis fenyőfa-galyon néhány gyertyácska ég. Annak a fénye tölti be a szegényes, egyszerű kis szobát, azzal a kis fényvel együtt, amely az apó kályhából ki-kiárad. Annál több a derű a szívekben. Pedig volna okuk arra is, ha tán' csüggedten ülne egymás mellett. Az anya fáradt, kimerült, sokat dolgozik. A kis fiúnak elszakadt a cipője. Édes anyja karácsony estére akarta meglepni egy pár új cipővel de nem tellett rá. Egy-kettőre vége lett a kis pénznek, pedig a legszükségesebbet sem vásárolta még meg. De jó az Isten, nem szabad elkeseredni.

Odakint hull a hó. Fehér karácsonyeste szállt le a városra. Az emberek csomagokkal sietnek haza. Az ucca is egyre csendesedik,

csupán az ablakok gyulnak ki egymás után. Itt-ott egy-egy nagy fényes karácsonyfa ragyog ki a sötétbe.

A kis család élvezi a kis örömet, ami nekik jutott. A fiu és a leány énekebe kezdenek:

Mennyből az angyal,
Lejött hozzátok, pásztorok...

Jól hallották-e? Az ajtón kopogtak. Valaki be is lépett. Egy magas, jól öltözött úrinő állt meg a szobában. Kezében egy kis csomagot tartott, majd odanyújtotta a meglepett anyának.

— Bocsánatot kérek, hogy zavarom önöket. De ezt a kis csomagot át akarom adni. Egy pár cipő van benne a kisfiu részére. Az én uram, hála Istennek, nem esett el a háboruban. Jut is, marad is valamink.

Az özvegy alig tudott szólni a meglepetéstől. Jóformán meg sem tudta köszönni a váratlan ajándékot, mikor már a vendég el is tűnt. Igen, már nem volt a szobában. Megint magukra maradtak, de a szívük szinte hangosan vert.

— Ki volt ez, édesanyám? — kérdezte a kis leány kíváncsian.

— Nem tudom, kis leányom. Bár ismerősnek látszik, mintha láttam volna már valahol.

— Talán az angyal volt, ember alakjában, mondotta a fiu.

— Cselekedete bizony angyali, tette hozzá az édesanya.

S édes gondolatokba, találgatásba merültek mind a hárman. Vajjon ki lehetett mégis! Ugy jött és úgy ment, hogy észre sem vették.

Kibontották a csomagot. Vadonatuj, szép fűzőcipőt vettek ki belőle. A fiu ragyogó szemekkel nézett rá.

— Nem is volt még ilyen szép cipőm soha, — tört ki nagy örömben.

És az édesanyának egyszerre eszébe jutott, hogy az előtte való napon a cipősboltban egy urinő figyelemmel kísérte, amint egy pár kis cipőre alkudott. De a boltos sokat kért érte s neki nem volt már annyi pénze. Jobban megnézte a cipőt, ráismert. Az volt az a pár cipő.

— Milyen nemesszívűek az emberek, — gondolta magában boldogan. És elkezdtek újra a kedves karácsonyi dalt:

Mennyből az angyal,
Lejött hozzátok, pásztorok...

De sok is a szegény ember

De sok is a szegény ember!
De sok is az éhező!
Pedig mennyi kalászt ringat
Nyár derekán a mező!
Hogyha egy-egy bekopogtat,
Sorsa hozzánk vezet:
El ne ereszd, édes anyám,
Kenyerünkéből szelj neki!

De sok is a szegény ember!
De sok, aki didereg!
Pedig mennyi fát nővel föl
Erdő, liget és berek!
Hogyha egy-egy bekopogtat,
Sorsa hozzánk vezet:
Tűzhelyünkénél, édes anyám,
Egy kis helyet adj neki!

Nagyapó tréfái

Egyszer nagyapónak jó kedve támadt, hát így kiáltott Jancsira:

— Fogadjunk, hogy nem bírod magad levetni a kabátodat!

— Hogyne bírnám, — felelte Jancsi. Azzal neki huzakodik, s veti le a kabátját. Csakhogy a nagyapó is neki huzakodik és ő is leveti a magáét, miközben mosolyogva mondja: — No látod, hogy nem bírod magad levetni, mert én is levetem teveled.

Aztán így folytatja:
— Hát hogy ne busulj most mutatok va-

lamit, amit még soha senki nem látott, és amit soha senki többé nem fog látni.

A gyerekek roppant kíváncsian álltak körül a nagyapót.

Ő pedig kivett a zsebéből egy mogyorót s feltörte:

— Láttá-e valaki ennek k belsejét valaha? No ugye nem? De nem is látja többé soha senki.

Azzal bekapta a mogyorót és megette.

Társas játékok

A juhász és a farkas

Ahol nagy gömbölyű asztal van, ott lehet ezt játszani.

Kettőnek bekötik a szemét. Egyik a juhász, másik a farkas. A farkas elvitte a juhász bányát és megette. Most a juhász keresi a farkast. A kezében összecsomózott zsebkendő. Sötét éjszaka van, de a farkas bizonyosan bent van a kerek akolban.

A játékban sem az egyiknek, sem a másiknak nem szabad elhagyni az asztalt. Csak körben szabad járni, vagy alatta átbujni. Ha a két játszónak a fejére csörgőt teszünk, a játék még mulatságosabb.

A néma vendégek

Ez szobai játék.

Egy szék az ajtó. A szék mögött vannak a vendégek. A széken ül bekötött szemmel a gazda.

Már most a gyerekek közül valaki odalép a székhöz és kopog rajta, mint az ajtón szokás.

— Ki kopog?

A gazda nevet mond.

Ha eltalálja, az ül a helyére, akinek a nevét eltalálta. Ha nem találta el, a játék tovább folyik.

Ezt a játékot ugyanis lehet folytatni, hogy ha a gazda nem találta el, ki kopogott, a vendég oda nyújtja neki a kezét. Kezet szorítanak, s a gazda most ebből iparkodik kitalálni, hogy ki a vendége?

Ha ebből se találja ki, akkor szabad a vendégnek az arcát megsimogatni.

Ilyenkor aztán a vendég rendesen elneveti magát, s a gazda megismeri, hogy ki a vendége.

Hol vagy Jancsi?

Hívjátok át a barátaitokat, legyünk többen. Egynek bekötöm a szemét, az a gazda, a másiknak is, az a szolga, a Jancsi. Csináljunk körülöttünk kört, hogy neki ne menjenek a falnak. Szoroson, erősen tartsátok a kört. A gazda megáll és kérdi: „Hol vagy Jancsi?” Jancsi elkezd szaladni és mondja: „Itt”. A gazda hallja a Jancsi hangját és folyton arra megy, amerről hallja, többször kérdi, amíg végre megfogja. Aztán más lesz a Jancsi és gazda.

Tréfa

Talalós kérdések

Mi az, aminek se csontja, se husa, se feje, se tüdeje, csak a négy ujjá meg a hüvelykujja?

Aki a nevemet kimondja, azonnal meg-

semmisít engemet. Mi ez?

Ragyogó szépség volt az én édes anyám, Aranyánál is szebb volt, csillagnál is talán.

Rajtam nincs ragyogás, nem is szeret senki: Ha szobában vagyok, kikerget mindenki.

Kerül engem minden, ha ember, ha állat, Még a kis szunyog is fordít nekem hátat.

S noha semmi roszat rám nem bizonyítanak, Ahol megjelenek, sokan sirva szidnak.

Erős vagyok, mondják, és semmirekellő, Pedig életemet elolítja a szellő.

Dr. Jeszenszky jogi szemináriuma

NOVISAD, PETRA ZRINJSKA 14.

Előkészít bármely bel- és külföldi egyetem jogi fakultásán

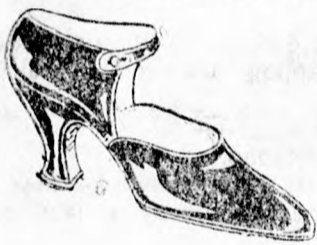
az alapvizsgákra és szigorlatokra, valamint a novisadi ügyvédvizsgáló bizottság előtt,

az ügyvédi és bíró vizsgára a legteljesebb mértékben és a legbiztosabb sikerrel.

Kitünő jegyzetek, doktori értekezések bármely tárgyból.

Szobafestők!

Legnevesebb iparművészek által tervezett Gobelin, Brokat, Damast, Moire Orient, Japán, Görög stb. falak, mennyezetek, frizek óriási nagyválasztéka. Művészi tapéták, levonóképek, mintázó, mázó ecsetek. Bronzok minden színben. Falfényesítő szerek és minden e szakmába vágó szerek és eszközök legolcsóbb beszerzési forrása

Maráczy Ferenc
sablon kereskedő, Novi Vrbas.**Magánórákat** adok, különösen matematikából. Előkészítetek polg. isk. magánvizsgálatokra. Elvállalok tanulókat teljes ellátásra és vasuton bejárókat felügyeletre. (2543-6x)
Kempfi tanár, Grobljanska ulica 10. szám**ELEGÁNS és TARTÓS**
cipőt csak
Subolić Pál-
nál Novisad,
Ustavka ulica 6.
(2540-6x)**FOJT kalapfestő-intézet**Női, férfi és gyermekkalapok alakítását vállalja az új formák szerint
Festés minden színben
Új női és férfi kalapok

Novi Sad, Njegoševa u. 9.

Zongorák és Pianinok

elsőrangú gyártmány nagy választékban

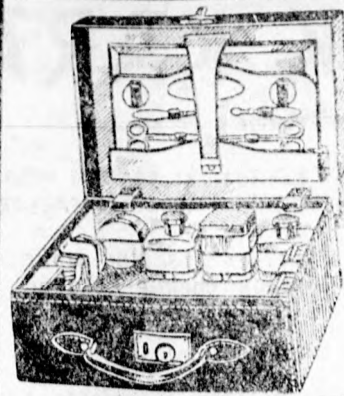
Truppel Bélánál

-o- hangszer készítő -o-

Novisad, Dunavska ulica 17.
Željeznička ulica 31. szám.Nagy raktár mindenféle hangszerekben, gramofonok s gramofon-lemezekben, ugyszintén bel- és külföldi quinttisza hurokban
Eladás nagyban és kicsinyben.

JAVÍTÁSOKAT ÉS HANGOLÁSOKAT ELVÁLLAL

Lawn tennis rakettek eladása és rakett javítás.

Legszebb Karácsonyi és Újévi ajándék
még mindig egy szép tárgy bőrből!Főüzlet: **F. DIETRICH** Flóközlet: **Novivrbas**
Novi Sad Kr. Petra 30. Fő-utca.

Bőr díszműáru kereskedő és speciális készítőnél.

Nagy választék saját készítésű gyönyörű és modern kivitelű női táskák, férfi pénztárcák, portmonék, utinecessairek, manikűr, cigaretta és szivartárcák, valamint utazó- és kézibőröndökben épügy, mint mindennemű e szakmába vágó bőrdíszmű áruban
Olcsó árak! Szolid kiszolgálás!**Szép és olcsó Karácsonyi ajándékok**
kaphatók**Ertl Bálint**

ékszerész és órásnál Novi Sad, Kralja Petra u. 30.

Díjtalanul közvetítünk Önnek
tisztviselőt, segédet, soffórt,
vagy bármilyen alkalmazottat „Jugokommercia”
állásközvetítő, Parnogmlina ul. 10.

Zászlókat, templomdekorációkat, temetkezési cikkek, konfekció, ágycserítők, függöny és mindennemű

műhímzéstolcsó árak mellett gyorsan készíti **KORN JÓZSEF**
Novisad, Trg Oslobođenja 1. szám. (2385-6x)**50-100 dinár jutalékot fizetünk**
Önnek, ha 1 és 2 szoba-konyhás kiadó lakáscimeket közül velünk — Parnogmlina ulica 10.

Garantált tiszta fehér

kőso

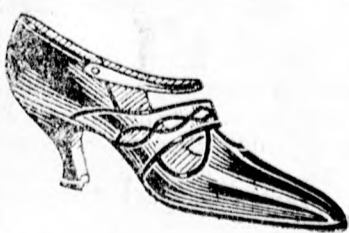
és finoman örölt kőso, vagononként és kis tételekben azonnali szállításra kapható

Gausz János, Novisad
Futoški put 66. Telefon interurban 534.

MŰHELYÁTHELYEZÉS!

HOLITZKY KÁROLYVILLAMOSSÁGI GÉPJAVÍTÓMŰHELY NOVISAD
műhelyét kibővítve Temerini ucca 33. alá helyezte át. Táviratcim: Technika Novisad**Gyárosok, kereskedők, ügynökségek figyelmébe!**

Utlevél láttamoztatást és beszerzést az összes követségeknél elvállal. Napi futárszolgálat. Elvállal a legolcsóbban levelek és csomagok átadását és átvételét, valamint bármely megbízást Beogradban. — Uti felvilágosítással, valamint beutazási, tartózkodási engedélyek ügyében díjmentesen ad felvilágosítást. — Vidéki megbízásokat gyorsan és pontosan elintézi

Vojvodjanska Trgovačka Agencija, Novi Sad, Kralja Petra ul. 29.
Telefon: 582.

Ha szép, jó és olcsó cipőre van szüksége, csakis

Mocko i Drug-nál

(Omaljev prolaz)

vásároljon, mert ott minden tekintetben kifogástalanul szolgálják ki.

Elsőrangú melegbélésű, prémes **NŐI CHEVREAUX CIPŐ** 400 dinártól 450 dinárig.
Gyönyörű brokatok nagy választékban, lack fantasiák.

TELEFON 455 TELEFON

utján rendelje meg a tűzifát a

D.D. za Eksploataciju Drva-nál
(Novisad, Strand ut mellett)

ha jó és olcsó tűzifát akar, mert nemcsak olcsó fát kap, hanem

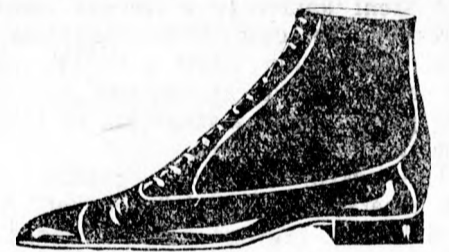
1/4 öl tűzifát ingyen kap,
mert minden hó végén kisorsolunk egy napot a közjegyző közbejöttével és
mindenki,

aki ezen a napon rendelte fáját, az a szállító-jegy igazolásával

1/4 öl tűzifát ingyen kap!
2376-1-0

Ha kiadó lakása van,

jelenitse be nálunk és mi díjmentesen azonnal kiadjuk, Parnogmlina ulica 10. (Az udvarban.)

Tűződjék meg mindenki, hogy a
ljubljanai hazai gyártmányu**CIPŐ** jó, tartós
és olcsó!**Ljubljansko Stovarište obuće**
Filijala Novi Sad,

2542 Vilsonov trg 2. 1-3

PATKÁNIN patkányirtó-
szer doboza 15

dinár, kapható minden gyógyszertárban és drogériában, továbbá a Torontáli Agrár-banknál, Veliki-Bečkereken. 2481-1-0

HIREK

1925. December 25. Péntek

Római katolikus: *Karácsony*. Protestáns: *Karácsony*. Görög keleti: *Szpiridion*. A nap kel reggel 7 óra 47 perckor, nyugszik 4 óra 13 perckor. A hold kel 1 óra 45 perckor, nyugszik 2 óra 38 perckor. Nemzeti Színház: Szonykin úr főnyereménye. Apolló Mozi: A lady. Odeon: A marokkói táncosnő. Sloboda: A szalmaözvegy (A NAK műkedvelő előadása).

1925. December 26. Szombat

Római katolikus: *István vt.* Protestáns: *István*. Görög keleti: *Eusztrál*. A nap kel reggel 7 óra 47 perckor, nyugszik 4 óra 14 perckor. A hold kel 2 óra 14 perckor, nyugszik 3 óra 41 perckor. Nemzeti Színház: A mumus (bemutató előadás) Apolló mozi: Phantom de Moulin Rouge. Odeon: A marokkói táncosnő. Este 8 órakor: A katolikus olvasó és gazdakör műkedvelő előadása: „Katica” (három felvonásos népszínmű).

Kellemes karácsonyi ünnepeket kívánunk lapunk olvasóinak és barátainak. A Délbácska szerkesztősége és kiadóhivatala.

A Délbácska legközelebbi száma a karácsonyi ünnepek miatt kedden reggel a rendes időben jelenik meg.

— **Hibakiigazítás.** Lapunk tegnapi száma kellemetlen sajtóhiba csuszott be. Az egyházmegyei hírekben közöltük, hogy dr. Acél Gyulát esperessé nevezték ki. Dr. Acél nem bács-petrováci hanem bácsbrestováci plébános.

— **A Frohsinn dalünnepélye.** A Frohsinn novisadi német dalegylet karácsony másnapján este fél 9 órai kezdettel táncos egybekötött műsoros estélyt rendez a Szloboda szalió nagytermében. A műsoron több ének-szám és egyfelvonásos vigjáték van.

— **A „Szalmaözvegy” 4 felvonásos bohózatához,** ami ma este december 25-én 8 órakor kerül színre, jegyeket a Slobodában a pénztárnál d. e. 10—12-ig és d. u. 3—6-ig lehet előre váltani; esti pénztár nyitás fél 7 órakor.

— **A novisadi Kath. Gazdakör műkedvelői f. hó 26-én karácsony másodnapján közkívánatra ismét előadják Csité Károly „Katica” 3 felvonásos népszínművet a Kőr saját helyiségében.**

— **Sziriában választás lesz.** Beirutból jelentik: A városban a helyzet lényegesen javult, a lakosság között teljes a nyugalom. Jouvenel Damaszkuszban és környékén január 6-ra írták ki a választásokat.

— **A 2 1/2 internacionálé ülése Párisban.** Párisból jelentik: Tegnapi konferenciát tartottak azok a szociáldemokrata pártok, amelyek sem a második, sem a harmadik internacionáléhoz nem tartoznak. Ezek a pártok: A francia szocialista-kommunisták, a norvég munkáspárt, az olasz szocialista párt és a független olasz szocialisták.

— **MacDonald Párisban.** Párisból jelentik: Tegnapi és mai tartózkodása alatt MacDonald a párisi szocialista vezérekkel tárgyal. Megbeszélést folytatott Herriot, Painleve és Maivy-val. Ma este Herriot-MacDonald tiszteletére vacsorát ad.

— **Elsőrendű tüzfák,** legjobb porosz szalon közzén és gázkocsz házhoz szállítva, legolcsóbban kapható Schwarz Testvéreknél Novisad, Haltér 11. sz. 1—0 2018.

— **A Katolikus Olvasó és Gazdakör ifjúsága f. hó 26-án karácsony másodnapján,** másodszor mutatja be Csité Károly „Katica” című három felvonásos népszínművét, a saját helyiségében. Közönségünknek ez alkalommal

nem mindennapi színműben lesz része gyönyörködni, a kör kitűnő ifju műkedvelői minden igyekezete azon van, hogy ez alkalommal egy kellemes és felejthetetlen szép estét szerezzen a közönségnek.

— **Katonafiúk karácsonyi üdvözléte.** A Mostárban állomásozó 7 tüzérezredben szolgáló bácskai magyar katonafiúk, ezúton kívánnak kellemes karácsonyi ünnepeket, szüleiknek, rokonaiknak és jóbarátaiknak: Mayer István (Novisad), Kovács László (St. Becsej), Nacsá Sándor (B. Gradiste), Csányi Sándor (St. Becsej), Dragolyub Kurjácski (Srbobrán).

— **3 órán át tartós kacagás** lesz, a Szalmaözvegy 4 felvonásos bohózatán mely ma dec. 25-én kerül színre a Slobodában.

— **Katonafiúk karácsonyi üdvözléte.** A kruseváci löpörgyárban katonai szolgálatot teljesítő bácskai magyar fiúk ez uton kívánnak kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog újévet rokonaiknak, ismerőseiknek és barátai-
nak. Karácsonyi verset is írt egy kruseváci fiú, akit „szép karácsony napján kiállítanak őrségre — de csak a teste áll az őrségen — mert a lelke otthon van: családja körében”. Gavay János, Valent János, Török Bálint, Nagy István (Novisad), Kanyo József (Temerin), Zámbo Mihály (Doroszló), Nagy Burder József, Barba Menyhért (Subotica), Kis Sándor (Bezdán), Paul Pál (Gyulafalva), Dupák Flórián (Senta).

— **Négy tűzoltó halála.** Mainebarban (Pennsylvania), az üzleti neyvedben nagy tűz dühögött, amely több nagy épületet elpusztított. Az önkéntes tűzoltóság négy embere meghalt, öt megsebesült. Az anyagi kár majdnem ötmillió dollár.

— **Nagy vihar Nyugateurópában.** Berlinből jelentik: A viharos időjárás miatt, a Páris-London, a London-Amsterdam közötti telefonvonalon a forgalom megakadt.

A SZÉPSÉG A NŐ LEGNAGYOBB ÉKESSEGE

A rut arcot megszépíteni, a szépséget megtartani és ápolni, legnagyobb művészete a cosmetikának. A modern cosmetikának remeke a

Dr. FÖLDES MARGIT-CRÉM

amelytől arcunk üde, ruganyos, harmatos, illatos lesz. A ráncok elsimulnak, szeplők, májfoltok eltűnnek. Újból mindenütt kapható. Ára 15 D

Vezérképviselet:
HELLER, VELIKA-KIKINDA
2576-30x

— **Felemelik a novisadi rendőrség létszámát.** A tegnapi novisadi városi közgyűlés határozata értelmében tíz fővel emelik a rendőrség létszámát. Ezenkívül egy rendőrki-képzői állást is szerveztek. A rendőrségi ki-képző kapitányi rangban lesz.

(x) **Tüzifa, koks, porosz szén legjobb, legolcsóbb Vinkovits fatelepen, Örmény-ut. Telefon 257.** 2393-1-30

(x) **Erdélyi, bosniai és sloven deszkák** első osztályu minőségben, Lišić **ujfatelepen a kanálison tul,** a most újból 10⁰.-tól 20⁰.-ig jeszállított árban kapható. Telefon 306. 2266

(x) **Mégis csak Mocko i drugnál** vásárolhatja a legszebb és legjobb cipőket.

— **Szülőknek fontos tudni,** hogy törött babák javíthatók. — Valamint törött értékes üveg és porcellántárgyak ragasztását elvállalja Zala Gyula Novi Sad, Magyar ucca 39 2561-5-1

Karácsonyra vegyen

RADIOT-t

ennek egész családja örülni fog

KONRATH D. D. Subotica

Pašičeva-ulica 1. sz. (Edénypiac)

TELEFON: 623. TELEFON: 623.

2607-1-6

Levél a Jézuskának

Kedves Jézuskal

December 17-éről kelt becses levelem-hez pótlásnak közlöm, hogy tévedésen alapul, amikor jómagaviseletemért egy ródlit kértem karácsonyi ajándéknak. Ezen ajándék-tárgy már nem megfelelő. Kérem egy csónakra helyreigazítani.

Kezeidet csókolja

Pistike II. la osztály.

— **Negotini katona fiúk üdvözléte.** A Negotinban szolgáló novisadi magyar fiúk ez-
uton kívánnak kellemes ünnepeket rokonaiknak, barátai-
knak és ismerőseiknek. Mokus András, Butor Árpád, Német András kápiárok, Gellér Ferenc, Palkovics János, Friedlender Fülöp, Kovács József, Barta Sándor, Kóródi Mátyás, Bársony Lajos, Vasziavik Mihály, Kovács Dezső, Madacki Mihály, Rabota János, Hinterseir János, Kurilla János, Fischer Sándor, Tót Ferenc közlegények.

— **A városi iparvasut új vasutanyaga.** Miután a limán feltöltéséhez kevés a városi iparvasut anyaga, a város 400.000 dinárért újabb vasuti anyagot rendel.

— **Eljegyzés.** Dr. Konc Sándor a budapesti Dunaposta Hirlaptudósító iroda vezetője, eljegyezte Guzikovszky Lujzát.

(x) **Tüzifa, szén, koks** legolcsóbb Keller fatelepen, Strand ut. Telefon 417.

— **Caron, Le Narcisse Noir** dekánként a Soánál. 1 0

Olvassa a Délbácskát!

SPORT

Karácsonytól—karácsonyig

A novisadi sport egyévi munkája — Utban a fejlődés felé

Elmult egy esztendő és a hófehér kén-tösbe öltözött karácsonyi hónap jól megérdemelt pihenésre szólítja a sport lelkes táborát. A zöld mező sokszor hangos és izgalmas küzdelmeit a csöndes, békés pihenés korszaka váltotta fel. A nemes vetélkedés okozta kedély-hullámok lecsillapodásával a Szeretet nagy ünnepe, vessünk néhány pillantást az elmult esztendő sport eseményeire.

December huszonötödike nem jelent elő-
írásos évhatárt a sportban, de a krisztusi sze-
retet karácsonyi ujjászületésének jelentősége nagyobb a szabályok által előírt évhatárok je-
lentőségénél. — A sport a krisztusi szeretet zászla-
jára esküdt fel, katonáit a sport százféle változatában, száz bajában és megpróbáltatásában a szeretet tartja össze. Ennek a szeretetnek mindent átfogó ereje nem ismer nemzeti, vallási, vagy faji különbözőségeket, amely ha fel-
ütötte a fejét a sportban, úgy ott a szeretet megfoghatóságáról tett tanúságot.

Ez a jelenség a közelmúlt években szomorú szerepet játszott a város sportjának teljes lerombolásában. Lovagias ellenfelek helyett gyűlölködő ellenségek állottak egymással szemben a sportban, amely éltető erejétől, a szeretettől megfosztva, szárnyaszegetten zuhant a biztos pusztulás felé.

Most új életre támadt, mert a szeretetnek mindig győzedelmeskednie kell, és diadalra-
jutását örömmel köszöntjük a szeretet ujjászüle-
tésének mai ünnepén.

Romokra nehéz építeni, éppen azért ne várjon senki tul sokat ettől a beszámólótól. Nem mutathatunk fel hétországgra szóló eredményeket, de a hozzáértő megfigyelő ebből a kevésből is kiérzi azokat a lehetőségeket, amelyek nagy eredmények léérését már a közel jövőben lehetővé teszik. Csak kitartás kell hozzá és további igyekezet a jóban — ez pedig nem lehet nehéz.

Az egyesületek multévi működését az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Az egyesület neve	Hány mérkőzést játszott			Vidéken	Nyert	Eldöntetlen	Veszített	Gólarány
	Bajnoki	Nemzetek	Bajnokság					
OSRV	6	1	19	7	9	5	12	52:64
NAK	10	—	23	7	25	1	7	109:61
Rádnicski	4	—	25	11	17	5	7	91:35
J.Makkabi	6	1	13	6	5	4	11	29:57
Összesen:	26	2	80	31	56	15	37	281:217

Az elmúlt év góllövő statisztikája:

- 37 gólos: Spiller (NAK)
 28 " : Breznik (NAK)
 27 " : Mándics (Rádnicski)
 20 " : Sévics (OSK)
 17 " : Grünberg II. (Rádnicski)
 13 " : Fritzmann (Rádnicski)
 10 " : Schäffer (NAK)
 9 gólosok: Risztó Petrovics (OSKV), Paszi II., Lerch (NAK)
 8 gólos : Dudás (OSKV)
 6 gólosok: Bertók (NAK), Mihályi (Rádnicski)
 5 " : Ognjanovics (OSKV), Grünberg I., Abt, Szakács (Rádnicski)
 4 " : Németh, Schubert (NAK), Dobi (Rádnicski)
 3 " : Száraz, Marjanovics (OSKV)
 2 gólos : Michnyák (Rádnicski)
 1 gólosok: Kricskov, Weisz, Miletin, Grgarov (OSKV), Antonics I., Horváth III. (NAK), Müller, Valent, Weisz, Kurcz (Rádnicski).

Nem lesz futballmérkőzés karácsonykor, mert az idő rövidsége miatt nem lehetett kellőképp előkészíteni a tervezett serlegmérkőzést.

A farsang szenzációja. A Juda Makkabi január 9-i álarcos bálja szenzációsnak ígérkezik. A rendező bizottság olyan nagyszabású előkészületeket tett a közönség szórakoztatása érdekében amelyek egymagában véve is biztosítják a sikert. Nemesak egyszerű körsétában fogják az álarcosok felvonulni, hanem tréfás, kacagtató és ötletes jelenetekkel tarkítják a karneváli felvonulást. A közönség körében igen nagy az érdeklődés és különösen nagy meglepedettséget és örömet keltett a lányok között a rendező bizottságnak az a közlése, hogy a kosztümbevásárlásoknál 10 százalékos engedményt kapnak, öt legnagyobb divatárú kereskedőnél. Mint értesülünk, a hölgyek már eddig is igen nagy számban szerezték be farsangi ruhaszükségletüket.

Szerkesztésért felel: TOMAN SANDOR
 Kiadó: „DÉLBÁCSKA” lapkiadóvállalat

APRÓ HIRDETÉSEK

A VÁROS KÖZPONTJÁBAN egy jóforgalmu TRAFIK azonnal ÁTADÓ. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2581

URHÖLGYEIM! Magános, középkorú, jómódú fess ur keresi azon 30 év körüli, jó megjelenésű, kellemes és fess, gyermektelen, szelíd és házias urnő ismeretségét, ki háztartását ellátja s magának kellemes, csendes uri otthont teremtené. Csak a fentiekkel rendelkező szép lelkű háztartásbeli jogszilviai urnők fényképes ajánlatait kérem „Diplomás” jellegre a kiadóhivatalba. - Kalandornők, hivatásos szakácsnők ki-méjenek. Nemi vagyoni és erkölcsi biztosíték megkívántatik. 2611

REZÜSTÖK, pléh üst-hazak legnagyobb választéka. Mélyen leszállított árak. Vasa Maloćić rézműves Novi Sad, Kisačka ul. 32. 2466-1-12

NYOMDAI MUNKÁKAT olcsón és izlésesen készít Farkas és Dürbeck könyvnyomda Novi Sad, Željznicka ul. 30. szám. Telefon 488.

SZOBABUTOR teljesen jó állapotban eladó. Esetleg darabonként is. Lakás is átvehető. Cim a kiadóhivatalban.

500 dinár JUTALMAT adok annak, aki reszemre Novisadon megfelelő állandó állást szerez. Cim a kiadóban. 2525-1-7

Nagy Karácsonyi Vásár szörmeárukban

NETTEL és FARKAS

szücs-, szörme-áruházában

NOVISAD

KRALJA PETRA 27.

Központ: WIEN.

TELEFON: 187.

Rövid szörmekabát	— — — — —	Din. 2250.—-tól
Hosszu szörmekabát	— — — — —	2800.—
„ sealelektra kabát	— — — — —	4500.—
„ nermormota kabát	— — — — —	6000.—
Férfi szörme mikadó	— — — — —	2220.—
Rökák	— — — — —	350.—

Azonkívül szörme prém díszítéshez mélyen leszállított árak. Nagyban! 2574-1-4 Kicsinyben!

Köszönetnyilvánítás

Szép és megható ünnepély folyt le ma Avram Schiff zsák- és ponyvagyarában Novisadon. A cég tulajdonosa Hajós Gyula ur — mint minden évben — ez évben is karácsonyra, nemzetiség és valláskülönbség nélkül, az összes munkásainak és azok gyermekeinek új cipőket és meleg ruhákat osztott ki. Az összes munkások és azok hozzátartozói nevében köszönetünket fejezzük ki jószívű és nemes cselekedetéért.

Tatic József
raktárkezelő.Bányai Boris
előmunkás.

A Karácsonyi és Újévi ünnepekre hitünő szerémi

BOR

fehér és vörös literenkint 9.— dinár, édes bor 10.— dinár, saját főzésű törkölypálinka literenkint 25.— dinárért kapható

Szatmári Lajos, Jovan Aranyijeva
2584 (Damianich) ul. 19. szám. 1-3

Vasesztergályos

segéd azonnali belépésre állást keres. Cim a kiadóhivatalban.
2520-1-2

Villamos főző- és fűtőapparátusok, villanyvasalók, hajszárítók,

luszterek stb. stb., amelyek Karácsonyi és Újévi ajándékként igen alkalmasak — miután házbérem és rezsim nincs — mélyen leszállított áron kaphatók.

Fischer Testvérek Novisad, Laze Kostića ul. 12. szám.

Vadász Béla

Novisad, Futoski put 6. szám - Telefon 296.

Képviseltek:

Hille Werke A.G. Dresden
motorgyárWippermann Hagen in W.
autó és zajtalan láncok

Állandó raktáron:

Műszaki cikkek, víz-, gáz- és gőzszerelvények, szerszámok, szerszámgépek a fém és faipar részére és tüztöltőségi felszerelések

Kovacevics Zsivko

fűszer- és csemegekereskedése

NOVISAD, Vojvode Bojovića-ül. 9. (Péter-kir. laktanyával szemben)

Ajánlja gazdagon ellátott raktárát minden e szakmába vágó cikkekben, amelyek igen alkalmasak karácsonyi és újévi ünnepekhez 2618-1-3

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy üzletemben Kamenicka ulica 73. Karácsony másnapján

nagyszabasu **táncmulatságot** rendezek

Hitünő jó polgári konyha valamint karlócai fajborok vendégeim rendelkezésére szolgálnak. Beléptidij nincs. Reggel 4 óráig nyitva. Havi abonnensek 600 dinárért felvétetnek. Számos látogatásért esd Szabó Mihály

FÜSZER

V. KOLARSKI
NOVISAD

CSEMEGE

MÁSKOR NE VEGYÉL
99 Dináros cipőt, amit
10 napig viselhetsz, ha-
nem menj el hamar a
CIPŐ-SZÖVETKEZETHEZ
ahol jó és olcsó cipőt
részletfizetésre
kaphatsz!!

Raktáros,

ki hosszú ideig forgalmi vállalatnál, jelenleg
harmadik éve egyik gyarmatáru ügynökség-
nél van, hasonló, esetleg **pénzbeszedői**
vagy bizalmi állást keres.
Bővebbet a kiadóban.
2605-1-3

ELEGÁNS
és TARTÓS
cipőt csak
Sabolić Pál-
nál Novisad,
Ustavka ulica 26.
szám. (2540-6x)

Több évi gyakorlattal bíró kereskedősegéd,
ki hosszabb ideig volt

irodai

alkalmazásban is, hasonló, esetleg **raktárnoki**
állást keres. — Cím a kiadóhivatalban.
2606-1-3

Levelezőnő,

szerb, német, perfekt gépirásban, stenogra-
fiában, helyesírásban, január 15-re felvétetik.

Čeliković Testvérek, Novi Sad.
2600-1-3

Kellemes karácsonyi ünnepeket kívánunk
tisztelt vevőinknek

Petrovics és Gyurkovics
Vaskereskedés

Jelentékenyen leszállított árak!

az összes butoroknál. Ia keményia hálószo-
bák tükörrel és tiszta réz vasalással

Saratlić Milan butorgyár és butoráru-
házban Novisad, Kralja Petra ulica 7. (2549-3x) **3900 din.**

STEVA M. DUNDJEROV divatáruháza
Boldog karácsonyi ünnepeket és újévet kíván
az összes t. vevőinek

BOSNIAI IPAR és KERESKEDELMI R.-T. SARAJEVO
NOVISADI FIÓKJA

-! Alaptőke D. 20.000.000. — Tartalék D. 5.000.000 -!

Pontosan és kulánsan végzi az összes
bankszakmába vágó tranzakciókat

NEM KELL A VASUTI PÉNZTÁRNÁL JEGYET VÁLTANIA!
A TOLONGÁS FELESLEGES! MINDENT ELINTÉZÜNK!

PÜTNIK

NOVISAD, KRALJA ALEKSANDRA ULICA 20.

MENETJEGYIRODA! KÜL- és BELFÖLDI UTAZÁSOK!
HÁLÓKOCSIK! TÁRSASUTAZÁSOK! DIJTALAN FELVILÁGOSÍTÁS!

Saját érdekében áll, hogy a

„Gólyához“

cimzett üzletben vásároljon!

Különösen ajánlom a vidékieknek ha eljönnek Novisadra,
hogy okvetlenül keressék fel az üzletemet, mert az összes
Párisból érkezett őszi és téli árukat

félárban árusítom

A következő árukat hoztattam külföldről, melyek már meg is érkez-
tek. Legjobb minőségű fekete Sealskin Plüs kabátoknak való. Leg-
újabb divatu Szörmeimitáció Plüs, minden színben, Selyem, Bársony
ruháknak való minden színben. Legújabb Párisi divatu és eddig még
nem látott női szövetek kosztümekek és ruháknak. Legnagyobb
választék Selymekben, Menyasszonyi ruháknak és más minőségű az
összes színekben. Plüs és Szövet, Agyterítők, Vászna, Selyemkendők,
Parhetok stb. Továbbá különösen ajánlom gazdag raktáromat Férfi
Szövetekben ruháknak és téli kabátoknak, valamint legjobb minőségű
Kord Bársonyok stb. Az összes fentemlített árukat olcsóbban adom
mint bármelyik más üzletben árusítják és kérem, hogy ne vásároljon
addig míg az üzletemet fel nem keresi.

Luka L. Maletić

a „Gólyához“ címzett róffős divatáruház Novisad, Kralja Petra ul. 25.

MEGHIVÓ

A NOVISADI ATHLETIKAI KLUB

1925. december 25-én, pénteken, Karácsony első napján este 8 órai kezdettel a Grand Hotel Sloboda dísztermében színré hozza

A SZALMAÖZVEGY

Bohózat 4 felvonásban. Kneisel „Papageno” című bohózat után magyarra átdolgozva

SZEMÉLYEK:

Koczor Pál, háziúr	— — —	Fehér György
Koczorné, neje	— — —	Klippel Iduska
Margit)	Székcsák Jucika
Bella, Gyutacsné) leányai	Szakál Mariska
Gyutacs I., gyógyszerész	— — —	Toppai Imre
Flótas Béla, mérnök	— — —	Kovács Mihály
Dr. Fásly, orvos	— — —	Radoszavljevics L.
Argyelán Tógyer, baka	— — —	Paszi Ernő
Bonbon, fodrász	— — —	Lazar László
Magda, Koczorék szobaleánya	— — —	Horvath Bözsike
Vera, szobaleány	— — —	Kovács Jucika
1. rendőr	— — —	Klippel János
2. rendőr	— — —	Lucianović Hugó
Házmeister	— — —	Lucianović Hugó

Rendező: Nagyfejed Endre. Sugó: Hrabovszky Antal.
Ügyelő: Simić Lali. — Idő jelenkor: 1-ső felvonás Koczoréknál, 2-ik felvonás Gyutacsék kertjében, 3-4-ik felvonás Koczoréknál.

Előadás után tánc reggelig. — Helyárak: Páholy 5 szem. D. 175. I. hely 1-50. D. 40. I. hely 51-100. D. 30. II. hely D. 25. III. hely D. 15. Erkélyutas 1-20. és 100-120. D. 35., a többi D. 25. Esti pénztáryítás 7 órakor.

A kik rendkívül kedvező feltételek mellett a könyvvitelt megakarják tanulni, azok mielőbb jelentkezzenek. Rövid idő alatt teljes kiképzési nyernekek. Érdeklődők forduljanak a kiadóhivatalhoz trg Ostobodjenja 3.

818-0

SPECIAL PORTER SÖR

Erősít és üdít. Vérszegényeknek, lábadozóknak épügy mint hizókúrához orvosilag ajánlva
Kapható minden jobb vendéglőben és csemege üzletben.

Szállítás 20 palackos ládákban is minden vasúti állomásra utánvét mellett. Ár: Láda és palackok beszámitása mellett **Dinar 200.** — **ab állomás Petrovaradin.** Az üres ládák és palackok bérmentes visszazállításánál **ládánként Dinar 50.** —, **palackonként Dinar 2.50** térítettik vissza.

Gradjanska Pivovara D. D., Petrovaradin
Telefon 3.

Lerakat: Novisad, Dositijeva ul. 15. — Telefon 70.

1/4-ÖL TŰZIFÁT KAP INGYEN

aki tűzifakészletét a

D. D. ZA EKSPLOATACIJU DRVANAL -- NOVISAD

Telefon: 455.

A Strand mellett

NOVEMBER 26-ÁN SZEREZTE BE

miután a megejtett sorsolás szerint a november 20. és december 20. közötti hónapban NOVEMBER 26. sorsoltatott ki.

D
A
F
K
E
Á
R
A
K

46 VIGASZ

D
A
F
K
E
Á
R
A
K

díjat (babát) ad a „SOA” mostani
ajándékversenyéhez, úgy hogy 112
ajándéktárgy lesz január hó 10-én
kisorsolva!